

นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลาระหว่างปี ค.ศ.
2014–2018

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thailand's policy in promoting the Special Economic Zone in Songkla province during
2014-2018

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations
Department of International Relations
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018
โดย	น.ส.ปิยนดา อัญญากรพันธ์
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุษบาร์ตัน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตังทรัพย์วัฒนา)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุษบาร์ตัน)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬณี ตันติกุลานันท์)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ปิยนาก อัญญากรพันธ์ : นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลาระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018. (Thailand’s policy in promoting the Special Economic Zone in Songkla province during 2014-2018) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุขบารัตน์

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลาระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 เพื่อศึกษาบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของตัวแสดงในการผลักดันให้เกิดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา มีดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ จะเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายเป็นหลักในการปรับปรุงพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนด้านแรงงาน และการให้คำปรึกษาด้านสิทธิประโยชน์ในการลงทุน โดยหน่วยงานส่วนกลางจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและส่งมอบนโยบายให้กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา หน่วยงานเอกชน จะเป็นผู้ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย การสนับสนุนงานวิจัย และการส่งเสริมการลงทุน และหน่วยงานในต่างประเทศ จะเป็นผู้ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย บริเวณรัฐปะลิส และรัฐเกดะห์เชื่อมโยงกับจังหวัดสงขลา อย่างไรก็ตาม บทบาทของภาคประชาสังคมในพื้นที่ต่างมีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและคัดค้านนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ดังนั้น บทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาจึงมีลักษณะผสมผสานทั้งการสนับสนุนและการต่อต้านนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเศรษฐกิจบริเวณชายแดนจังหวัดสงขลาเข้ากับประเทศมาเลเซีย

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6080614124 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Special Economic Zone, Songkhla, border, Malaysia, policy

Piyanath Ittakornphan : Thailand's policy in promoting the Special Economic Zone in Songkla province during 2014-2018. Advisor: Asst. Prof. Pongphisoot Busbarat, Ph.D.

This research aimed to study Thailand's policy in promoting the Special Economic Zone in Songkla province during 2014-2018. It focused on the study of the roles and interactions of involved actors in promoting the Songkhla Special Economic Zone.

The study found that these are involved actors in the formulation of the Songkhla Special Economic Zone policy. Government actors have been the main driver of the policy such as improving the area Infrastructure, promoting investment, labor support, and advising on investment benefits in the Songkhla Special Economic Zone. The government actors set the policies and deliver the policies to the regional actors and local actors. Private actors will promote economic cooperation between the northern state of Malaysia and the southern provinces of Thailand, support research, and promote investment in the Songkhla Special Economic Zone. Moreover, foreign actors will promote the integration of cooperation between Thailand and Malaysia. However, the role of civil society in the area both supports and opposes the Songkhla Special Economic Zone policy. Therefore, the coalitions of the actors are hybrid coalitions in promoting the Songkhla Special Economic Zone policy.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018” ได้รับทุนสนับสนุนจาก "ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต" บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ศึกษาราบขอบพระคุณการสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุษบาร์ตัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ในการเขียนงานวิชาการ และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฬณี ตันตกุลานันท์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาและผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลได้ทั้งจากแหล่งข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากภาคสนาม จนทำให้สามารถสรุปผลการศึกษาจนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และรุ่นพี่ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่ให้คำปรึกษาในการเรียนปริญญาโท การขอทุนสำหรับอุดหนุนวิทยานิพนธ์ และการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถวางแผนในการเรียนและทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ ครอบครัวและเพื่อน ที่เป็นกำลังใจ และคอยสนับสนุนในทุกเรื่อง ทำให้ผู้ศึกษาได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ปิยนาด อธิฐกรพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย	6
1.4 สํารวจวรรณกรรม.....	6
1.4.1 วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย และ บทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.4.2 วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซีย และ การกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยและมาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน..	10
1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	13
1.6 นิยามปฏิบัติการ.....	17
1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	17
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	17
1.9 ขอบเขตของการวิจัย.....	18
1.10 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	18

1.11	โครงสร้างในการนำเสนอแต่ละบท	18
บทที่ 2	20
	การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย	20
	และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน.....	20
2.1	เขตเศรษฐกิจพิเศษในบริบทโลก.....	21
2.2	บริบทของโลกและภูมิภาคในการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	23
2.3	พัฒนาการการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	26
2.3.1	กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของประเทศไทย	26
2.3.2	ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	29
2.4	การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยที่นำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ	31
2.4.1	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ค.ศ. 1992 - 1996).....	31
2.4.2	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ค.ศ. 1997 - 2001).....	31
2.4.3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (ค.ศ. 2002 - 2006).....	33
2.4.4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2007 - 2011).....	33
2.4.5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ค.ศ. 2012 - 2016).....	34
2.4.6	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2017 - 2021).....	37
2.5	พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย.....	39
2.5.1	การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	41
2.5.2	การกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย.....	43
2.5.3	การสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล	46
2.5.4	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร	47
2.5.5	การจัดตั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน.....	47

2.5.6 การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว	47
2.5.7 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ค.ศ.2018-2037).....	48
2.6 บทสรุป	51
บทที่ 3	53
การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	53
3.1 ข้อมูลพื้นที่ของจังหวัดสงขลา.....	53
3.1.1 ที่ตั้งและการคมนาคม.....	53
3.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ.....	55
3.1.3 การค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย ด้านจังหวัดสงขลา.....	56
3.1.4 ด้านศุลกากรในจังหวัดสงขลา.....	58
3.1.5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลากับประเทศมาเลเซีย ..	60
3.2 การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา.....	62
3.2.1 ความเป็นมา	62
3.2.2 กระบวนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา.....	64
3.2.3 การสนับสนุนด้านการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาของรัฐบาล.....	65
3.2.4 โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่.....	71
3.2.5 โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา).....	78
3.2.6 การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน.....	80
3.2.7 มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน.....	81
3.3 บทสรุป	81
บทที่ 4	85
บทบาทของตัวแสดงในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	85
4.1 หน่วยงานส่วนกลางในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	85

4.1.1 คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน	86
4.1.2 คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง	86
4.1.3 คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร	86
4.1.4 คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ	87
4.1.5 คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์.....	87
4.1.6 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่	87
4.2 หน่วยงานส่วนภูมิภาคในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.....	92
4.3 ความคืบหน้าและผลลัพธ์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา	97
4.3.1 โครงสร้างพื้นฐาน	97
4.3.2 นิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา.....	98
4.3.3 การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา.....	99
4.4 ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	101
4.5 บทสรุป.....	102
บทที่ 5	104
สรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลการศึกษา.....	104
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	104
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	111
5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	116
บรรณานุกรม.....	117
ประวัติผู้เขียน.....	126

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย (เดือนมกราคม – พฤศจิกายน ค.ศ. 2018).....	3
ตารางที่ 2 แสดงลักษณะและรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	25
ตารางที่ 3 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนของไทยปี ค.ศ. 2014-2018.....	30
ตารางที่ 4 แสดงเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	50
ตารางที่ 5 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย (รายด้านศุลกากร).....	57
ตารางที่ 6 แสดงกลุ่มกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	68
ตารางที่ 7 แสดงกิจการเป้าหมายที่ประกาศเพิ่มเติมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	68
ตารางที่ 8 แสดงหน่วยงานส่วนกลางสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ	88
ตารางที่ 9 แสดงหน่วยงานสำคัญในส่วนภูมิภาคที่ขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	92

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 แสดงด้านศุลกากรบริเวณชายแดนไทยและมาเลเซีย	4
รูปภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	22
รูปภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย	46
รูปภาพที่ 4 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดสงขลา.....	54
รูปภาพที่ 5 แสดงการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา	59
รูปภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลากับประเทศมาเลเซีย	61
รูปภาพที่ 7 แสดงพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	64
รูปภาพที่ 8 แสดงโครงการปรับปรุงด้านศุลกากรสะเดา (ด้านนอก).....	72
รูปภาพที่ 9 แสดงโครงการด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่.....	73
รูปภาพที่ 10 แสดงโครงการติดตั้งระบบเอ็กซเรย์คอนเทนเนอร์แบบถาวร	75
รูปภาพที่ 11 แสดงโครงการทางหลวงพิเศษหาดใหญ่-สะเดา	77
รูปภาพที่ 12 แสดงโครงการนิคมอุตสาหกรรมเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา.....	80
รูปภาพที่ 13 แสดงคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	85
รูปภาพที่ 14 แสดงนิคมอุตสาหกรรมสงขลา	99
รูปภาพที่ 15 แสดงจำนวนธุรกิจจัดตั้งใหม่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา	100
รูปภาพที่ 16 แสดงทุนจดทะเบียนจัดตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา	100

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษานโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 เพื่อศึกษาบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย โดยการกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ถือเป็นนโยบายที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้ามพรมแดน การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาจึงเป็นประโยชน์ต่อภาพรวมด้านเศรษฐกิจทั้งในพื้นที่จังหวัดสงขลาและประเทศไทย เนื่องจากจังหวัดสงขลาถือเป็นจังหวัดชายแดนที่เปรียบเสมือนประตูการค้าในพื้นที่ภาคใต้ของไทย การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ชายแดนเชื่อมโยงกับมาเลเซีย ทั้งในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ การยกระดับทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาอย่างยั่งยืนบริเวณพื้นที่ชายแดน

ประเทศไทยมีพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ได้แก่ เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย โดยลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยที่มีศักยภาพเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2017- 2021) ได้กำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเกิดผลที่เป็นรูปธรรม โดยการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การสนับสนุนและยกระดับการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งจะมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งด้านการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข แรงงาน และความมั่นคง¹ จากเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฯ ฉบับที่ 12 ได้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) ซึ่งเกิดขึ้นมาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษในปี ค.ศ. 2013 ภายใต้นโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จาก

¹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฯ ฉบับที่ 12 (2560-2564). (กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560).

ความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน ตามข้อตกลงภายใต้กรอบอาเซียนและข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่นๆ และนโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ระบบบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะมีการบริหารจัดการภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน หรือข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่นๆ ซึ่งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ถูกกำหนดว่าหมายถึง “บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ที่สอดคล้องกับระบบการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window) และการดำเนินการอื่นๆที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ” โดยในระยะแรกได้กำหนดให้ 5 จังหวัดชายแดนที่มีศักยภาพเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ จังหวัดตาก สระแก้ว ตราด สงขลา และมุกดาหาร และต่อมาได้ประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มเติมอีกจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองคาย กาญจนบุรี เชียงราย นครพนม และนราธิวาส²

ในส่วนของพื้นที่บริเวณชายแดนของไทย-มาเลเซีย จากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศไทยและมาเลเซียมีพรมแดนที่ติดต่อกันในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยที่สามารถเชื่อมโยงกับภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย ประเทศไทยและมาเลเซียจึงมีความร่วมมือในหลายระดับทั้งระดับทวิภาคี ระดับอนุภูมิภาค และระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน จากตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนของประเทศไทยที่ทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว และกัมพูชา ซึ่งมีมูลค่าการค้ารวม 1,030,799.83 ล้านบาท (เดือนมกราคม-พฤศจิกายน ค.ศ. 2018) แสดงให้เห็นว่ามาเลเซียเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง มีมูลค่าการค้ารวม 525,667.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม รองลงมา ได้แก่ สปป.ลาวมูลค่าการค้ารวม 195,908.93 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม เมียนมามีมูลค่าการค้ารวม 176,846.07 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.16 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม และกัมพูชามีมูลค่าการค้ารวม 132,376.84 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 12.84 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม³ จากสถิติมูลค่าการค้าชายแดนที่มาเลเซียเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ความเป็นมาของโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://sez-evaluation.com/aboutprojects.html> [11 มิถุนายน 2562]

³ กรมการค้าต่างประเทศ, ภาพรวมการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มาเลเซีย-เมียนมา-สปป.ลาว-กัมพูชา ปีพ.ศ. 2561 (มกราคม-พฤศจิกายน), [ออนไลน์] สืบค้นจาก: <http://www.dft.go.th/bts/trade-statistics> [21 มกราคม 2562]

ทำให้ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในด้านต่างๆกับประเทศมาเลเซีย

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย (เดือนมกราคม – พฤศจิกายน ค.ศ. 2018)

ประเทศ	มูลค่าการค้าชายแดน เดือน ม.ค.-พ.ย. ค.ศ. 2018 (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
มูลค่าการค้าชายแดนรวม	1,030,799.83	100
มาเลเซีย	525,667.99	51
สปป.ลาว	195,908.93	19
เมียนมา	176,846.07	17.16
กัมพูชา	132,376.84	12.84

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเทศไทยและมาเลเซียบริเวณพื้นที่ชายแดนในพื้นที่จังหวัดสงขลามีพรมแดนติดต่อกับรัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย โดยพื้นที่ชายแดนทั้งสองถือเป็นช่องทางหลักในการเชื่อมโยงประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ จากท่าเรือปีนัง และท่าเรือกลางของมาเลเซีย จากรูปภาพที่ 1 แสดงด้านศุลกากรบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและมาเลเซีย ซึ่งพื้นที่ด้านศุลกากรของบริเวณจังหวัดสงขลา สามารถเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิสอยู่บริเวณหมายเลข 3-5 โดยพื้นที่จังหวัดสงขลามีด้านศุลกากรจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศุลกากรสะเตา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงด้านศุลกากรบูกิตกายูฮิมดัมของประเทศไทย โดยเป็นด้านศุลกากรที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดของไทย และเป็นด้านการค้าระหว่างไทยกับมาเลเซียโดยตรงและการค้าต่างประเทศที่ใช้เส้นทางผ่านมาเลเซียไปยังประเทศที่สาม เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เป็นต้น และเป็นประตูเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกและการเดินทางโดยรถยนต์ของนักท่องเที่ยว ส่วนด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ เป็นด้านศุลกากรที่มีมูลค่าการค้าชายแดนอันดับสองของไทย รวมทั้งมีบทบาทเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมที่สำคัญระหว่างไทยกับมาเลเซีย โดยเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟระหว่างประเทศ และด้านศุลกากรบ้านประกอบ เป็นประตูเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนแห่งใหม่ โดยมีพื้นที่ติดต่อกับเมืองดูเรียนบุหรง รัฐเกดะห์ ซึ่งจะมีบทบาทในฐานะเมืองอุตสาหกรรมยาง (Rubber City) นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และเขตปลอดอากร

รูปภาพที่ 1 แสดงด้านศุลกากรบริเวณชายแดนไทยและมาเลเซีย
(โดยพื้นที่จังหวัดสงขลา รัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส อยู่บริเวณหมายเลข 3-5)

ที่มา : กรมศุลกากร

การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รัฐบาลมีการกำหนดให้อำเภอสะเดาเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะประกอบไปด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ โดยในตำบลสะเดาและตำบลปาดังเบซาร์จะเป็นจุดผ่านแดนที่สำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปยังรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส มาเลเซีย ทำให้ประเทศไทยจะสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซียในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆจากต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาฝีมือแรงงานและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษ⁴

ทั้งนี้ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ได้มีความเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศมาเลเซีย คือ แผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในแนวภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region: NCER) ประกอบด้วยพื้นที่รัฐปีนัง ปะลิส เกดะห์ และภาคเหนือของรัฐเประ ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสตูล สงขลา และยะลาของประเทศไทย โดยแผนพัฒนานี้มีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ด้านเครื่องใช้ไฟฟ้า

⁴ ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา, เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.songkhkladopa.go.th/economy/frontpage> [11 มกราคม 2563]

ด้านการเกษตร ด้านการท่องเที่ยว และด้านเทคโนโลยีชีวภาพ โดยการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้ออำนวยในการลงทุนจากนักลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณภาคเหนือประเทศมาเลเซีย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยพื้นที่รัฐเกดะห์ รัฐบาลมาเลเซียได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมบุกิตกายูฮิมตัม (Bukit Kayu Hitam Industrial) กุลิมไฮเทคปาร์ค (Kulim High-Tech Park) เป็นต้น ส่วนรัฐปะลิสถือเป็นรัฐที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงการขนส่งทางรถไฟ โดยเป็นรัฐเกษตรกรรม และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงให้พัฒนาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีเขตอุตสาหกรรม 4 เขต คือ เจอลาวิ (Jelawi Light Industrial Estate) จูปัง (Chuping Heavy Industrial Estate) กัวลาปะลิส (Kuala Perlis Industrial Estate) และปาตังเบซาร์ (Padang Besar Industrial Estate)⁵ จะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายของประเทศไทยและมาเลเซียที่มีความเชื่อมโยงกัน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและมาเลเซีย และการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลา กับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส เช่น การส่งเสริมการค้าและการลงทุน ระบบอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการขนส่ง การพัฒนาระบบศุลกากร เป็นต้น

ดังนั้น จากนโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา การดำเนินนโยบายจะต้องมีตัวแสดงทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการดำเนินการนโยบายนี้ การศึกษาบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถนำไปสู่การดำเนินนโยบายที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาประเด็นดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแสดงบริเวณพื้นที่ชายแดนในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณชายแดนไทยและมาเลเซียอย่างยั่งยืน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2 คำถามการวิจัย

ภาครัฐ และภาคเอกชน มีบทบาทและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร ในการผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018

⁵ สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง, ข้อมูลพื้นฐานรัฐเกดะห์ รัฐปะลิส, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.thaiembassy.org/penang/th/thai-people/1118/19355> [16 มกราคม 2563]

1.3 สมมติฐานการวิจัย

นโยบายส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย เกิดขึ้นได้จากการก่อตัวของแนวร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน (domestic coalition building) ที่มีความต้องการร่วมกันในการสนับสนุนการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย อันนำไปสู่การจัดตั้งโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนบริเวณพื้นที่จังหวัดสงขลา ประเทศไทย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ ภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงเศรษฐกิจพื้นที่ชายแดนระหว่างจังหวัดสงขลา กับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส ส่วนภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มนักลงทุน จะมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งความคล้ายคลึงกันทางภาษาศาสตร์ และวัฒนธรรมของประชาชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและมาเลเซีย จะช่วยส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ

1.4 สำนวนวรรณกรรม

การศึกษานโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 สามารถแบ่งวรรณกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกเป็นวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย และบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ส่วนกลุ่มที่สองเป็นวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย และกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทยและมาเลเซีย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย และบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจวรรณกรรมในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย และความสำคัญของการค้าผ่านชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งวรรณกรรมในกลุ่มนี้จะกล่าวถึงภาพรวมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้จังหวัดตามแนวชายแดนที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นกรณีศึกษา ซึ่งจังหวัดตามแนวชายแดนที่มีศักยภาพจะได้รับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีตัวแสดงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน มีบทบาทในการดำเนินนโยบายดังกล่าว เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทย เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนที่ติดต่อกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

งานวิจัยที่ศึกษาภาพรวมการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และการกำหนดนโยบายในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ งานวิจัยเรื่อง Cross-border trades and

commerce between Thailand and neighboring countries: policy implications for establishing Special Border Economic Zones โดย Choen Krainara และ Jayant K. Routray⁶ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการค้าข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรก คือ การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานทั้งบริเวณพื้นที่ชายแดนและภายในภูมิภาค ปัจจัยที่สอง คือ ข้อตกลงทางการค้าทั้งในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค และปัจจัยที่สาม คือ การอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยการค้าชายแดนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงนำไปสู่การเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ แรงงาน สินค้าและบริการ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ งานวิจัยได้อธิบายถึงการกำหนดจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนเพื่อสนับสนุนการค้าข้ามพรมแดน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจบริเวณพรมแดนของไทยเพื่อเชื่อมโยงไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว มาเลเซีย และเมียนมา ได้แก่ (1) อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเชื่อมต่อกับเมืองปอยเปต กัมพูชา (2) จังหวัดตราด ซึ่งเชื่อมต่อกับจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (3) จังหวัดมุกดาหารซึ่งเชื่อมต่อกับแขวงสะหวันนะเขตของสปป.ลาว (4) อำเภอเมืองในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเชื่อมต่อกับเวียงจันทน์ สปป.ลาว (5) จังหวัดสงขลา ซึ่งเชื่อมต่อกับรัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส มาเลเซีย (6) จังหวัดนราธิวาสซึ่งเชื่อมต่อกับรัฐกลันตัน มาเลเซีย (7) อำเภอแม่สอด จังหวัดตากซึ่งเชื่อมต่อกับเมียนมา (8) จังหวัดเชียงรายซึ่งเชื่อมต่อกับจังหวัดท่าขี้เหล็กในเมียนมา (9) จังหวัดระนองซึ่งเชื่อมต่อกับเกาะสองจังหวัดในเมียนมา และ (10) จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งเชื่อมต่อกับจังหวัดทวายในเมียนมา

งานวิจัยเรื่อง SEZ Development in Cambodia, Thailand and Vietnam and the regional value chains โดย Bui Thi Minh Tam⁷ ได้ทำการศึกษาการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศกัมพูชา ไทย และเวียดนาม พบว่า การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจะช่วยสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติ และการเชื่อมโยงระบบห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่ดังกล่าว โดยในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย ภาครัฐได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในพื้นที่ชายแดนเพื่อพัฒนาเขตพื้นที่ด้วยโอกาส เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในระดับภูมิภาค ทำให้มีการประกาศให้จังหวัดชายแดนของประเทศไทย 10 จังหวัดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งการพัฒนาจังหวัดชายแดนเป็นความตั้งใจของรัฐบาลที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community:AEC) ใน

⁶ Choen Krainara and Jayant K. Routray, "Cross-border trades and commerce between Thailand and neighboring countries: policy implications for establishing Special Border Economic Zone," *Journal of Borderlands Studies* (August 2015): 344-363.

⁷ Bui Thi Minh Tam, *SEZ Development in Cambodia, Thailand and Vietnam and the regional value chains* (Bangkok, 2019).

ปี ค.ศ. 2015 เนื่องจากสถานการณ์การขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย และการที่นักลงทุนต่างชาติ ย้ายการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ภาครัฐมีการสนับสนุนทางด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการค้า และการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยจากการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 3 ประเทศ พบว่า รัฐบาลแต่ละประเทศได้มีเป้าหมายที่แตกต่างกันในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน แต่ มีเป้าหมายที่มีคล้ายคลึง คือ ความต้องการดึงดูดนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิด มาตรการในการสนับสนุนการค้าและการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแตกต่างกันไปตามพื้นที่ และภูมิภาค รวมทั้งแต่ละรัฐบาลได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ ชายแดน และการสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ส่วนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้านและบทบาทตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของความสัมพันธ์บริเวณพื้นที่ชายแดนของ ไทยกับเมียนมา คือ วิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทขององค์กรรัฐและธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เมืองชายแดน: กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดย ญัฐพล ตันตระกูลทรัพย์⁸ ได้ ทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาพ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของอำเภอแม่สาย การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านชายแดนของประเทศไทยและ ผลกระทบทางเศรษฐกิจต่ออำเภอแม่สาย ตั้งแต่ช่วงสิ้นสุดสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน และบทบาทของ ตัวแสดง เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน (หอการค้า) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของทั้งสามองค์กร พบว่า บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับ ท้องถิ่น โดยภาคเอกชน (หอการค้าจังหวัดเชียงราย) มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของอำเภอแม่ สายเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีหน่วยงานรัฐคอยให้ความสนับสนุน และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้น ทำให้ อำเภอแม่สายมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว

ส่วนวิทยานิพนธ์เรื่อง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองไทย-เมียนมา: ศึกษาพื้นที่ ชายแดนด้านจังหวัดระนอง โดย รพีพร ทานะมัย⁹ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง ไทยและเมียนมา ด้านจังหวัดระนองโดยใช้แนวคิดทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศว่าด้วยการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อนมาเป็นกรอบในการศึกษา โดยมีการศึกษาการค้าชายแดน ระหว่างพื้นที่ระนองของประเทศไทยและเกาะสองของประเทศเมียนมา รวมทั้งบทบาทของตัวแสดง

⁸ ญัฐพล ตันตระกูลทรัพย์, "บทบาทขององค์กรรัฐและธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน: กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550)

⁹ รพีพร ทานะมัย, "ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองไทย-เมียนมา: ศึกษาพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดระนอง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547)

ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งความร่วมมือทางด้านการค้าชายแดน ด้านแรงงาน ด้านการทำประมง และความร่วมมือทางการเมือง โดยศึกษาความร่วมมือที่เกิดขึ้นทั้งในลักษณะไม่เป็นทางการและเป็นทางการ จากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการของภาครัฐและภาคเอกชนของทั้งสองประเทศ และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนাবริเวณจังหวัดระนอง โดยเฉพาะการค้าชายแดน

ในส่วนของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณชายแดนไทยและกัมพูชา วิทยานิพนธ์เรื่องการจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน โดยอาภาพร น่วมถนอม¹⁰ ได้ทำการศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของหน่วยงานภาครัฐ ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนของไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน และข้อมูลของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยใช้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและตราด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการค้าบริเวณชายแดนไทยและกัมพูชาเป็นกรณีศึกษา จากการศึกษาพบว่า นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทยมีภาครัฐส่วนกลางเป็นผู้ริเริ่มนโยบายและดำเนินนโยบาย ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราดมีความก้าวหน้าในการลงทุนมากกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากมีการวางสถานะเมืองที่ชัดเจน และหน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด

และงานวิจัยเรื่อง บทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยยงยุทธ บุราสิทธิ์¹¹ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา แขนงยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยศึกษาจังหวัดตราดเป็นกรณีศึกษา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจัยด้านนโยบายของจังหวัดในภาพรวม ปัจจัยด้านผู้นำในระดับจังหวัดและท้องถิ่นที่มีการสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านภาคประชาชนที่มีความเป็นเครือญาติและใกล้ชิดกันมาก่อน ปัจจัยด้านการสนับสนุนและช่วยเหลือจากภาคส่วนต่างๆ และปัจจัยด้านการคมนาคม ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ ความไม่เข้าใจ

¹⁰ อาภาพร น่วมถนอม, "การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย, 2560)

¹¹ ยงยุทธ บุราสิทธิ์, "บทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา," วารสารภาษาและวัฒนธรรม 28 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2552): 89-115.

ทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนยังไม่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาเรื่องยาเสพติด และปัญหาการโจรกรรมรถจักรยานยนต์

1.4.2 วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซีย และการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยและมาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

การสำรวจวรรณกรรมในส่วนนี้ จะนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซีย ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและระดับทวิภาคี ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทย-มาเลเซีย รวมทั้งจะนำเสนอบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในการผลักดันนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

การศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองของไทยและมาเลเซีย เรื่อง The socio-economic and political cooperation in Thai-Malaysian border : opportunities and obstacles โดย Ibrahim Lamine Sano, Ibrahim Narongraksakhet และ Abdullai M. Kaba¹² ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและมาเลเซียทั้งด้านสังคม การเมือง ภาษา และเศรษฐกิจ โดยศึกษาความร่วมมือในระดับทวิภาคีและในระดับอื่นๆ พบว่าความคล้ายคลึงกันในด้านวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม รวมทั้งเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ จึงทำให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิด และมีการเชื่อมโยงการค้า ธุรกิจ และการศึกษาระหว่างกัน ในส่วนความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซียได้มีข้อตกลงทางการค้าที่สำคัญ ได้แก่ ความตกลงจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Joint Commission: JC) คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (Joint Development Strategy for Border Areas :JDS) และพื้นที่พัฒนาร่วมไทยและมาเลเซีย (Joint Development Area :JDA) ส่วนความสัมพันธ์ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค ได้แก่ ความสัมพันธ์ในกรอบอาเซียน และแผนงานพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (The Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle :IMT-GT) ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยเชื่อมโยงการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนทั้งสองประเทศ ส่วนกิจกรรมทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดนไทยและมาเลเซีย ทั้งสองประเทศได้พัฒนารัฐกิจและเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์ เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างผลประโยชน์ร่วมกันบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยและมาเลเซีย

¹² Ibrahim Lamine Sano, Ibrahim Narongraksakhet, and Abdullai M. Kaba, "The socio-economic and political cooperation in Thai-Malaysian border: opportunities and obstacles," College of Islamic Studies, Prince of Songkla University: page 562-573.

ในส่วนของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยและมาเลเซีย คือ วิทยานิพนธ์เรื่องกระบวนการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทย ภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โดยสุกรี คลองวีรี¹³ ได้ทำการศึกษา นโยบายการส่งเสริมกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับอนุภูมิภาคของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน และกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของไทยภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ตั้งแต่สมัยรัฐบาลชวน หลีกภัยสมัยที่ 1 จนถึงสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยวิเคราะห์กลไกการกำหนดนโยบาย การดำเนินนโยบาย บทบาทขององค์กรในระบบราชการของไทยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดและดำเนินนโยบายของไทย โดยพบว่านโยบายของไทยภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายระดับทั้งระดับผู้กำหนดนโยบาย ระดับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และภาคเอกชน ส่วนปัญหาและอุปสรรคของไทยในการนำนโยบายมาปรับใช้ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างผู้กำหนดนโยบายในภาคส่วนราชการ ความไม่สอดคล้องประสานเชิงนโยบายระหว่างผู้กำหนดนโยบายภาครัฐกับผู้กำหนดนโยบายภาคเอกชน ความขัดแย้งภายในของสภาธุรกิจชายแดนใต้ ความไม่ต่อเนื่องของกลไกการดำเนินงานภายในประเทศ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของไทย

รายงานเรื่อง Scoping study for the Special Border Economic Zone (SBEZ) in the Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT) โดย Montague Lord และ Pawat Tangtrongjita¹⁴ รายงานมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โดยเน้นศึกษาพื้นที่บริเวณชายแดนไทยและมาเลเซีย รายงานมีการศึกษาแนวคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ การดำเนินนโยบายของไทยในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ มาตรการในการสนับสนุนการลงทุนของไทยและมาเลเซีย รวมทั้งการศึกษาการเชื่อมโยงพื้นที่ชายแดนของไทยมาเลเซีย ได้แก่ จังหวัดสตูล-รัฐปะลิส จังหวัดสงขลา-รัฐปะลิสและรัฐเกดะห์ จังหวัดยะลา-รัฐเปรัก และจังหวัดนราธิวาส-รัฐกลันตัน เพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระบบโลจิสติกส์ การเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทาน และการเชื่อมโยงกับอินโดนีเซีย โดยการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทยและมาเลเซียที่มีการเชื่อมโยงและพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน จะนำไปสู่การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนทั้งภายในพื้นที่ชายแดน และในระดับ

¹³ สุกรี คลองวีรี, "กระบวนการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทย ภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557)

¹⁴ Montague J. Lord and Pawat Tangtrongjita, Special Border Economic Zone (SBEZ) in the Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT), (2014).

อนุภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเขตเศรษฐกิจยังมีข้อจำกัดในด้านเทคนิค งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน

ส่วนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ งานวิจัยเรื่อง แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย โดย สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา¹⁵ ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การวิเคราะห์ถึงศักยภาพของเมืองชายแดนที่ติดกัน โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในบริเวณพื้นที่ของไทย ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เขตเศรษฐกิจพิเศษสะเดา และเขตเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ถึงประเด็นกฎหมายที่สำคัญในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการนำเสนอรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนในต่างประเทศ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศโปแลนด์ เขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเม็กซิโก เขตเศรษฐกิจพิเศษจีน-เวียดนาม เป็นต้น โดยในส่วนของพื้นที่จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ชายแดนในอำเภอสะเดา ซึ่งถือเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของชายแดนไทยและมาเลเซีย โดยจังหวัดสงขลามีพรมแดนติดกับรัฐปะลิสและรัฐเกดะห์ของมาเลเซีย ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อเทียบกับพื้นที่จังหวัดอื่นๆของประเทศไทย พบว่าอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีศักยภาพทางกายภาพในด้านพื้นที่การค้าที่เชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซียได้ และมีความพร้อมด้านศูนย์กลางโลจิสติกส์ ทั้งคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าในการเชื่อมโยงกับประเทศอื่นๆ

และงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเมือง ภายใต้นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ : ชุมชนชายแดนสะเดา โดยปาริชาติ อ่อนทิมวงศ์¹⁶ ได้ทำการศึกษาศักยภาพของด่านศุลกากรสะเดา กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนชายแดนด่านสะเดา รวมทั้งปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่าพื้นที่ชายแดนของจังหวัดสงขลามีศักยภาพที่สำคัญ ในการเป็นประตูการค้าเพื่อขนส่งสินค้าและสนับสนุนการเดินทางของนักท่องเที่ยวและประชาชน เนื่องจากมีด่านศุลกากรสะเดาที่มีมูลค่าการค้าชายแดนทางบกสูงที่สุดของประเทศ อีกทั้งชุมชนชายแดนด่านสะเดายังเป็นแหล่งธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการที่มีความหลากหลายและครบวงจร ส่วนปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลา คือ การขาดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างจริงจัง ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งสิ่งก่อสร้างไม่มีเอกลักษณ์ สถาปัตยกรรม และพื้นที่โดยรอบเสื่อมโทรม โดยการที่บริเวณด่านศุลกากรสะเดาได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของ

¹⁵ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย (นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง).

¹⁶ ปาริชาติ อ่อนทิมวงศ์, การพัฒนาเมือง ภายใต้นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ : ชุมชนชายแดนสะเดา, (ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต).

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ โครงการก่อสร้างถนนมอเตอร์เวย์ เป็นต้น อีกทั้งยังทำให้รัฐบาลสามารถเวนคืนพื้นที่เพื่อพัฒนาตามโครงการเหล่านี้ได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็มีข้อเสียซึ่งอาจจะเป็นปัญหาใหญ่ตามมา คือ การกำหนดให้มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน นิคมอุตสาหกรรมจึงอาจกลายเป็นภัยคุกคามต่อชุมชนชายแดนด้านสะเดามากกว่าจะก่อให้เกิดผลดี ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมต่อชุมชนในอนาคต

จากการสำรวจวรรณกรรมข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน เป็นต้น รวมทั้งความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจบริเวณชายแดนระหว่างไทยและมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซีย ทั้งในด้าน การดำเนินนโยบายของประเทศไทย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์สัมพันธ์ของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทย ในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิสยังมีอยู่น้อย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาประเด็นดังกล่าว เพื่อศึกษาถึงบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย รวมทั้งการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ในมิติทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน ในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014 – 2018 ผู้ศึกษาใช้แนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน (coalition) ของ Etel Solingen มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่ออธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลา และการส่งเสริมการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส

แนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน (coalition)

Etel Solingen ได้เสนอแนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน (coalition) หมายถึง การร่วมมือระหว่างตัวแสดงทั้งรัฐ และเอกชนในการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน ซึ่งการประสานความร่วมมือจะมีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างการเผชิญกับภัยคุกคามภายนอกและการสร้างโอกาสในการประสานความร่วมมือ โดยผลลัพธ์ของการประสานความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่างๆ จะทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่างๆ สำหรับรูปแบบความร่วมมือทางการเมือง ปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงไม่ว่าจะเป็นรัฐในยามสงคราม พรรคการเมือง และองค์กรภาคประชาสังคม

ตัวแสดงเหล่านี้จะมีอัตลักษณ์และผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ การร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน นอกจากนี้ รูปแบบของการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบัน ได้ขยายขอบเขตความสัมพันธ์จากแบบเดิมที่จะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องมหาอำนาจ (great power) แต่ในปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญถึงความขัดแย้งภายในของรัฐ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างรัฐมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการขยายตลาดระหว่างประเทศ การขยายการลงทุน และเทคโนโลยีระหว่างประเทศ ส่งผลต่อรายได้ภายในประเทศ ราคาสินค้า และการจ้างงานภายในประเทศ

ความร่วมมือในปัจจุบันที่มีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนถูกทำให้เป็นสากล (internationalization) โดยความเป็นสากลจะมีการเชื่อมโยงกับตลาดโลก เงินทุน เทคโนโลยี ความร่วมมือในระดับภูมิภาค ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจระดับมหภาค ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่ได้มีเพียงด้านเศรษฐกิจและการเมืองด้านเดียว แต่ยังรวมถึงกลุ่มชนทางวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความเป็นสากล และนำไปสู่การสร้างคุณค่าและอัตลักษณ์เฉพาะตัว¹⁷ การเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ในลักษณะสากล (internationalization) ทำให้เกิดโอกาสและข้อจำกัดของตัวแสดงที่แตกต่างกัน โดยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและภัยคุกคามจากความเป็นสากล ทำให้เกิดผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีภายนอกจากปรากฏการณ์สากล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลและกลุ่มตัวแสดงต่างๆ¹⁸ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะสากล (internationalization) ทำให้เกิดการแบ่งแนวร่วมในการประสานความร่วมมือออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) กลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) และกลุ่มแนวร่วมที่มีการผสมผสานทั้งการสนับสนุนและต่อต้าน (hybrid coalitions) ดังนี้

1) กลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) กลุ่มนี้จะได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตรในระบบราชการ ได้แก่ ธนาคารกลางอิสระ กระทรวงการคลัง รวมทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ การลงทุน ระบบสินเชื่อ แรงงานฝีมือ โดยการประสานแนวร่วมในลักษณะนี้จะดำเนินการแทรกแซงรัฐและนโยบายทางด้านอุตสาหกรรม เพื่อขยายเงินทุนทั้งในระดับปัจเจกบุคคล

¹⁷ Etel Soligen, "Domestic Coalitions, Internationalization, and War," *International Security* 39 (2014): 44-70.

¹⁸ Etel Soligen, "Mapping Internationalization: Domestic and Regional Impacts," *International Studies Quarterly*, 45 (December, 2001): 518-519.

ท้องถิ่น และระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการรวมกลุ่มในการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ โดยการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของกลยุทธ์ในการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มแนวร่วมนี้

2) กลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) โดยกลุ่มแนวร่วมกลุ่มนี้จะมีความกังวลต่อความเป็นสากลว่าจะลดทอนเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ขาดินิยมชาติพันธุ์นิยม และศาสนาของกลุ่มตนเองให้มีความกลืนกลาย เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญทางการเมืองและการจัดระเบียบทางสังคม กลุ่มแนวร่วมกลุ่มนี้จะสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร และระบบราชการของรัฐทำให้การปฏิรูปในลักษณะสากลเกิดความล่าช้า โดยกลุ่มแนวร่วมในกลุ่มนี้ ได้แก่ บริษัทที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า ธนาคารของรัฐ ธุรกิจและธนาคารที่รัฐเป็นเจ้าของ ธุรกิจขนาดเล็ก แรงงานไร้ฝีมือ แรงงานกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ระบบราชการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายอุตสาหกรรม การควบคุมเงินทุน และการอนุญาตนำเข้าสินค้า กลุ่มชาตินิยม ชาติพันธุ์นิยม และกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสังคม

3) กลุ่มแนวร่วมที่มีการผสมผสานทั้งการสนับสนุนและต่อต้าน (hybrid coalitions) โดยกลุ่มแนวร่วมกลุ่มนี้จะมีความยืดหยุ่นมากกว่าสองกลุ่มแรก ซึ่งอาจจะมีการเข้าร่วมกลุ่มกับฝ่ายตรงข้าม เพื่อผลประโยชน์และลดความขัดแย้ง โดยการรวมกลุ่มในลักษณะนี้จะเรียกว่าระบบเศรษฐกิจแบบพวกพ้องเพื่อหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (crony capitalism) เนื่องจาก กลุ่มแนวร่วมกลุ่มนี้จะมีการทำงานร่วมกันของกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) และกลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions)¹⁹

การเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะสากล (internationalization) ทำให้เกิดการสร้างกลยุทธ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งภายในประเทศ และภูมิภาค สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในประเทศ กลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) จะมีการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจให้เข้าถึงทั่วโลก กลยุทธ์เหล่านี้จะมีการวางแผนเพื่อรักษาความมั่นคงในการเข้าถึงตลาดต่างชาติ เงินทุน การลงทุน และเทคโนโลยี สำหรับในส่วนของภูมิภาค ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคจะทำให้เกิดการสร้างสภาพแวดล้อมในการลงทุนที่มีเสถียรภาพ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจมหภาคที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการลดความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ในทางตรงกันข้าม กลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) ก็จะพยายามรักษาความร่วมมือกับฝ่ายกองกำลังทหารและกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งพยายามต่อต้านกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ซึ่ง

¹⁹ Etel Soligen, "Southeast Asia in a new era : Domestic Coalitions from Crisis to Recovery," *Asian Survey* 44 (2004): 190.

ความท้าทายของการจัดระเบียบในระบอบระหว่างประเทศ คือ เป้าหมายของกลุ่มชาตินิยม ดังนั้น เมื่อเกิดความไม่มั่นคงและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ก็จะช่วยสนับสนุนกลยุทธ์ของกลุ่มที่ต่อต้านแนวร่วมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดความร่วมมือภายในภูมิภาคมากขึ้น ก็จะสามารถเป็นภัยคุกคามต่อกลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศได้เช่นกัน เนื่องจาก ความร่วมมือจะทำให้บทบาทของกองกำลังทหาร การผลิตอาวุธ รวมทั้งบทบาทของกลุ่มชาตินิยมและกลุ่มชาติพันธุ์นิยมลดลง

นอกจากนี้ การประสานความร่วมมือระหว่างกัน (coalition) อาจจะมีข้อจำกัดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สำหรับสภาพแวดล้อมภายในประเทศ การประสานความร่วมมือระหว่างกันจะมีข้อจำกัดจากคู่แข่งภายในประเทศที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศ จะมีข้อจำกัดจากการรักษาดุลแห่งอำนาจ (balance of power) ในการประสานความร่วมมือภายในภูมิภาค ซึ่งจะขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์และปฏิสัมพันธ์ที่มีร่วมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน โดยขอบเขตและเงื่อนไขของความขัดแย้งและความร่วมมือภายในภูมิภาคจะถูกกำหนดโดยกลุ่มคนที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (homogeneity) และกลุ่มคนที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน (heterogeneity) ภายในภูมิภาค ดังนั้น เมื่อเกิดความร่วมมือที่เพิ่มมากขึ้นของกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเมืองและเศรษฐกิจได้มากขึ้น และสามารถชนะกลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) ได้²⁰

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน ได้อธิบายถึงการร่วมมือระหว่างตัวแสดงทั้งรัฐ และเอกชนในการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนถูกทำให้เป็นสากล (internationalization) ซึ่งทำให้เกิดทั้งโอกาสและข้อจำกัดของตัวแสดงที่แตกต่างกัน โดยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและภัยคุกคามจากความเป็นสากล ทำให้เกิดผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีภายนอกจากปรากฏการณ์สากล และเกิดการแบ่งแนวร่วมในการประสานความร่วมมือออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) กลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) และกลุ่มแนวร่วมที่มีการผสมผสานทั้งการสนับสนุนและต่อต้าน (hybrid coalitions) โดยกลุ่มแนวร่วมทั้งสามจะมีผลต่อการดำเนินนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดน จังหวัดสงขลา และ

²⁰ Etel Soligen, "ASEAN, Quo Vadis? Domestic Coalitions and Regional Co-operation," *Contemporary Southeast Asia*, 21 (1999): 30-35.

การส่งเสริมความสัมพันธ์กับรัฐเคดะห์ และรัฐปะลิส ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน ผู้ศึกษาเชื่อว่า แนวคิดดังกล่าวจะช่วยอธิบายบทบาทของตัวแสดงทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณชายแดนจังหวัดสงขลา รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับรัฐเคดะห์และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งความสัมพันธ์ได้หลายลักษณะ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่ชายแดนไทยและมาเลเซีย เป็นต้น

1.6 นิยามปฏิบัติการ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ที่สอดคล้องกับระบบการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window) และการดำเนินการอื่นๆที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ” โดยในที่นี้หมายถึง พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 4 ตำบลในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแต้ว และตำบลปาดังเบซาร์

1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.7.1 เพื่อศึกษาถึงการดำเนินนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา และการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเคดะห์และรัฐปะลิส

1.7.2 เพื่อศึกษาถึงบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงที่มีต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา รวมทั้งบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเคดะห์และรัฐปะลิส

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 ทำให้ทราบถึงการดำเนินนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา และการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเคดะห์และรัฐปะลิส

1.8.2 ทำให้ทราบถึงบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลา รวมทั้งบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับรัฐเคดะห์และรัฐปะลิส

1.9 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษานโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018” ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.9.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา โดยจะศึกษาผ่านเอกสารที่ครอบคลุมความร่วมมือระดับภูมิภาค ระดับอนุภูมิภาค และระดับวิภาคี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 – 2018 เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้มีการกำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1.9.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่ โดยจะศึกษาพื้นที่ชายแดนของไทย ได้แก่ จังหวัดสงขลา

1.10 วิธีการดำเนินการศึกษา

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 วิธีการ ดังนี้

1.10.1 การศึกษาวิจัยจากเอกสาร ดังนี้ เอกสารระดับปฐมภูมิ (primary sources) เช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและมาเลเซีย ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นต้น และเอกสารระดับทุติยภูมิ (secondary sources) เช่น หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสาร และบทความต่างๆ เป็นต้น

1.10.2 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน

1.11 โครงร่างในการนำเสนอแต่ละบท

บทที่ 1 กล่าวถึงบทนำ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตในการวิจัย และวิธีการดำเนินการศึกษา

บทที่ 2 กล่าวถึงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยนิยามและความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริบทของโลกและภูมิภาคในการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาการการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของไทยที่นำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย

- บทที่ 3 กล่าวถึงนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา
- บทที่ 4 กล่าวถึงบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของภาครัฐ และภาคเอกชน ที่มีต่อนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา
- บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

บทที่ 2

การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้ดำเนินมาตั้งแต่ในอดีต และได้เป็นรูปธรรมมากขึ้นในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ได้ดำเนินนโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ จนนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ในส่วนของประเทศไทยได้กำหนดนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมการค้าชายแดน จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษได้พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตั้งแต่ ค.ศ. 2014 เมื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษถือเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน

ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอพัฒนาการการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ตั้งแต่พัฒนาการความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการค้าชายแดน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจจนนำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในปัจจุบัน ในบทนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. นิยามและความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. บริบทของโลกและภูมิภาคในการพัฒนาเศรษฐกิจ
3. พัฒนาการการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
4. การกำหนดนโยบายของประเทศไทยที่นำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
5. พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย
6. บทสรุป

2.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษในบริบทโลก

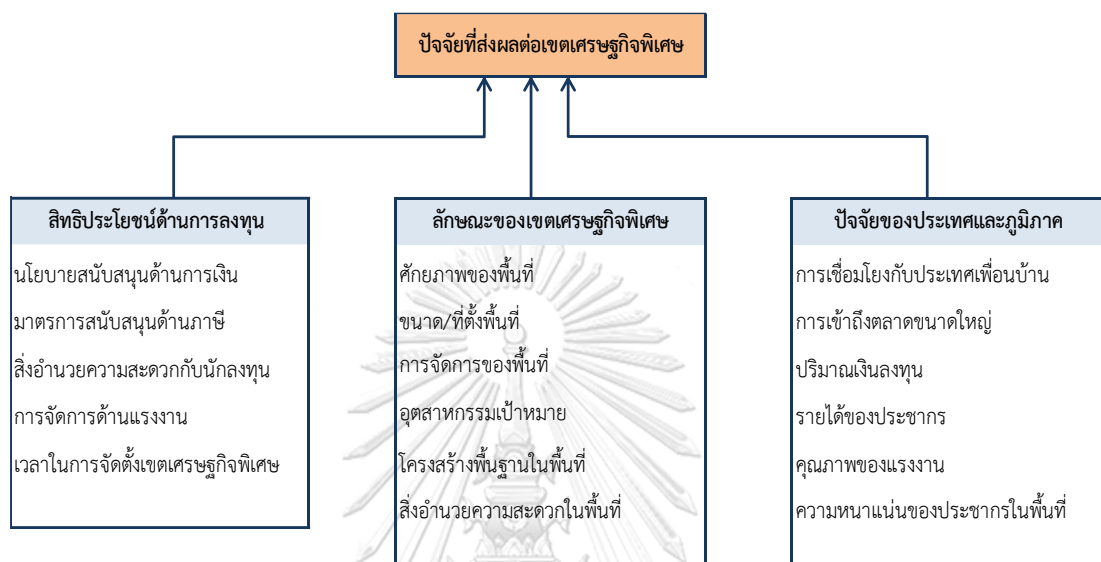
นิยามและความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

แนวคิดของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ โดยแนวคิดพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ ประการแรก คือ ภาครัฐได้กำหนดพื้นที่ที่มีการแบ่งเขตทางภูมิศาสตร์อย่างชัดเจน ประการที่สอง คือ มีการจัดการพื้นที่และการบริหารพื้นที่โดยเฉพาะ ประการที่สาม คือ ภาครัฐได้ให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ ประการที่สี่ คือ การแยกพื้นที่ศุลกากรและพื้นที่เขตปลอดภาษี รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรให้เกิดความคล่องตัวในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ ซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ จะมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ระบบไฟฟ้า และระบบประปา เพื่อให้เกิดความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ

เป้าหมายที่สำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากบริษัทต่างชาติ เพิ่มการส่งออกสินค้าของประเทศ และการเพิ่มการจ้างงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น ความสำเร็จหรือล้มเหลวของเขตเศรษฐกิจพิเศษจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ปัจจัย ดังรูปภาพที่ 2 ปัจจัยแรก คือ สิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดนักลงทุน โดยเฉพาะนโยบายสนับสนุนด้านการเงิน มาตรการสนับสนุนด้านภาษี การจัดการด้านแรงงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตของบริษัทที่ตั้งฐานการผลิตในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ปัจจัยที่สอง คือ ลักษณะเฉพาะของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ โครงสร้าง ขนาด ที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีที่ตั้งใกล้กับท่าเรือหรือเมืองขนาดใหญ่จะมีความได้เปรียบด้านเศรษฐกิจและมีแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย โครงสร้างพื้นฐาน ระบบศุลกากร สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งพื้นที่ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าที่ทันสมัยมากขึ้น และปัจจัยที่สาม คือ ปัจจัยของประเทศและภูมิภาค ได้แก่ ที่ตั้งของประเทศที่สามารถ

เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน การเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ ปริมาณเงินลงทุน รายได้ของประชากร คุณภาพของแรงงาน ความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่²¹

รูปภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย ปรับปรุงข้อมูลจาก The World Bank Group

การพัฒนาแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นแนวคิดเพื่อการพัฒนาภาคการผลิตเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะประเทศตามหลักชายแดน แนวคิดนี้กลายเป็นที่นิยมจนกระจายไปทั่วโลก เนื่องจากประเทศต่างๆล้วนมีข้อจำกัดทางการผลิตที่แตกต่างกัน การพัฒนาการค้าระหว่างพื้นที่ชายแดน จึงช่วยลดต้นทุนการผลิตและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น ในปี ค.ศ. 1965 เม็กซิโกและสหรัฐอเมริกาได้เริ่มพัฒนาการค้าผ่านชายแดน เนื่องจากข้อได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูกที่มีอยู่ในเม็กซิโกและอยู่ใกล้กับตลาดหลักรวมทั้งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการค้าในภูมิภาคของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนก็ได้เริ่มพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษกับประเทศบ้าน เช่น ใน ค.ศ. 2006 มาเลเซียได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ (Iskandar Special Economic Zone) เพื่อดึงดูดการลงทุนจากสิงคโปร์ ในขณะที่กัมพูชาได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจข้ามพรมแดนกับไทย ใน ค.ศ. 2003

²¹ FIAS The World Bank Group, *Special Economic Zones An Operational Review of Their Impacts* (Washington: The World Bank Group, 2017), pp 41-45.

สปป.ลาว ได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เพื่อดึงดูดการลงทุนกับไทย²² ส่วนเมียนมากำลังพัฒนาเขตเศรษฐกิจในประเทศ 3 แห่ง คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา (Thilawa SEZ) เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei SEZ) และเศรษฐกิจเจ้าผิว (Kyaukphyu SEZ) และเวียดนามมีเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ 3 แห่ง ได้แก่ เขต Van Don Special Economic Zone เขต Van Phong Special Economic Zone และเขต Phu Quoc Special Economic Zone เป็นต้น²³

2.2 บริบทของโลกและภูมิภาคในการพัฒนาเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจภายหลังสงครามเย็น ทำให้ประเทศทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจแบบเสรี (Liberalization) การขยายตัวทางการค้าและการลงทุนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจากการที่แต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตสินค้าต่างๆไม่เท่ากัน หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) แตกต่างกันไป มีผลต่อการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่างๆระหว่างกัน ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอยู่แล้วก็มีการปฏิรูปเศรษฐกิจทั้งด้านการค้า การลงทุน และการเงิน โดยลดข้อจำกัดต่างๆให้เกิดเศรษฐกิจแบบเสรียิ่งขึ้นเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน หลายประเทศต่างตระหนักดีว่าไม่สามารถแข่งขันได้โดยลำพังและมองเห็นประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และภาษีศุลกากร จึงเกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคี จนนำไปสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการบูรณาการทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) เพื่อร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับอนุภูมิภาค และระดับภูมิภาค ซึ่งสามารถดำเนินการรวมตัวเป็นกลุ่มเศรษฐกิจได้ 5 ประเภท ได้แก่ เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) สหภาพศุลกากร (Customs Union) ตลาดร่วม (Common Market) สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) และสหภาพการเมือง (Political Union) เช่น การพัฒนาประชาคมยุโรป (EC) เป็นสหภาพยุโรป การตั้งกลุ่มนาฟต้าหรือเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ของสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก การจัดตั้งอาฟต้าหรือเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (APEC)²⁴

²² Krainara and Routray, "Cross-border trades and commerce between Thailand and neighboring countries: policy implications for establishing Special Border Economic Zone."

²³ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร, "เขตเศรษฐกิจของเวียดนาม," (2560).

²⁴ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559), หน้า 140.

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายหลังจากการจัดตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ใน ค.ศ. 1967 ทำให้เกิดความพยายามในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นแบบพหุนิยม รวมทั้งการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งการกำหนดเป้าหมายของประชาคมอาเซียนในการผลักดันความเชื่อมโยงระหว่างกัน ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันและกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ เพื่อสร้างงานและอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ และดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งเมื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่จะพบว่า การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังตารางที่ 2 ดังนี้ ท่าเรือเสรี (Free Ports) เขตการแปรรูปเพื่อการส่งออก (Export Processing Zones: EPZs) เขตการค้าเสรี (Free Trade Zones) เขตการบริการทางการเงิน (Financial Service Zones) เขตการพัฒนาด้านเทคโนโลยี (IT/Science Park) เขตการท่องเที่ยว (Tourism Zone) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) และเขตประกอบการอุตสาหกรรม (Enterprise Zones)²⁵

ในส่วนของกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น แรงผลักดันในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมาจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ซึ่งมีเป้าหมายประการหนึ่งเพื่อสร้างฐานการผลิตรวม การเชื่อมโยงทางกายภาพ โดยอาศัยข้อตกลงความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่นๆ เช่น โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งล้วนแต่ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือด้านการลงทุน และมีการกำหนดแผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบูรณาการองค์การร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกทางด้าน การค้า และการลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการผลักดันการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้ เป็นรูปธรรมมากขึ้น

²⁵ FIAS The World Bank Group, *Special Economic Zones Performance, Lessons Learned, and Implications for Zone Development* (United States of America: The Office of the Publisher the World Bank, 2008).p 2.

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะและรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเภท	ท่าเรือเสรี (Free Ports)	เขตการแปรรูปเพื่อการส่งออก (Export Processing Zones: EPZs)	เขตการค้าเสรี (Free Trade Zones)	เขตการบริการทางการเงิน (Financial Service Zones)	เขตการพัฒนาด้านเทคโนโลยี (IT/Science Park)	เขตการท่องเที่ยว (Tourism Zone)	เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones)	เขตประกอบการอุตสาหกรรม (Enterprise Zones)
ลักษณะทางกายภาพ	ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเมือง	ครอบคลุมพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม	พื้นที่โรงงาน (มักจะ มีพื้นที่ติดกับท่าเรือ หรือสนามบิน)	พื้นที่ธุรกิจ (มักจะ เป็นศูนย์กลางของ เมือง)	พื้นที่ธุรกิจ (ใกล้ มหาวิทยาลัย)	ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเมือง	จังหวัดหรือเทศบาล ที่ถูกกำหนด	บางส่วนของเมืองหรือ พื้นที่ในเมืองทั้งหมด
เป้าหมายทางเศรษฐกิจ	การพัฒนา ศูนย์กลางการค้า และฐานทาง เศรษฐกิจที่มีความหลากหลาย	การพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อการผลิตและส่งออก	การอำนวยความสะดวก สะดวกทางการค้า และการนำเข้า	การพัฒนาการเงิน และธนาคาร รวมทั้ง การเป็นศูนย์กลาง ด้านการประกันภัย	การพัฒนา อุตสาหกรรมที่ใช้ เทคโนโลยีสูง	การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ	การปรับปรุง กฎระเบียบด้านการ ลงทุนในพื้นที่ และการส่งเสริมการ ลงทุนจากต่างประเทศ	การพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาด ย่อมในพื้นที่
กิจกรรม	การค้า การ บริการ อุตสาหกรรม การ ธนาคาร ฯลฯ	อุตสาหกรรมและการผลิต	โรงงานสินค้า บริโภค ภัณฑ์ การกระจาย สินค้า และการขนส่ง ถ้ายสินค้า	การบริการทางการเงิน	การลงทุน การประมวลผล ข้อมูล การพัฒนา ซอฟต์แวร์ การ พัฒนาคอมพิวเตอร์ กราฟิก	รีสอร์ทและการท่องเที่ยวอื่น ๆ	อุตสาหกรรมและ บริการทุกประเภท	การพัฒนา อุตสาหกรรมในทุก รูปแบบ
ตัวอย่างประเทศ/เมือง	ฮ่องกง สิงคโปร์ บาห์ม (อินโดนีเซีย) บาหลี	ไอร์แลนด์ เกาหลี มาเลเซีย สาธารณรัฐไต้หวัน เกาหลี	ท่าเรือเลเดน อาดี (ดูไบ) โคลอน (ปานามา) มอริเชียส อิหร่าน	บาห์เรน ดูไบ มอริเชียส อูรุกัย	อินเดีย - บังคาลอร์ จีน - ต้าเหลียน ไปแลนด - คราคูฟ	โตเกียว - บารู ฟิลิปปินส์ - คากายัน เดโอโร จอร์แดน - ทะเลเดซี	จีน-ไทเปชาน และเซี่ยงเจิ้น จอร์แดน - อควาบา ฟิลิปปินส์ - อ่าวซูบิค	สหรัฐอเมริกาและยุโรป

ที่มา: The COMCEC Coordination Office

2.3 พัฒนาการการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

การพัฒนาความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเริ่มเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในปี ค.ศ. 1988 เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย รัฐบาลชุดนี้ได้รับความสนใจทั้งจากภายในและภาคนอกประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน โดยได้เสนอประเด็นด้านเศรษฐกิจมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ซึ่งนำไปสู่การทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสปป.ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ดังคำแถลงการณ์นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลซึ่งมีสาระสำคัญที่ว่า “รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลักเพื่ออารังไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน โดยจะใช้การต่างประเทศในการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และปรับปรุงความสัมพันธ์ทั้งด้านด้านเศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะการขยายตลาดการค้าระหว่างกัน และส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคและปัญหาระหว่างประเทศ โดยวิธีการเมืองและการทูต”²⁶ นอกจากนี้ บริบททางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีแรงผลักดันจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ให้พัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการที่ประเทศที่ยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในกลุ่มลุ่มน้ำโขงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม (เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ค.ศ. 1995) สปป.ลาว (เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ค.ศ.1997) เมียนมา(เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ค.ศ.1997) และกัมพูชา (เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน ค.ศ.1999) การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศเหล่านี้ ทำให้เกิดความพยายามบูรณาการภูมิภาคระหว่างกลุ่มประเทศที่มีสภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด การพัฒนาความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคอาเซียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยได้มีการจัดตั้งกรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค

2.3.1 กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของประเทศไทย

กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาค และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกรอบความร่วมมือที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่

²⁶ สุนัย ฝาสุข, "นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหา กัมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991)" (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 17-18

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong subregional: GMS)

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ก่อตั้งภายใต้ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank :ADB) ในปี ค.ศ. 1992 โดย ADB มีบทบาทเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน รวมทั้งเป็นเลขานุการและผู้ประสานงานโครงการ และให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการให้คำแนะนำ โดยประเทศสมาชิกของโครงการลุ่มแม่น้ำโขงประกอบไปด้วย เมียนมา ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และมณฑลทางตอนใต้ของจีนคือ มณฑลยูนนานที่เข้าร่วมโครงการตั้งแต่แรก และมณฑลกว่างสีที่เริ่มเข้าเป็นสมาชิกโครงการในปี ค.ศ. 2005 สำหรับเป้าหมายของโครงการที่สำคัญมี 9 ด้าน ได้แก่ การเกษตร พลังงาน สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุน โทรคมนาคม การท่องเที่ยว การค้า และการขนส่ง เพื่อสร้างความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง โดย ADB ได้จัดทำ “แม่พิมพ์การพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง” (GMS Development Matrix) ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการทั้ง 9 ด้าน โดยแม่พิมพ์ดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่งให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งอำนวยความสะดวก การขนส่งสินค้าผ่านแดน การเพิ่มการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการปกป้องสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติของภูมิภาคที่ใช้ร่วมกัน²⁷

แผนงานที่สำคัญของโครงการ GMS ตามยุทธศาสตร์ 3Cs ได้แก่ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง (Connectivity) การพัฒนาขีดความสามารถ (Competitiveness) และประชาคม (Community) โดยเน้นการพัฒนาตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ในพื้นที่ที่มีศักยภาพตามแนวคมนาคมเชื่อมโยงหลัก 3 แนว ได้แก่ (1) แนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-ลาว-เวียดนาม (2) แนวเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor: NSEC) เชื่อมโยง 2 เส้นทางหลัก ได้แก่ เชื่อมโยงจีน-เมียนมา และลาว-ไทย และ (3) แนวตอนใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม แนวคิดการพัฒนาแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมในพื้นที่ที่มีศักยภาพตามแนวคมนาคมเชื่อมโยงหลักของอนุภูมิภาค เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจและทำให้เกิดการกระจายประโยชน์และโอกาสจากจุดความเจริญหลักให้เชื่อมโยงไปถึงยังพื้นที่ที่ยังขาดการพัฒนาตามแนวคมนาคม เพื่อกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก โดยมีหลักการสำคัญ คือ

²⁷ นรุตม์ เจริญศรี, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation)," *จุลสารความมั่นคงศึกษา* 86 (2553): หน้า 11-20.

การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ ประชากร รวมถึงเชื่อมโยงการผลิต การค้า และการลงทุนร่วมกัน²⁸

กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT)

กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย หรือ IMT-GT ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1993 จากความเห็นชอบร่วมกันของผู้นำ 3 ประเทศ โดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank :ADB) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดกรอบความร่วมมือ ขอบเขตดำเนินงาน และสาขาความร่วมมือ รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในอนุภูมิภาค จัดสรรทรัพยากรและปัจจัยการผลิตร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาคเอกชนมีบทบาทนำในการเสนอต่อภาครัฐเพื่อการอำนวยความสะดวกทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อกระตุ้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค โดยแบ่งความร่วมมือเป็น 6 สาขา ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและการขนส่ง การค้าและการลงทุน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรและสิ่งแวดลอม และผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาล พื้นที่ความร่วมมือของทั้ง 3 ประเทศ ครอบคลุมพื้นที่ประเทศมาเลเซีย 8 รัฐ อินโดนีเซีย 10 จังหวัด และประเทศไทย 14 จังหวัดภาคใต้²⁹

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกรอบความร่วมมือ IMT-GT คือ การพัฒนาความเชื่อมโยงแนวพื้นที่เศรษฐกิจ (Economic Corridor) เพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ การส่งเสริมกลุ่มอุตสาหกรรมและการเชื่อมโยงข้ามพรมแดน โดยแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ (1) แนวพื้นที่เศรษฐกิจสงขลา-ป็นัง-เมดาน (2) แนวพื้นที่เศรษฐกิจคาบสมุทรมะละกา (3) แนวพื้นที่เศรษฐกิจบันดาอาแจห์-เมดาน-เปกันbaru-ปาเล็มบัง (4) แนวพื้นที่เศรษฐกิจมะละกา-ดูไบ และ (5) แนวพื้นที่เศรษฐกิจระนอง-ภูเก็ต-อาแจห์ โดยแผนงานได้มุ่งเน้นการเชื่อมโยงกันในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และมีการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงระบบศุลกากร เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการเชื่อมโยงบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของทั้งสามประเทศ

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค โดย

²⁸ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การพัฒนาแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridors Development), [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5136 [20 ตุลาคม 2562]

²⁹ "Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle Implementation Blueprint (2012-2016)," p 1.

ความริเริ่มของประเทศไทย ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย เพื่อเป็นเวทีหารือเฉพาะของประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นสมาชิกอาเซียน และใช้ประโยชน์จากความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้งห้าประเทศสมาชิกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล การประชุมระดับผู้นำ ACMECS มีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 2003 ที่เมืองพุกาม เมียนมา ซึ่งผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาพุกามเพื่อจัดตั้งกรอบความร่วมมือ ACMECS ปัจจุบัน ACMECS ดำเนินความร่วมมือใน 8 สาขา ได้แก่ การอำนวยความสะดวก การค้าการลงทุน การเกษตร อุตสาหกรรมและพลังงาน การเชื่อมเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาธารณสุข และ สิ่งแวดล้อม

แผนแม่บท ACMECS ค.ศ. 2019 - 2023 ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ประการแรก คือ การเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบ ไร้รอยต่อในอนุภูมิภาค (Seamless Connectivity) โดยเน้นการเติมเต็มโครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคมทางกายภาพ (hardware) รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และความเชื่อมโยงทางพลังงาน ที่ยังขาดหายในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ประการที่สอง คือ การสอดประสานด้านเศรษฐกิจ (Synchronized ACMECS Economies) ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงทางด้านระบบและกฎระเบียบ (software) และการระดมทุนเพื่อการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของแผนแม่บทฯ ซึ่งรวมถึงนวัตกรรมทางการระดมทุน ได้แก่ กองทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ACMECS (ACMECS Infrastructure Fund and Trust) และ ประการที่สาม คือ การพัฒนาภูมิภาคในลักษณะยั่งยืนและ มีนวัตกรรม (Smart and Sustainable ACMECS) ในสาขาที่ประเทศสมาชิกมีศักยภาพและให้ความสำคัญ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม³⁰

2.3.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยมีลักษณะภูมิรัฐศาสตร์อยู่ตรงกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยมีพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ได้แก่ สปป.ลาว เมียนมา กัมพูชา และมาเลเซีย ผ่าน 30 จังหวัดของไทย ดังนี้ การเชื่อมโยงพรมแดนกับประเทศเมียนมาสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดระนอง ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย การเชื่อมโยงพรมแดนกับ สปป.ลาวสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี การเชื่อมโยงพรมแดน

³⁰ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/main/th/articles/8424/> [23 ตุลาคม 2562]

กับกัมพูชาสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด และการเชื่อมโยงพรมแดนกับมาเลเซียสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส

ประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยความสัมพันธ์ด้านการชายแดนเป็นส่วนสำคัญของการค้าระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน ในปี ค.ศ. 2018 การค้าชายแดนของประเทศไทยมีมูลค่า 1,124,673 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 73 ของการค้าระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี ค.ศ. 2014 - 2018 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.3 ต่อปี ดังตารางที่ 3 สำหรับการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงสุด คือ การค้าชายแดนไทยกับมาเลเซีย ในปี ค.ศ. 2018 มีมูลค่าการค้า 571,928 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51 ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งหมด รองลงมาคือ สปป.ลาว (ร้อยละ 19) เมียนมา (ร้อยละ 17) และกัมพูชา (ร้อยละ 13) สำหรับด้านศุลกากรชายแดนที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด 10 ลำดับแรกของไทยในปี ค.ศ.2018 ได้แก่ (1) ด้านสะเดา จังหวัดสงขลา (2) ด้านปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา (3) ด้านอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (4) ด้านแม่สอด จังหวัดตาก (5) ด้านสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (6) ด้านมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร (7) ด้านหนองคาย จังหวัดหนองคาย (8) ด้านคลองใหญ่ จังหวัดตราด (9) ด้านทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และ (10) ด้านระนอง จังหวัดระนอง³¹

ตารางที่ 3 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนของไทยปี ค.ศ. 2014-2018

รายการ	ปี (ค.ศ.)					อัตราการขยายตัวเฉลี่ย ต่อปี (2014-2018)(%)
	2014	2015	2016	2017	2018	
มูลค่าการค้ารวม (ล้านบาท)	990,409	1,006,310	1,013,216	1,081,274	1,124,673	3.3
ส่งออก (ล้านบาท)	590,664	589,140	605,159	654,414	650,909	2.5
นำเข้า (ล้านบาท)	399,745	417,161	408,047	426,860	473,764	4.4
ดุลการค้า (ล้านบาท)	190,919	171,979	197,113	227,553	177,145	-0.5

ที่มา: กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

³¹ กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2561.(2562).

2.4 การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยที่นำไปสู่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การดำเนินนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ภาครัฐได้มีความพยายามในการดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมาตามลำดับ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการและขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเมื่อศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่าประเทศไทยเริ่มมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจากการกำหนดพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน การส่งเสริมการค้าชายแดน จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

2.4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ค.ศ. 1992 - 1996)

จากการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ประเทศไทยจึงได้เริ่มกำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจของไทยให้มีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้นในแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7³² มีการกำหนดการพัฒนาเมืองและพื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และภาคกลางตอนบน เพื่อมุ่งพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาค ให้เป็นฐานเศรษฐกิจหลักของแต่ละภาค ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้น โดยใช้ศักยภาพและโอกาสที่มีอยู่ของแต่ละภาคเพื่อจะรองรับการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค และลดความแออัดให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำหรับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายแดน เช่น การเชื่อมโยงจุดค้าชายชายแดนที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การพัฒนาสงขลา-หาดใหญ่ ให้เป็นศูนย์กลางหลักด้านการค้า บริการ การท่องเที่ยว การบริหารของภาคใต้ตอนล่าง โดยให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองท่า แหล่งท่องเที่ยวและศูนย์กลางบริหารราชการ และหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางคมนาคม ธุรกิจการค้า การบริการ พร้อมทั้งเชื่อมโยงการค้าชายแดน เช่น อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา และ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นต้น

2.4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ค.ศ. 1997 - 2001)

ในแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8³³ ได้กำหนดเป้าหมายทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาคนและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และให้ประเทศสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก โดยมีการกำหนดเป้าหมายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

³² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539).

³³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).

2.4.2.1 พัฒนากลุ่มจังหวัดในภูมิภาคและพื้นที่ชายแดนในประเทศ รวมทั้งกลุ่มจังหวัด และพื้นที่ชายแดนที่จะสามารถเชื่อมเข้ากับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยแบ่งพื้นที่เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) พื้นที่ภายใต้กรอบความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เมือง และชุมชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเชื่อมโยงถึงพื้นที่ภาคใต้ตอนบนภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้โดยอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการค้า การลงทุน พลังงาน และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

2) พื้นที่ภายใต้โครงการพัฒนาความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศ เป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอนุภาคและกลุ่มจังหวัดต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปยังเมืองศูนย์กลางและเมืองชายแดน ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดผลการพัฒนาไปยังพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการติดต่อและร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

3) พื้นที่ภายใต้ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) ซึ่งจะพัฒนาความร่วมมือด้านการค้า อุตสาหกรรม พลังงาน การบิน และโครงข่ายการเดินเรือ โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานที่จะพัฒนาบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันเป็นฐานเศรษฐกิจที่จะส่งผลถึงพื้นที่ภาคใต้และด้านตะวันตกของประเทศ

2.4.2.2 พัฒนากลุ่มพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ชายฝั่งตะวันออกให้เป็นฐานเศรษฐกิจสมบูรณ์ของประเทศนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ในระยะยาว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้สมบูรณ์ และพร้อมที่จะรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายประชากร โดยเฉพาะจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้ได้เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการยกระดับให้เป็นประตูเศรษฐกิจของประเทศที่สามารถเชื่อมโยงทางอากาศกับนานาชาติ นอกเหนือจากทางทะเล

2.4.2.3 พัฒนากลุ่มพื้นที่ภาคมหานครที่จะเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครและปริมณฑลชายฝั่งทะเลตะวันออก อนุภาคนอกตอนบนและอนุภาคตะวันตก เพื่อเพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลของประเทศไทย โดยอาศัยศักยภาพด้านภูมิเศรษฐกิจตอนใต้ในการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ ด้วยระบบคมนาคมขนส่งสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงทะเลอันดามันกับอ่าวไทย อันจะเป็นการเปิดประตูเศรษฐกิจใหม่ของประเทศออกสู่ทะเลด้านมหาสมุทรอินเดีย และช่วยส่งเสริมโอกาสของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและกลุ่มเอเชียใต้

2.4.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (ค.ศ. 2002 - 2006)

ในช่วงปี ค.ศ. 1997 ไทยพึ่งผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9³⁴ จึงมุ่งเน้นการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม การบริหารด้านการเงิน การคลัง และการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจ สำหรับบริบทการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขยายโอกาสด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังนี้

2.4.3.1 ส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและอินโดจีน โดยเฉพาะการสนับสนุนการดำเนินการด้านตลาดร่วมกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค และการพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวระหว่างกัน

2.4.3.2 พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สามารถสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เขตเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.4.3.3 ความร่วมมือกับประเทศที่สามและ/หรือองค์กรระหว่างประเทศในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน โดยการกระตุ้นธุรกิจด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ

2.4.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2007 - 2011)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10³⁵ ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเน้นการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุน และสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาสังคมของประเทศ ดังนี้

2.4.4.1 สร้างกลไกเพื่อรองรับผลกระทบและผลักดันการใช้ประโยชน์ที่เกิดจากการให้สัตยาบันตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และการตกลงการค้าเสรีต่าง ๆ จากการค้า การลงทุน และ

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549).

³⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554).

การบริการ เพื่อช่วยเหลือธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีให้สามารถปรับตัว เพื่อให้สามารถแข่งขันได้หรือปรับไปสู่ธุรกิจอื่นและบรรเทาผลกระทบด้านสังคมระหว่างการปรับตัว

2.4.4.2 ขยายตลาดส่งออกโดยการเปิดเสรีกับประเทศที่มีช่องทางการค้าสำหรับ ประเทศไทยในทวีปอเมริกาใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา และเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมแบบมี นัยสำคัญในทุกขั้นตอนการเจรจาเปิดเสรี ของทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ ประชาชน

2.4.4.3 พัฒนาและเร่งรัดการปรับกฎระเบียบและกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ และพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้พร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า และการปฏิบัติ ตามกรอบความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนให้เอกชนได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีที่ได้ตกลงแล้วให้ เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ ปรับปรุงกฎระเบียบจัดคณะ ผู้แทนทางการค้าของภาครัฐร่วมเอกชน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2.4.4.4 ผลักดันความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคให้มีความก้าวหน้าในการก้าวสู่ ประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asian Community) ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ Economic Community, Social Community and Security Community โดยการขยายความร่วมมือ ASEAN และ ASEAN+3 รวมทั้งผลักดันการดำเนินการในเรื่องตลาดพันธบัตรเอเชียให้สามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อใช้เป็นแหล่ง เงินทุนสำรองแหล่งสุดท้าย

2.4.4.5 ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในกรอบความร่วมมือ ได้แก่ กรอบความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) โครงการพัฒนาความร่วมมืออนุ ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทาง วิชาการและเศรษฐกิจ(BIMSTEC) กรอบความร่วมมือว่าด้วยยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย - มาเลเซีย (JDS) โดยจะพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานหลักเชื่อมโยงแนวพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ ปรับปรุงกฎระเบียบทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการค้าการลงทุนข้าม พรมแดน ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.4.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ค.ศ. 2012 - 2016)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11³⁶ ได้เน้นนโยบายการสร้าง ความ เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเตรียมพร้อมกับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศกับความ ร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีภูมิคุ้มกันต่อ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และการพัฒนาความร่วมมือแบบหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนและ

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).

ยึดผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค สร้างปฏิสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสร้างสรรค์ การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคี โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ได้ประเมินความเสี่ยงเพื่อแก้ไขปัญหามาจากปัจจัยในประเทศที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงกับภูมิภาคโดยมีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

2.4.5.1 ความไม่พร้อมในการพัฒนาเมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจชายแดนของประเทศไทยตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากขาดการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่มีการบูรณาการทั้งในส่วนของประเทศไทย และในส่วนที่จะเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งความไม่พร้อมในด้านการร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์เขตเศรษฐกิจชายแดนก่อนการเกิดประชาคมอาเซียน ตลอดจนความไม่พร้อมในการพัฒนาบุคลากรและแรงงานทักษะรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ส่งผลให้เศรษฐกิจชายแดนไทยยังไม่ได้รับประโยชน์จากการเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจอย่างเต็มที่

2.4.5.2 ข้อจำกัดที่ทำให้การขับเคลื่อนการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดนค่อนข้างล่าช้า และไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือด้านการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดนได้อย่างสมบูรณ์ เป็นผลให้ไม่สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและประสบกับสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงจากบริษัทต่างชาติที่มีความได้เปรียบทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี และความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะธุรกิจโลจิสติกส์

2.4.5.3 ความไม่แน่นอนทางการเมืองและความมั่นคงในประเทศเพื่อนบ้าน โดยที่ประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงเพิ่มขึ้น โดยจะต้องอาศัยเวลาในการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจโลก

แนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจของไทยกับภูมิภาคของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้แก่ การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคในภูมิภาคอาเซียน เช่น โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) ร่วมกับยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) และความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (JDS) เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ โดยจะมีการพัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ การปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่ง การพัฒนาบุคลากร

ในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ และเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดนตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ

การกำหนดแนวทางพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน ได้มีการกำหนดแนวทางอย่างชัดเจนมากขึ้น เพื่อพัฒนาฐานการลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน และมุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างฐานการผลิตตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

ประการแรก คือ การพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการแปรรูปการเกษตร และการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยมีแผนงานเชิงรุกที่รู้เท่าทันต่อการดำเนินนโยบายของมหาอำนาจในภูมิภาคด้านการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการพัฒนาตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงตามแนวตะวันออก-ตะวันตก ตามแนวเหนือ-ใต้ และแนวตอนใต้ของแผนงาน GMS และเชื่อมโยงแนวพื้นที่เศรษฐกิจของ IMT-GT ที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยง เพื่อเปิดช่องทางการเชื่อมโยงที่มีความหลากหลายและเป็นทางเลือกให้ประเทศไทยในทุกสถานการณ์ ทั้งนี้ โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมหารือกับภาคเอกชนในการกำหนดแผนการลงทุนและหารือกับภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศเพื่อนบ้านในกรอบการหารือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศโดยกำหนดมาตรการดูแลป้องกันผลกระทบให้เกิดประโยชน์ต่อทุกประเทศอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม และเป็นผลให้ทุกประเทศยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้เพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างความสามารถในการแข่งขันในเชิงการตลาด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประการที่สอง คือ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่พัฒนาต่อเนื่องและพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ มาตรฐานการให้บริการและอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน รวมทั้งขีดความสามารถของบุคลากรและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ทั้งนี้ ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนได้คำนึงถึงศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ และมีแผนบูรณาการด้านการบริหารจัดการและพัฒนาด้านแรงงานเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคต่างๆ และความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามแผนแม่บทการเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนและยุทธศาสตร์ในภาพรวมอื่นๆ

ประการที่สาม คือ การบูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุประโยชน์ร่วมทั้งในด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากระบบการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์ประโยชน์ที่ทัดเทียมระหว่างกันจากการบริการ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยอาจพัฒนาไปสู่การเป็นคลัสเตอร์การผลิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.4.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ค.ศ. 2017 - 2021)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12³⁷ ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการยกระดับคุณภาพและการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้มีโอกาเป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้นอกจากนั้น การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นโอกาสในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาคของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สำคัญ เช่น การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ การพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค รวมทั้งการเปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาค และภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน โดยมีการกำหนดโครงการ และหน่วยงานที่กำกับดูแลอย่างชัดเจน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวทางการพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ โดยมีการระบุถึงคำว่า “พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน” เป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดให้พื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่เป้าหมายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 10 จังหวัด ได้แก่ ตาก สระแก้ว สงขลา หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ตราด กาญจนบุรี เชียงราย และนราธิวาส สำหรับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ แผนบูรณาการงบประมาณเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร แผนพัฒนานิคมอุตสาหกรรม แผนบริหารจัดการแรงงาน และแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปสาระ ดังนี้

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).

2.4.6.1 ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยให้สิทธิประโยชน์ทั้งด้านภาษีและมีใช้ภาษีในระดับเหมาะสม เพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนจากทั้งนักลงทุนไทยและต่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะการให้มีอำนาจในการอนุมัติอนุญาตแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมเป้าหมายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการลงทุน และพัฒนาด่านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน รวมทั้งพัฒนาเมืองชายแดนให้สามารถรองรับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการขยายตัวของเมือง

2.4.6.2 สนับสนุนและยกระดับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยพัฒนากิจกรรมด้านการผลิต การค้า โลจิสติกส์ การบริการ และการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความได้เปรียบของแต่ละพื้นที่ทั้งในด้านที่ตั้ง ทรัพยากร อัตลักษณ์และวัฒนธรรม และโอกาสจากประเทศเพื่อนบ้าน ควบคู่กับการพัฒนาฝีมือแรงงาน และการใช้เทคโนโลยีระดับสูงร่วมกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอด และยกระดับมาตรฐานการผลิตและการบริการ

2.4.6.3 ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา โดยเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนารวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และรองรับการเติบโตของพื้นที่

2.4.6.4 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาขยะมูลฝอย รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยร่วมกันระหว่างชุมชน และการจัดการน้ำเสียตลอดจนการกำหนดมาตรการควบคุมผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่อาจมีต่อพื้นที่รอบนอก

2.4.6.5 บริหารจัดการด้านสาธารณสุข แรงงาน และความมั่นคง โดยพัฒนาระบบสาธารณสุขชายแดนเพื่อให้ประชากรมีสุขภาพดีถ้วนหน้า มีระบบรักษาโรค ระบบส่งต่อระบบส่งเสริมสุขภาพเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค ที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระบบจ้างงานแรงงานต่างด้าว-การประกันสุขภาพการเข้าเมืองเป็นภารกิจร่วมภายใต้ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน จัดระบบบัตรผ่านแดนหรือบัตรประจำตัวของแรงงานต่างด้าวในแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีรูปและลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อสะดวกต่อการเชื่อมโยงและตรวจสอบข้อมูลบุคคลกับระบบในส่วนกลาง เพื่อดูแลความมั่นคงและรักษาความปลอดภัยของพื้นที่

2.5 พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยในอดีต ได้มีการพัฒนาในลักษณะรูปแบบต่างๆที่แตกต่าง กัน ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estate: IE) เป็นรูปแบบการพัฒนาของพื้นที่เฉพาะ เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) เป็นรูปแบบการพัฒนาของเมืองใกล้ท่าเรือ/สนามบิน คลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse: BW) หรือร้านค้าปลอดอากร (Duty Free Shop: DFS) และเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone: FTZ) หรือเขตการค้าปลอดภาษี (Duty Free Port) เป็นรูปแบบการพัฒนาของเมืองท่า สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone: SBEZ) ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาในลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสต์เทอร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 ครอบคลุมพื้นที่การพัฒนาระยะแรก 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา เพื่อเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้าอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี โดยเป้าหมายสูงสุดคือ ต้องการให้พื้นที่นี้เป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศที่เป็นประตูเปิดเชื่อมโยงการพัฒนา (Gateway) ไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือพร้อมกับเชื่อมโยงการค้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก³⁸

ในปี ค.ศ. 2003 คณะรัฐมนตรีได้มีมติวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 เรื่อง “การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดเชียงราย” โดยคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติในหลักการตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยให้ใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วของ 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) กรมศุลกากร และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) เพื่อจัดให้มีเขตนิคมอุตสาหกรรมทั่วไป (กฎหมาย กนอ.) ที่ได้รับสิทธิประโยชน์แบบเขตปลอดอากร (กฎหมายกรมศุลกากร)พร้อมสิทธิประโยชน์ด้านภาษีเงินได้ (กฎหมาย สกท.) ให้ดำเนินการในรูปแบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One-Stop Services : OSS)

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 2004 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยให้ไปศึกษาความเหมาะสมเพิ่มเติม วันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 2005 คณะรัฐมนตรีมี

³⁸ เรวัต แก้วมณี, "ส่องความคืบหน้ากฎหมายเดินเครื่อง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ”, (สำนักนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค).

มติอนุมัติหลักการตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ค.ศ. 1979 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีเจตนารมณ์ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออกเท่านั้น ดังนั้น รัฐจึงเห็นควรให้พัฒนาพื้นที่เฉพาะให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน เพื่อให้การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็ไม่ได้มีการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร กระทั่งรัฐบาลได้สิ้นสุดวาระลง

กระทั่งในปี ค.ศ. 2013 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแนวทางการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นผู้ดำเนินการ สำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาวิจัยความเหมาะสม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษา ทำการศึกษาวิจัยความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ สศช. ทำความตกลงในรายละเอียดกับสำนักงบประมาณตามขั้นตอนต่อไปตามความเห็นของสำนักงบประมาณ ในวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 2013 ที่ประชุมมีมติ ให้ สศช. เร่งรัดพิจารณาแนวทางการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยควรเป็นบริษัทที่ปรึกษาซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติเป็นผู้ทำการศึกษาวิจัยโอกาสศักยภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เป้าหมายหลัก ภายในกรอบงบประมาณต่อกลุ่มพื้นที่กลุ่มพื้นที่ละ 10 ล้านบาท ระยะเวลาการศึกษาไม่เกิน 6 เดือน

สาระสำคัญของการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในเบื้องต้นประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

(1) ศึกษาการศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาของพื้นที่ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามขอบเขตและระดับของการเป็นพื้นที่พิเศษที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่เป้าหมาย

(2) เครื่องมือในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(3) กลไกการบริหารจัดการของรัฐ และแนวทางการปรับปรุงกระบวนการให้บริการภาครัฐ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของแต่ละพื้นที่

(4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็น และเป็นปัจจัยต่อความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษครอบคลุมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน การสำรวจ

ความต้องการของประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่รวมทั้งการประมาณการอุปสงค์ของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม³⁹

2.5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้เริ่มกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นใน ค.ศ. 2014 เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ามาบริหารประเทศและได้กำหนดให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน และได้มีคำสั่งที่ 72/2557 เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 2014 แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ โดยบทบาทของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย⁴⁰

(1) พิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการและแผนปฏิบัติการต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อพิจารณาอนุมัติ

(2) กำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษรวมทั้งการส่งเสริมการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียนหรือข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น หรือการค้าบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(3) กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ตลอดจนให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการหรือแผนปฏิบัติการ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(4) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือกรรมการได้ตามความเหมาะสม

(5) เชิญเจ้าหน้าที่ บุคคล หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง หรือ เรียกเอกสารจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบพิจารณาได้ตามความจำเป็น

(6) ออกระเบียบ ประกาศ และ คำสั่ง เพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งนี้

³⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สารสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557), หน้า 154-156.

⁴⁰ ราชกิจจานุเบกษา, คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

(7) เสนอแนะต่อคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อให้มีกฎระเบียบ หรือปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่จำเป็นต่อการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

(8) เชิญปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนี้ หรือตามที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติมอบหมาย

ต่อมา ค.ศ. 2015 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เพื่อขับเคลื่อนงานในส่วนต่างๆ โดยแบ่งเป็น 6 คณะอนุกรรมการ ได้แก่ คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ขอบเขตพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ⁴¹ คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่⁴² โดย กนพ. ได้วางหลักการดำเนินงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้⁴³

(1) ดำเนินงานภายใต้กฎหมายปัจจุบันและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายส่งเสริมการลงทุน กฎหมายศุลกากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

(2) การกำหนดบทบาทภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างชัดเจน โดยภาครัฐเป็นผู้ให้สิทธิประโยชน์ จัดเตรียมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงกฎระเบียบ ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุน และภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา

(3) การพัฒนาต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยมีการรักษาพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้การพัฒนาเป็นที่ยอมรับและเกิดการพัฒนายั่งยืน รวมทั้งมีการบริหารจัดการและเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน

⁴¹ คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558, เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

⁴² คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558, เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

⁴³ สำนักยุทธศาสตร์การวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน (นนทบุรี: เซ็นจูรี จำกัด, 2559), หน้า 4-5.

(4) การดำเนินการพัฒนาต้องมีความยืดหยุ่น โดยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(5) การกำหนดพื้นที่พัฒนาตามเขตปกครอง เช่น อำเภอ หรือ ตำบล เพื่อให้มีจุดยึดโยงทางภูมิศาสตร์ที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้อย่างสอดคล้องตรงกันซึ่งทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

2.5.2 การกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและเหมาะสม ในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ในด้านตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความได้เปรียบพื้นที่ชายแดนทั้งในฝั่งประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้านมีศักยภาพและความพร้อมในทุกภาคส่วน โดย กนพ. ได้กำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนจำนวน 10 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 90 ตำบล ใน 23 อำเภอ 10 จังหวัด รวมพื้นที่ 6,220.05 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,887,507.21 ไร่ และได้ประกาศพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษออกเป็น 2 ระยะ ดังรูปภาพที่ 3

2.5.2.1 พื้นที่ชายแดนที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรก 5 จังหวัด ดังนี้⁴⁴

1) เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ใน 3 อำเภอ ดังนี้ อำเภอแม่สอด 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สอด ตำบลแม่ดาว ตำบลท่าสายลวด ตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่กุ และตำบลมหาวัน อำเภอพบพระ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลพบพระ ตำบลช่องแคบ และตำบลวาลีย์ และ อำเภอแม่ระมาด 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่จะเร้า ตำบลแม่ระมาด และ ตำบลชะเนง้อ รวมพื้นที่ 1,419 ตารางกิโลเมตร หรือ 886,875 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษตากสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเมียนมา ผ่านด่านชายแดนแม่สอดซึ่งเชื่อมต่อกับเมืองเมียวดี สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมเมียวดีของเมียนมา และสามารถเชื่อมโยงไปยังย่างกุ้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเมียนมา และเชื่อมต่อไปยังอินเดียและจีนตอนใต้

2) เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบลใน 2 อำเภอ ดังนี้ อำเภออรัญประเทศ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ และ ตำบลท่าข้าม และอำเภอวัฒนานคร 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลผักขะ รวมพื้นที่ 332 ตารางกิโลเมตร หรือ 207,500 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วสามารถเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ผ่านด่านชายแดนอรัญประเทศเชื่อมต่อกับจังหวัด

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, 9-12.

บันเตียเมียนเจย และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของกัมพูชา 3 แห่ง ได้แก่ ปอยเปต-โอเนียง ชันโค-ปอยเปต และบริเวณเมืองศรีโสภณ

3) เขตเศรษฐกิจพิเศษตราด ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก และ ตำบลไม้รูด รวมพื้นที่ 50.2 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,375 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษตราดสามารถเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาผ่านด่านชายแดนบ้านหาดเล็กเชื่อมต่อกับเกาะกง และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกงของกัมพูชา

4) เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสะเดา 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ รวมพื้นที่ 552.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 345,187.5 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาสามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ผ่านด่านชายแดนสะเดาและด่านชายแดนปาดังเบซาร์เชื่อมต่อกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษบูกิตกายูฮิมตันของมาเลเซีย

5) เขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร ครอบคลุมพื้นที่ 11 ตำบลใน 3 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองมุกดาหาร 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลศรีบุญเรือง ตำบลมุกดาหาร ตำบลบางทรายใหญ่ ตำบลคำอาฮวน และตำบลนาสีนวน อำเภอหว้านใหญ่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางทรายน้อย ตำบลชะโนด ตำบลหว้านใหญ่ และ ตำบลบ่งขาม และอำเภอดอนตาล 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลโพธิ์ไทร และตำบลดอนตาล รวมพื้นที่ 578.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 361,542.5 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารสามารถเชื่อมโยงกับสปป.ลาว ผ่านด่านชายแดนมุกดาหารเชื่อมต่อแขวงสะหวันเขต สปป.ลาว โดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโนของ สปป.ลาว รวมทั้งเชื่อมโยงไปยังประเทศเวียดนามผ่านเส้นทาง R9 เข้าสู่ท่าเรือดานัง

2.5.2.2 พื้นที่ชายแดนที่เหมาะสมจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่สอง 5 จังหวัด ดังนี้

1) เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคาย ครอบคลุมพื้นที่ 13 ตำบลใน 2 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองหนองคาย 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลค้ายบกหวาน ตำบลในเมือง ตำบลบ้านเตือ ตำบลพระธาตุบังพวน ตำบลโพธิ์ชัย ตำบลโพหนองสว่าง ตำบลมิมชัย ตำบลเวียงคุก ตำบลสีกาย ตำบลหนองกอมเกาะ ตำบลหาดคำ และตำบลหินโงม และ อำเภอสระใคร 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลสระใคร รวมพื้นที่ 473.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 296,042 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษหนองคายสามารถเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว ผ่านด่านชายแดนหนองคายกับนครหลวงเวียงจันทน์เมืองหลวงของสปป.ลาว และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของ สปป.ลาว ได้แก่ เขตเศรษฐกิจเฉพาะเวียงจันทน์-โนนทอง เขตพัฒนารวมไฮเสดดา เขตเศรษฐกิจเฉพาะบึงธาตุหลวง และเขตเศรษฐกิจเฉพาะลองแตงห์

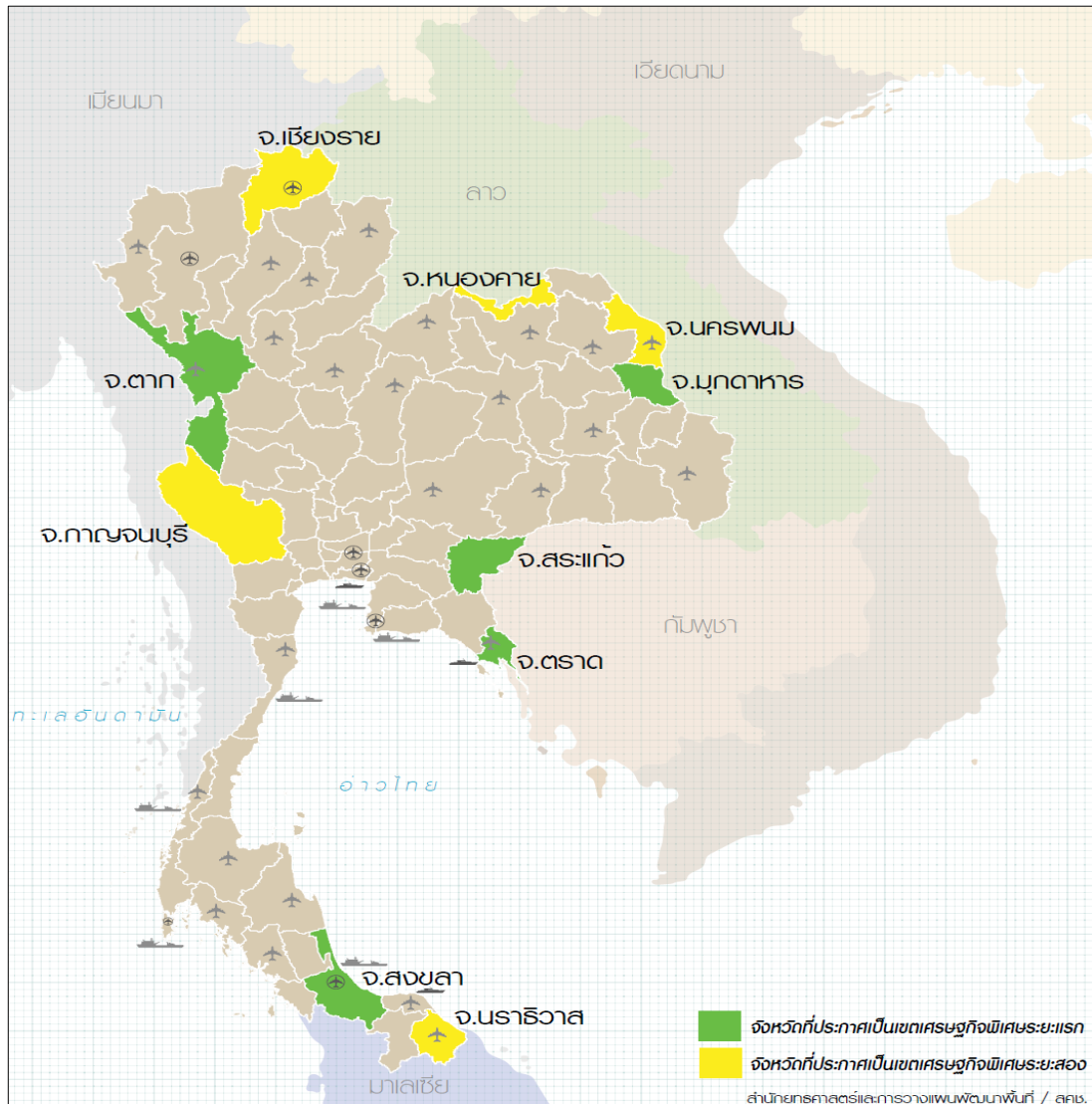
2) เขตเศรษฐกิจพิเศษราธิวาส ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบลใน 5 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนราธิวาส 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลโคกเคียน อำเภอตากใบ 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลเจ๊ะเห อำเภอเย็งอ 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลละหาร อำเภอแว้ง 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลโล๊ะจูด และ อำเภอสุไหงโกลก 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลสุไหงโกลก รวมพื้นที่ 235.17 ตารางกิโลเมตร หรือ 146,981.25 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษราธิวาสสามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ผ่านด่านชายแดน 3 ด่าน ได้แก่ ด่านสุไหงโกลก ด่านตากใบ และด่านบูเก๊ะตา

3) เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ครอบคลุมพื้นที่ 21 ตำบลใน 3 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเชียงของ 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลศรี้ง ตำบลบุญเรือง ตำบลริมโขง ตำบลเวียง ตำบลศรีดอนชัย ตำบลสถาน และตำบลห้วยซ้อ อำเภอเชียงแสน 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านแซว ตำบลป่าสัก ตำบลแม่เงิน ตำบลโยนก ตำบลเวียง และตำบลศรีดอนมูล และ อำเภอแม่สาย 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะช้าง ตำบลบ้านด้าย ตำบลโป่งงาม ตำบลโป่งผา ตำบลแม่สาย ตำบลเวียงพางคำ ตำบลศรีเมืองชุม และตำบลห้วยไคร้ รวมพื้นที่ 1,523.63 ตารางกิโลเมตร หรือ 952,266.46 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเมียนมาผ่านด่านชายแดน 6 จุด และเชื่อมโยงกับ สปป.ลาวผ่านด่านชายแดน 3 จุด รวมทั้งเป็นจุดยุทธศาสตร์เชื่อมโยงตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (เส้นทาง R3A และ R3B) และมีพื้นที่ที่ใกล้กับเขตเศรษฐกิจสามเหลี่ยมทองคำของ สปป.ลาว (บริเวณสามเหลี่ยมทองคำอ.เชียงแสน)

4) เขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ครอบคลุม พื้นที่ 13 ตำบลใน 2 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครพนม 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลกुरुคุ ตำบลท่าค้อ ตำบลนาทราย ตำบลนาราชควาย ตำบลในเมือง ตำบลบ้านผึ้ง ตำบลโพธิ์ตาก ตำบลหนองญาติ ตำบลหนองแสง และตำบลอาจสามารถ และอำเภอท่าอุเทน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลโนนตาล ตำบลรามราช และตำบลเวินพระบาท รวมพื้นที่ 794.79 ตารางกิโลเมตร หรือ 496,743.75 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมสามารถเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว ผ่านด่านชายแดนนครพนม-คำม่วน และสามารถขนส่งผ่านเส้นทาง R12 เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าสายใหม่ เชื่อมระหว่างไทย-ลาว-เวียดนามตอนเหนือ-จีนตอนใต้ ซึ่งเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด

5) เขตเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองกาญจนบุรีใน 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลแก่งเสี้ยน และ ตำบลบ้านเก่า รวมพื้นที่ 260.79 ตารางกิโลเมตร หรือ 162,993.75 ไร่ เขตเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเมียนมา ผ่านด่านชายแดนบ้านพุน้ำร้อน เชื่อมต่อกับด่านทิกิ และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายของเมียนมา

รูปภาพที่ 3 แสดงที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย

2.5.3 การสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ภาครัฐได้กำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษผ่านมาตรการต่างๆ ดังนี้ มาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมสรรพากร มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และมาตรการส่งเสริมกิจการผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยในส่วนของรายละเอียดนั้นผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงในบทถัดไป

2.5.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร

พื้นที่จังหวัดชายแดนที่ได้รับการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้มีโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ แบ่งได้เป็น 8 กลุ่มประกอบด้วย⁴⁵

2.5.4.1 กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างหรือปรับปรุงถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน สถานีขนส่งสินค้า ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า และศูนย์การขนส่งชายแดน

2.5.4.2 กลุ่มด้านบุคลากร ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างหรือปรับปรุงด้านบุคลากร ด้านตรวจคนเข้าเมือง ด้านตรวจพืชและการตรวจสอบสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง

2.5.4.3 กลุ่มแหล่งน้ำ ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำ

2.5.4.4 กลุ่มสาธารณูปโภค ประกอบด้วยโครงการก่อสร้างหรือปรับปรุงระบบประปา และระบบไฟฟ้า

2.5.4.5 กลุ่มผังเมือง ประกอบด้วยโครงการจัดทำผังเมือง และโครงการพัฒนาพื้นที่

2.5.4.6 กลุ่มนิคมอุตสาหกรรม ประกอบด้วยโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม

2.5.4.7 กลุ่มสาธารณสุข ประกอบด้วยโครงการก่อสร้าง/ปรับปรุงโรงพยาบาล โครงการจัดซื้อครุภัณฑ์ทางการแพทย์

2.5.4.8 กลุ่มระบบกำจัดขยะ ประกอบด้วยโครงการพัฒนาระบบกำจัดขยะ

2.5.5 การจัดตั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS) เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลด้านการลงทุนและเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 จังหวัด

2.5.6 การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

การจัดระบบแรงงานต่างด้าวให้เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างถูกกฎหมาย จะช่วยให้สามารถจัดหาแรงงานได้อย่างเพียงพอเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมทั้งป้องกันและควบคุมผลกระทบเชิงลบที่อาจจะเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

⁴⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โครงการติดตามประเมินผลดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://sez-evaluation.com/structureandcustoms.html>

โดยมีมาตรการที่สำคัญ เช่น การเร่งรัดการพัฒนาฝึกรวมฝีมือแรงงานไทยเพื่อให้มีความสามารถ สอดคล้องตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวโดยกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการดำเนินการ รวมถึงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานให้สอดคล้องกับ ความต้องการในแต่ละพื้นที่ การจัดทำโครงการระบบฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (E-FINGERPRINT) เพื่อควบคุมการเดินทางเข้า-ออกในพื้นที่ 18 ด่านตรวจคนเข้าเมืองรวมพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเตรียมการรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น⁴⁶

2.5.7 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ค.ศ.2018-2037)

ใน ค.ศ. 2017 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ และกำหนด วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ โดยยุทธศาสตร์ชาติ (ค.ศ. 2018-2037) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นเขตเศรษฐกิจ พิเศษ เพื่อผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการส่งออกและการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าในภูมิภาค ซึ่งจะเป็นการ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย ซึ่งแผนมา บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งมีแนวทางการ พัฒนาที่สำคัญ ได้แก่⁴⁷

1) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุน เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยให้สิทธิประโยชน์ทั้งทางด้านภาษีและมีใช้ภาษีเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุน เพิ่ม ประสิทธิภาพของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จโดยเฉพาะการให้มีอำนาจในการอนุมัติ อนุญาตแบบเบ็ดเสร็จ ในพื้นที่ และพัฒนาด่านศุลกากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน

⁴⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "โครงการติดตามประเมินผลดำเนินงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล".

⁴⁷ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเขต เศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ. 2561 - 2580), หน้า 12-14.

2) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ตามศักยภาพ โดยพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีอยู่เดิม รวมทั้งยกระดับความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่หลักในการขับเคลื่อนการสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจและสังคมในส่วนภูมิภาค ตลอดจนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนให้มีความพร้อมสำหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

3) ใช้ประโยชน์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม พลังงาน ระบบน้ำประปา ที่อยู่อาศัย โรงพยาบาล และสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และมีกลไกที่สามารถรองรับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่และเมือง รวมทั้งรองรับการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่

4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษ โดยศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่มีอยู่เพื่อปรับปรุงและจัดทำข้อเสนอกฎหมายและกฎระเบียบ และจัดทำระบบฐานข้อมูล เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนารูปแบบใหม่ และการส่งเสริมการลงทุนร่วมระหว่างรัฐและเอกชน รวมทั้งส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ตลอดจนการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

5) ส่งเสริมเศรษฐกิจและการสร้างงานที่สอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของพื้นที่

6) พัฒนาระบบบริหารจัดการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ มีระบบส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ที่เชื่อมโยงกับระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การประกันสุขภาพและการเข้าเมือง โดยการจัดระบบบัตรผ่านแดนหรือบัตรประจำตัวของแรงงานต่างด้าวแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งกำหนดมาตรการและระบบสื่อสารเพื่อดูแลความมั่นคงชายแดนและความปลอดภัยในพื้นที่

7) พัฒนาเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ โดยในช่วงปีที่ 1 – 5 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองสงขลา ช่วงปีที่ 6 – 10 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองตาก สระแก้ว เชียงราย กาญจนบุรี หนองคาย และมุกดาหาร และช่วงปีที่ 16 – 20 เน้นการพัฒนาพื้นที่เมืองนครพนม นครราชสีมา และตราด

8) พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการรักษาพื้นที่สีเขียวที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อม และพื้นที่สีเขียวในเมือง

9) เสริมสร้างความสามารถของวิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เกิดการเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการผลิต

10) สนับสนุนให้ประชาชนและภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางที่ 4 เพื่อเพิ่มการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพิ่มการลงทุน และพัฒนาเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ตารางที่ 4 แสดงเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (ค.ศ.)			
		2018 - 2021	2023 - 2027	2028 - 2031	2033 - 2037
1. การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (ร้อยละต่อปี)	ขยายตัว ร้อยละ 3.0	ขยายตัว ร้อยละ 3.0	ขยายตัว ร้อยละ 3.0	ขยายตัว ร้อยละ 3.0
2. การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น	มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (ล้านบาท)	10,000 ล้านบาท	10,000 ล้านบาท	10,000 ล้านบาท	10,000 ล้านบาท
3. เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น	จำนวนเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ (จำนวนเมือง)	1 เมือง (สงขลา)	6 เมือง (ตาก สระแก้ว เชียงราย* กาญจนบุรี* หนองคาย* มุกดาหาร*)	-	3 เมือง (นครพนม นราธิวาส และตราด)

ที่มา: แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ค.ศ. 2018-2037)

2.6 บทสรุป

ความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างประเทศจากความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ที่แต่ละประเทศมีปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน ทำให้แต่ละประเทศต่างพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความเสรี และกำหนดนโยบายเพื่อดึงดูดนักลงทุนมากขึ้น ดังเช่นนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อดึงดูดการลงทุนจากบริษัทต่างชาติ และเพิ่มการส่งออกสินค้าของประเทศ รวมทั้งเพิ่มการจ้างงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ สำหรับแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ อย่างไรก็ตาม เขตเศรษฐกิจพิเศษมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ ประการแรก คือ ภาครัฐได้กำหนดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อย่างชัดเจน ประการที่สอง คือ มีการจัดการพื้นที่และการบริหารพื้นที่โดยเฉพาะ ประการที่สาม คือ ภาครัฐได้ให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และประการที่สี่ คือ การแยกพื้นที่ศุลกากรและพื้นที่เขตปลอดภาษี รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรให้เกิดความคล่องตัวในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในส่วนของประเทศไทย ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย สามารถแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายนอก จากการจัดตั้งกรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาค เช่น กรอบความร่วมมืออาเซียน รวมทั้งการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างฐานการผลิตรวม รวมทั้งการเชื่อมโยงทางกายภาพและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันในระดับภูมิภาค ประการที่สอง คือ กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค เช่น โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great Mekong Subregions: GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งมีแผนงานที่สำคัญเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและการพัฒนาตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridor) และการเชื่อมโยงข้ามพรมแดน ประการที่สาม คือ บทบาทของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน รวมทั้งเป็นเลขาธิการและผู้ประสานงานโครงการ และให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการให้คำแนะนำโครงการในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนากรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันในระดับภูมิภาค สำหรับปัจจัยภายในของประเทศไทย คือ การกำหนดนโยบายต่างประเทศในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยได้เสนอประเด็นด้านเศรษฐกิจมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามนโยบาย “เปลี่ยนสนาการค้าให้เป็นสนาการค้า” ซึ่งนำไปสู่การทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และการกำหนดแผนงานภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการค้าชายแดน จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้เริ่มกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นใน ค.ศ. 2014 เมื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษถือเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน ต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เพื่อดำเนินและสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และได้คัดเลือกพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและเหมาะสมในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา หนองคาย นครราชสีมา เชียงราย นครพนม และกาญจนบุรี โดยภาครัฐได้กำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษผ่านมาตรการต่างๆ เช่น มาตรการส่งเสริมการลงทุน มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ มาตรการส่งเสริมกิจการผู้ประกอบการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร การจัดตั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน และการบริหารจัดการแรงงาน นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีการกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ค.ศ. 2018 - 2037) เพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต

บทที่ 3

การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดชายแดนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการเส้นทางคมนาคมไปยังต่างประเทศและเป็นฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคใต้ของประเทศไทย การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ และสร้างประโยชน์จากความเชื่อมโยงกับฐานการผลิตหลักของประเทศและประเทศในภูมิภาค ดังนั้น การนำเสนอในบทนี้ ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลาจนกระทั่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ที่ตั้งและอาณาเขต การคมนาคม ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การค้าชายแดน และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลากับประเทศมาเลเซีย

ส่วนที่สอง ผู้ศึกษาจะนำเสนอกระบวนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่ โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน การสนับสนุนด้านการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล และมาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน

ส่วนที่สาม ผู้ศึกษาจะสรุปการพัฒนาจังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจในบริเวณภาคใต้ของไทยเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลา

3.1.1 ที่ตั้งและการคมนาคม

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร โดยจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 7,393.889 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,621,180 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังรูปภาพที่ 4 ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเกดะห์ และรัฐปะลิสของประเทศ
มาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

รูปภาพที่ 4 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดสงขลา

ที่มา : กรมศุลกากร

จังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่างและเป็นศูนย์กลางการคมนาคม มีเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือ และทางเครื่องบิน มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและเส้นทางมาตรฐานหลายสายเชื่อมติดต่อกันระหว่างอำเภอทั้ง 16 อำเภอในจังหวัดสงขลา เชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงและมาเลเซีย จากการที่จังหวัดสงขลามีเส้นทางหลักที่เชื่อมโยงหลายสายในอนาคตสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางรองรับการคมนาคม การค้าและการอุตสาหกรรมของจังหวัดใกล้เคียง และรองรับการขนส่งสินค้าทางการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยมีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ดังนี้⁴⁸

1) ทางถนน โดยเส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลักของจังหวัดมีทางหลวงแผ่นดินเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลักของจังหวัด โดยมีเส้นทางที่สำคัญ เช่น ทางหลวง

⁴⁸ สำนักงานจังหวัดสงขลา ศาลากลางจังหวัดสงขลา, ข้อมูลจังหวัดสงขลา 2561, [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://www.songkhla.go.th/files/com_news_operation/2019-05_791e936c342584a.pdf [10 กุมภาพันธ์ 2563]

แผ่นดินหมายเลข 4 เป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับจังหวัดพัทลุง ไปสิ้นสุดที่สามแยกคลองแงะ-คลองพรวน อำเภอสะดา ชายแดนมาเลเซียระยะทางในความควบคุม 56.924 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 407 (กาญจนวนิช) เชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองสงขลากับอำเภอหาดใหญ่ ระยะทางในความควบคุม 28.230 กิโลเมตร เป็นต้น

2) ทางรถไฟ สถานีรถไฟหาดใหญ่เป็นชุมทางการขนส่งที่สำคัญของภาคใต้มี ขบวนรถไฟให้บริการแก่ผู้โดยสารหลายขบวนที่สำคัญ ได้แก่ รถด่วนยะลา - กรุงเทพฯ รถดีเซลราง ยะลา - กรุงเทพฯ บัณฑิตแอร์เวย์-กรุงเทพฯ เป็นต้น รวมทั้งขบวนรถท้องถิ่น ทางน้ำ

3) ทางน้ำ มีท่าเรือน้ำลึกสงขลาตั้งอยู่ที่ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร มีท่าเทียบ เรือ 3 ท่านอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา ตั้งอยู่บริเวณท่าสะพาน อำเภอ เมืองสงขลา ท่าเทียบเรือของกองทัพเรือและท่าเทียบเรือของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 4 ตั้งอยู่ บริเวณฐานทัพเรือสงขลา อำเภอเมืองสงขลา

4) ทางอากาศ จังหวัดสงขลามีสนามบินหาดใหญ่ซึ่งเป็นสนามบินนานาชาติตั้งอยู่ ในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่ง ห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่ ระยะทาง 12 กิโลเมตร และยังมีสนามบิน สงขลาตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา อยู่ในความรับผิดชอบของกองทัพเรือ โดยท่าอากาศยาน หาดใหญ่ ตั้งอยู่ในโซนธุรกิจการค้าทางภาคใต้เปรียบเสมือนประตูทางเข้าสำหรับผู้ที่ต้องการติดต่อ ธุรกิจการค้า หรือท่องเที่ยวทางตอนใต้ของไทยรวมถึงเป็นเสมือนช่องทางทางการเดินทางสำหรับชาว มุสลิมในการเดินทางไปแสวงบุญ ที่นครเมกกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

3.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดสงขลาเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรหลายชนิด เช่น ข้าว ยางพารา รวมเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปอาหารทะเลที่สำคัญของภาคใต้และของประเทศ และเป็นศูนย์กลาง ด้านการค้า การเงิน การลงทุน และการบริการที่สำคัญของภาคใต้ เช่น นิคมอุตสาหกรรมฉลุง โรงงาน อุตสาหกรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ ตลาดหลักทรัพย์⁴⁹

ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ปี ค.ศ. 2019 ขยายตัวร้อยละ 0.6 จากช่วงเดียวกัน ของปีก่อน พิจารณาจากเครื่องชี้ด้านอุปทาน ขยายตัวร้อยละ 5.2 สะท้อนได้จากดัชนีผลผลิต ภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวร้อยละ 11.4 ตามการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารา ดัชนีผลผลิตภาคเกษตรกรรม ขยายตัวร้อยละ 3.9 ตามปริมาณผลผลิตยางพาราและกุ้งขาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพอากาศเอื้ออำนวย ทำให้เกษตรกรสามารถกรีดยางได้มากขึ้น ประกอบกับความ ต้องการของผู้ประกอบการภายในประเทศและราคาสินค้าทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมี

⁴⁹ ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, ทำไมต้องลงทุนที่สงขลา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://oss.songkhla.go.th/content/role?ask=1> [9 กุมภาพันธ์ 2563]

รายได้เพิ่มขึ้น ดัชนีผลผลิตภาคบริการขยายตัวร้อยละ 0.1 ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวน ผู้เข้าพักแรม ในจังหวัด เครื่องชี้ดัชนีอุปสงค์ หดตัวร้อยละ -9.2 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ส่วนดัชนีการค้าชายแดน หดตัวร้อยละ -12.1 ตามมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่องจากยางพารา และอาหารทะเลแปรรูป และดัชนีการลงทุนภาคเอกชน หดตัวร้อยละ -3.8 จากการขออนุญาตพื้นที่ก่อสร้างเพื่อการพาณิชย์และสิ่งก่อสร้างประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย⁵⁰

3.1.3 การค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย ด้านจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาถือเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และนานาชาติ จังหวัดสงขลาที่มีพื้นที่ติดต่อกับมาเลเซียทำให้สามารถเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการค้าชายแดนซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและเศรษฐกิจของประเทศไทย

การค้าชายแดนของไทยกับมาเลเซียมีมูลค่าสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา กัมพูชา และลาว จากมูลค่าการค้าชายแดนของไทย ค.ศ. 2018 มีมูลค่า 1,120,425.50 ล้านบาท การค้าชายแดนของไทยกับมาเลเซียมีมูลค่า 568,096.10 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 50.70 ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ สปป. ลาวมูลค่าการค้ารวม 213,618.51 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19 เมียนมามีมูลค่าการค้ารวม 193,328.57 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.25 และกัมพูชามีมูลค่าการค้ารวม 145,382.33 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.98 โดยในปี ค.ศ. 2019 (เดือนมกราคม – มิถุนายน) การค้าชายแดนไทย – มาเลเซียมีมูลค่าการค้ารวม 271,602.50 ล้านบาท เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 278,360.31 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.43 แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 129,186.33 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 10.99 และการนำเข้ามูลค่า 142,416.18 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.90 ซึ่งไทยขาดดุลการค้า 13,229.85 ล้านบาท

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ ผลิตภัณฑ์ยางไม้แปรรูป และเครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เเทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมฯ แผงวงจรไฟฟ้า และสื่อบันทึกข้อมูลภาพ เสียง

ด้านศุลกากรการค้าชายแดนไทย – มาเลเซียที่มีมูลค่าการค้าสูงสุดในปี ค.ศ. 2019 ได้แก่ ด้านศุลกากรสะเดา มีมูลค่าการค้ารวม 187,327.25 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.97 ของการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าศุลกากรการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย ซึ่งมีด่านศุลกากรอยู่ชายแดนไทย – มาเลเซียในจังหวัดสงขลา ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล ในปี

⁵⁰ สำนักงานการคลังจังหวัดสงขลา, รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ปี 2562, (2563).

ค.ศ. 2017 - ค.ศ. 2019 (เดือนมกราคม – มิถุนายน) จะพบว่าด้านศุลกากรในจังหวัดสงขลามีมูลค่าการค้าสูงสุดในลำดับที่ 1 คือ ด้านศุลกากรระตะ ลำดับที่ 2 คือ ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์⁵¹ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย (รายด้านศุลกากร)
ในปี ค.ศ. 2017 - ค.ศ. 2019 (เดือนมกราคม – มิถุนายน)

ด้าน	2560			2561			2562 (มกราคม-มิถุนายน)		
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า
1. ด้านศุลกากรระตะ จ.สงขลา									
ด้านระตะ	348,824.22	165,603.55	183,220.67	373,218.54	168,641.19	204,577.35	187,327.25	75,822.64	111,504.61
2. ด้านปาดังเบซาร์ จ.สงขลา									
ด้านปาดังเบซาร์	204,018.91	139,847.76	64,171.15	184,791.19	114,706.51	70,084.68	79,173.51	49,973.50	29,200.01
3. ด้านศุลกากรสุโขทัย-โกลก จ.นราธิวาส									
ด้านสุโขทัย-โกลก	3,180.59	469.48	2,711.10	2,900.80	438.54	2,462.26	1,609.66	239.49	1,370.16
4. ด้านศุลกากรเบตง จ.ยะลา									
ด้านเบตง	4,171.64	4,053.23	118.41	3,589.50	3,462.77	126.73	1,534.23	1,460.02	74.21
5. ด้านศุลกากรบ้านประกอบ จ.สงขลา									
ด้านบ้านประกอบ	1,488.95	1,064.33	424.63	1,696.42	1,600.94	95.48	829.62	823.44	6.18
6. ด้านศุลกากรตากใบ จ.นราธิวาส									
ด้านตากใบ	1,157.23	656.54	500.69	776.08	619.16	156.92	831.10	798.80	32.30
7. ด้านศุลกากรสตูล									
ด้านสตูล	1,028.84	539.99	488.85	595.35	390.26	205.09	172.80	65.22	107.58
8. ด้านศุลกากรปัตตานี									
ด้านปัตตานี	262.03	122.36	139.68	129.01	100.93	28.08	76.34	-	76.34
9. ด้านศุลกากรวังประจัน จ.สตูล									
ด้านวังประจัน	396.09	0.38	395.71	389.86	0.06	389.80	44.59	-	44.59
10. ด้านศุลกากรบูเกะตา จ.นราธิวาส									
ด้านบูเกะตา	23.86	23.63	0.23	9.36	9.08	0.28	3.40	3.21	0.19
11. ด้านศุลกากรส่วนกลาง									
ด้านส่วนกลาง	76.52	76.41	0.11	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	564,628.88	312,457.65	252,171.22	568,096.11	289,969.44	278,126.66	271,602.50	129,186.32	142,416.18

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ

⁵¹ ศูนย์บริการข้อมูลการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน, "สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของประเทศไทย ปี 2560 – 2562 (มกราคม-มิถุนายน)" (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ).

3.1.4 ด้านศุลกากรในจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาถือจังหวัดชายแดนทางภาคใต้ของไทย อาณาเขตติดต่อกับมาเลเซีย ในเขตท้องที่ 3 อำเภอ คืออำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอสะเดา เป็นระยะทางประมาณ 110 กิโลเมตร มีด่านศุลกากรเปิดเป็นจุดผ่านแดน ทำหน้าที่เปรียบเสมือนประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับ ประเทศมาเลเซีย เพื่อเชื่อมโยงการค้า การขนส่งสินค้า และการเคลื่อนย้ายของผู้คนจำนวน 3 แห่ง ดัง รูปภาพที่ 5 ดังนี้

1) ด้านศุลกากรสะเดา

ด่านศุลกากรสะเดามีที่ตั้งบริเวณบ้านไทย - จังโหลน ตำบลสำนักขาม อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ที่ด่านบูกิตกาเยอิมัตัม (จังโหลน) รัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย ถือเป็นด่านพรมแดนที่สำคัญที่สุดในภาคใต้ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อของทางหลวง สายหลักของภาค (ทางหลวงหมายเลข 4) กับถนน Motorway (สาย 2) แนวเหนือและใต้ของ มาเลเซีย ด่านศุลกากรสะเดาเป็นด่านการค้าระหว่างไทยกับมาเลเซียโดยตรงและการค้าต่างประเทศที่ใช้เส้นทางผ่านมาเลเซียไปยังประเทศที่สาม เช่น สิงคโปร์และประเทศอื่นๆ และเป็นประตูเชื่อมโยง การขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุกและเดินทางทางรถยนต์ของนักท่องเที่ยว⁵²

2) ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์

ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์มีที่ตั้งอยู่ที่เขตเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ ตำบล ปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ที่ด่านศุลกากร ปาดังเบซาร์ รัฐปะลิส ถือเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมเส้นทางรถไฟระหว่างประเทศซึ่งเชื่อมโยง เมืองศูนย์กลางของอนุภาค-ภูมิภาคเข้าด้วยกัน คือ กรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ บัตเตอร์เวิร์ท กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ และเป็นจุดเชื่อมต่อของการคมนาคมทางรถยนต์ โดยเชื่อมกับถนนในรัฐ ปะลิสของมาเลเซีย⁵³

3) ด้านศุลกากรบ้านประกอบ

ด่านศุลกากรบ้านประกอบมีที่ตั้ง บริเวณหลักเขตที่ 31 ตำบลประกอบ อำเภอ นาทวี จังหวัดสงขลา มีพรมแดนติดกับด่านศุลกากรคูเรียนบุง อำเภอปาดังเตอรร์รับ รัฐเกดะห์ ประเทศ มาเลเซีย ซึ่งถือเป็นด่านศุลกากรแห่งใหม่เพื่อรองรับโครงการโกตาปุตรา (Kota Putra) ซึ่งในอนาคต

⁵² ด้านศุลกากรสะเดา, ประวัติความเป็นมา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก

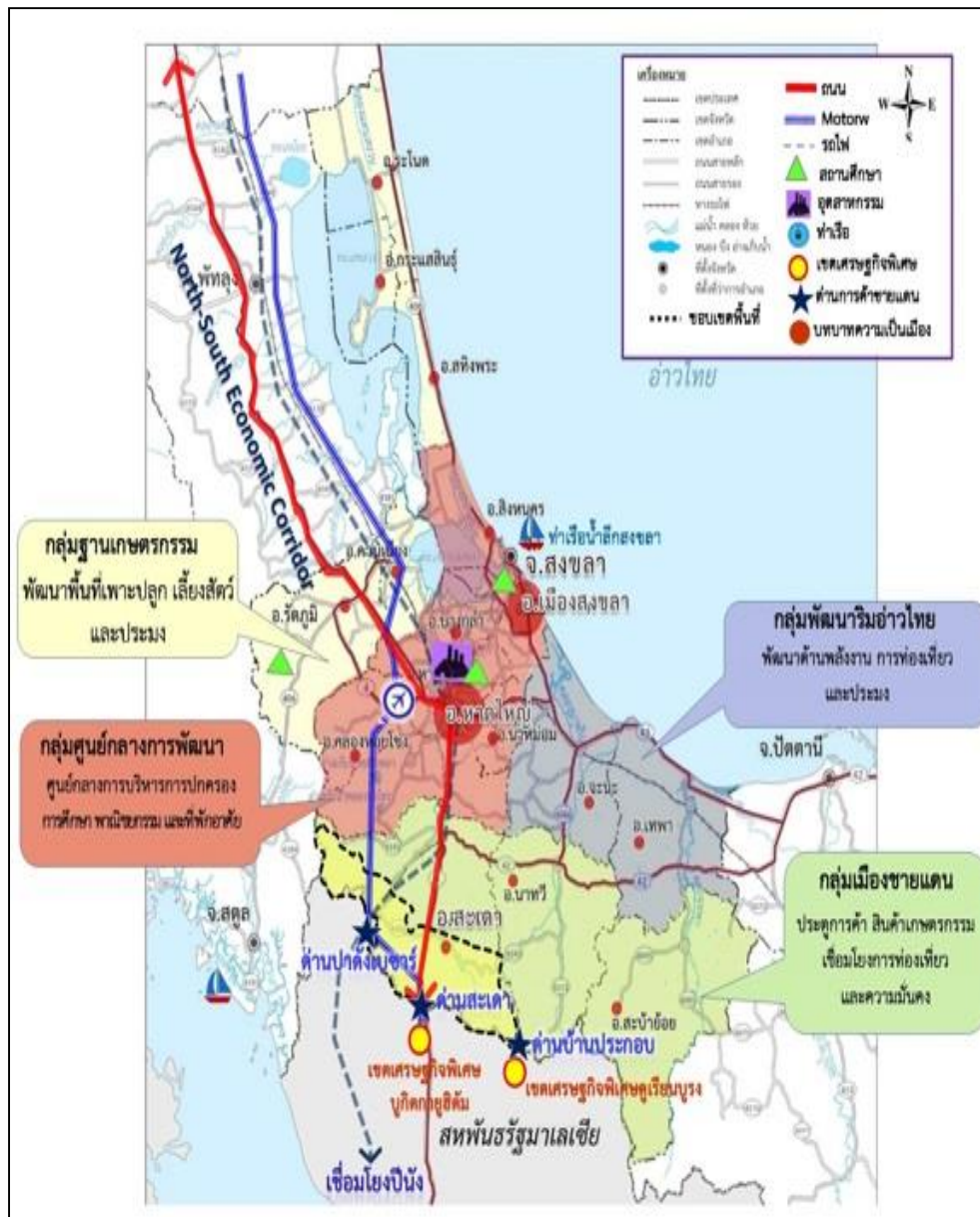
http://sadao.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=about_us_161102_01&ini_menu=menu_about&left_menu=menu_about_161102_01&lang=th&top_menu=menu_about [15 มกราคม 2563]

⁵³ ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์, ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<http://padangbesar.customs.go.th/> [15 มกราคม 2563]

จะเป็นเมืองอุตสาหกรรมยาง (Rubber City) รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลและเขตปลอด
อากร⁵⁴

รูปภาพที่ 5 แสดงการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

ที่มา: สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ จังหวัดสงขลา

⁵⁴ ด้านศุลกากรบ้านประกอบ, ประวัติด้านศุลกากรบ้านประกอบ, [ออนไลน์] สืบค้นจาก

3.1.5 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลากับประเทศ

มาเลเซีย

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับรัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส มาเลเซียทางทิศใต้ โดยมีด่านศุลกากรสะเตาและด่านศุลกากรบ้านประกอบ จังหวัดสงขลา เชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์ ส่วนด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เชื่อมโยงกับรัฐปะลิส การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาสามารถเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือ คือ แผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในบริเวณแนวภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region : NCER) ประกอบด้วยพื้นที่รัฐปีนัง ปะลิส เกดะห์ และภาคเหนือของรัฐเประ ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสตูล สงขลา และยะลาของไทย โดยแผนพัฒนานี้มีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ ด้านเครื่องใช้ไฟฟ้า ด้านการเกษตร ด้านการท่องเที่ยว และด้านเทคโนโลยีชีวภาพ⁵⁵ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณภาคเหนือมาเลเซียและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพื้นที่ภาคใต้ของไทย โดยรัฐบาลมาเลเซียได้เน้นการพัฒนารัฐเกดะห์ในด้านพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมบูกิตกายูฮิตัม (Bukit Kayu Hitam Industrial) กุลิมไฮเทคปาร์ค (Kulim High-Tech Park) เป็นต้น ส่วนรัฐปะลิสถือเป็นรัฐที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงการขนส่งทางรถไฟ โดยเป็นรัฐเกษตรกรรม และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงให้พัฒนาเป็นภาคอุตสาหกรรมมีเขตอุตสาหกรรม 4 เขต คือ เจอลาวี (Jelawi Light Industrial Estate) จูปัง (Chuping Heavy Industrial Estate) กัวลาปะลิส (Kuala Perlis Industrial Estate) และปาดังเบซาร์ (Padang Besar Industrial Estate)⁵⁶ การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงสามารถเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของมาเลเซียที่สำคัญ ดังรูปภาพที่ 6 ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁵ กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ, การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญระหว่างไทย-มาเลเซีย, [ออนไลน์] สืบค้นจาก

https://www.dft.go.th/Portals/3/Users/017/17/17/4__Economic_development_of_the_area_between_Thailand_-_Malaysia.PDF [16 มกราคม 2563]

⁵⁶ สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง, "ข้อมูลพื้นฐานรัฐเกดะห์ รัฐปะลิส."

รูปภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสงขลากับประเทศมาเลเซีย

ที่มา: Munich Personal RePEc Archive

1) โครงการโกตาเปอดานา (Kota Perdana) ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมือง อลอร์สตาร์ ห่างจากเมืองอลอร์สตาร์ เมืองหลวงของรัฐเกดะห์ประมาณ 40 กิโลเมตร โครงการนี้เกิดจากการร่วมลงทุนระหว่างบริษัทพัฒนาเศรษฐกิจเกดะห์ กับ Benua Bayu Sdn. Bhd. โดยได้จัดตั้งบริษัท Northern Gateway Sdn. Bhd. ขึ้นมาเพื่อบริหารโครงการ โดยวัตถุประสงค์ของโครงการโกตาเปอดานา คือ เพื่อดึงดูดให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ง่ายต่อการขนส่งชิ้นส่วนและวัตถุดิบ และสามารถดึงดูดแรงงานจากประเทศไทยและมาเลเซีย โครงการโกตาเปอดานามียุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ในการเป็นประตูทางใต้สู่เอเชีย โดยอาศัยการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งมาสนับสนุน คือ การพัฒนาศักยภาพทางเดินรถสายเหนือ-ใต้ พร้อมทั้งพื้นที่ภาคอุตสาหกรรม เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับเขตการค้าเสรี และมีโครงสร้างพื้นที่สำหรับชุมชน เช่น โรงเรียน ร้านค้า สถานที่ทางศาสนา และสถานบันเทิงต่างๆ

โครงการโกตาเปอดานา มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ด้านข้างของทางด่วนสายเหนือ-ใต้ ที่เมืองบูกิตกาเยอฮิตัม ซึ่งเป็นถนนที่สามารถเชื่อมโยงจากพรมแดนไทย บริเวณด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา ผ่านรัฐเกดะห์ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ถึงจุดเชื่อมต่อประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้ พื้นที่โครงการโกตาเปอดานาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจะมีการพัฒนาด้านศุลกากรบูกิตกาเยอฮิตัม ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับพื้นที่ด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ เขตการค้าเสรีและการจัดเก็บ

และศูนย์กระจายสินค้า⁵⁷ โดยเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020 มีการประชุมคณะทำงานด้านเทคนิค สำหรับชี้จุดพิกัดเชื่อมต่อด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่-บูกิตกาเยอติตัม ระหว่างไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ 2 ได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ การกำหนดทางเชื่อมที่ตรงกับหลักเขตแดนที่ 9 และ 10 เป็นจุดเชื่อมระหว่างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่-บูกิตกาเยอติตัม สำหรับจุดหลักเขตแดนที่ 9 - 10 ซึ่งเป็นทางเชื่อมระหว่างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่กับด่านศุลกากรบูกิตกาเยอติตัมของมาเลเซีย มีข้อดี คือ แนวถนนเป็นไปตามหลักวิศวกรรม เนื่องจากมีแนวเส้นทางที่ปรับโค้งให้เหมาะกับทางเข้าอุโมงค์ และปรับให้ตรงในส่วนที่ออกไปสู่มาเลเซีย ซึ่งระยะทางที่จะก่อสร้างในฝั่งของประเทศไทย 1,030 เมตร ต้องเวนคืนที่ดินจำนวน 24.5 ไร่ โดยคาดว่าจะต้องการลงทุนค่าก่อสร้างประมาณ 95 ล้านบาท⁵⁸

2) โครงการโกตาปุตรา (Kota Putra) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองเป็นเมืองอุตสาหกรรมแปรรูป โดยตั้งอยู่ใกล้กับด่านบ้านประกอบของไทย แบ่งพื้นที่การพัฒนออกเป็น พื้นที่ด่านศุลกากร พื้นที่การค้า การเกษตรกรรม หน่วยงานต่างๆ และพื้นที่สาธารณูปโภค โดยโครงการโกตาปุตรา เน้นการพัฒนาการเกษตร จึงจัดให้มีศูนย์รวมการพัฒนาและวิจัย และพื้นที่เพื่อการพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร ทำให้เกิดการสนับสนุนการลงทุนโดยตรงจากนักลงทุนภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงสนับสนุนการเชื่อมโยงแรงงาน และเทคโนโลยีระหว่างมาเลเซียและไทย ภายใต้ข้อตกลงของไทยและมาเลเซียในโครงการเมืองยางพารา (Rubber city) เพื่อพัฒนายางพาราให้มีการเชื่อมโยงพื้นที่ทั้งสองประเทศ⁵⁹

3.2 การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

3.2.1 ความเป็นมา

การพัฒนาจังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษครอบคลุมพื้นที่อำเภอสะเดา 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ รวมพื้นที่ 552.3

⁵⁷ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณจังหวัดสงขลา ประเทศไทย-เมืองบูกิตกาเยอติตัม รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550).

⁵⁸ฐานเศรษฐกิจออนไลน์, ได้พิกัด เชื่อมด่านไทย-มาเลย์, [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://www.thansettakij.com/content/Macro_econ/421419?utm_source=category&utm_medium=internal_referral&utm_campaign=Macro_econ [14 กุมภาพันธ์ 2563]

⁵⁹ Lord and Tangtrongjita, Special Border Economic Zone (SBEZ) in the Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT).

ตารางกิโลเมตร หรือ 345,187.5 ไร่ ดังรูปภาพที่ 7 โดยจังหวัดสงขลาถือเป็นจังหวัดชายแดนที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ⁶⁰ ดังนี้

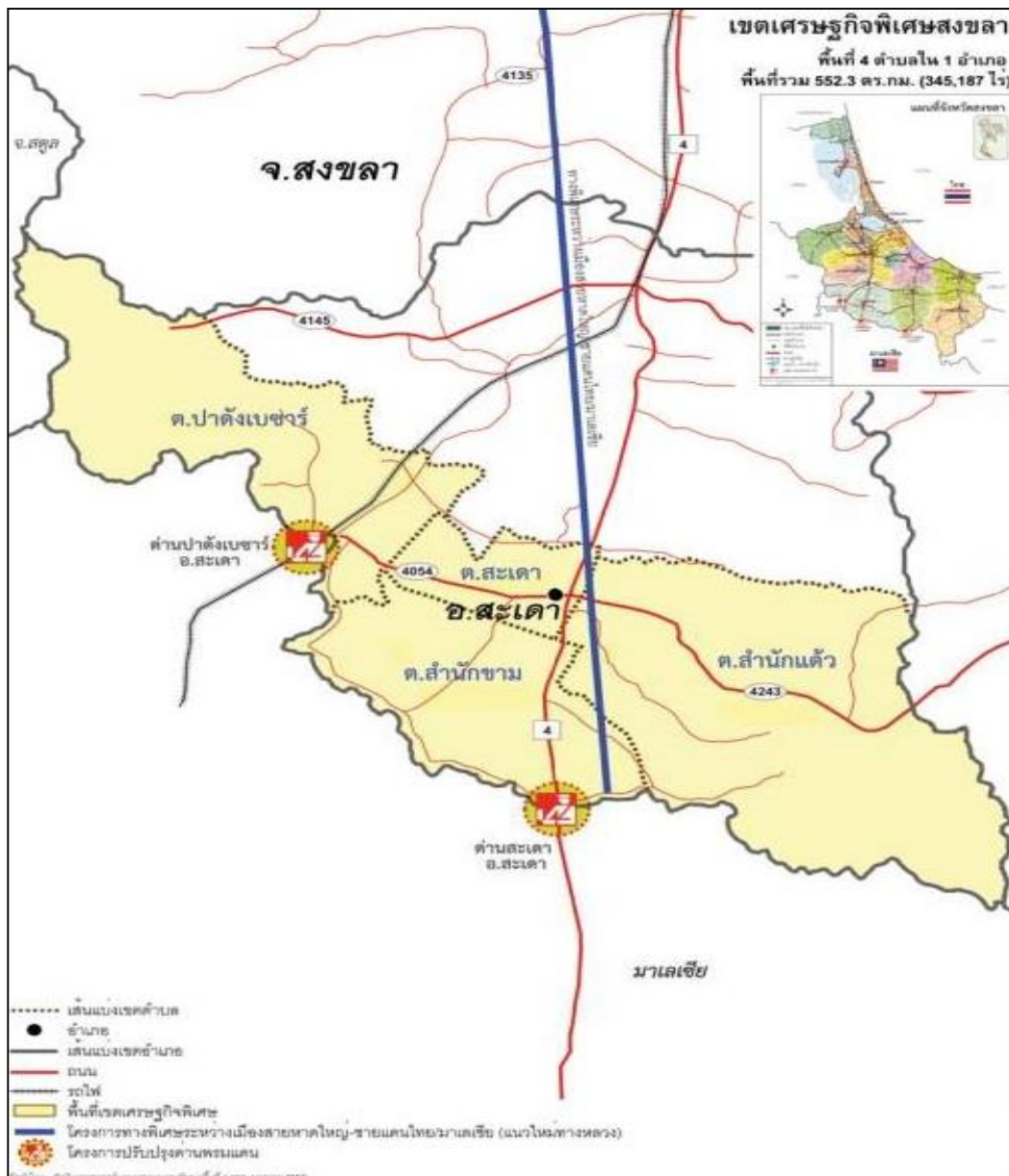
1) การมีตำแหน่งที่ตั้งที่มีความได้เปรียบ เนื่องจากพื้นที่จังหวัดสงขลาถือเป็นประตูทางใต้ของไทยบนระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางถนนและรางของภาคใต้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีภูมิรัฐศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงกับมาเลเซีย โดยสามารถเชื่อมโยงผ่านด่านศุลกากร 3 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรบ้านประกอบ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับรัฐเกดะห์ และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับรัฐปะลิส

2) พื้นที่จังหวัดสงขลามีศักยภาพและมีความพร้อมในการพัฒนา โดยจังหวัดสงขลามีความพร้อมในการพัฒนาระบบขนส่งและโลจิสติกส์เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางราง และถนน ไปมาเลเซียและสิงคโปร์ ทำอากาศยานนานาชาติ และท่าเรือน้ำลึกสงขลา รวมทั้งพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนเพื่อการผลิตหลักทั้งในประเทศและมาเลเซีย

3) ประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาที่เชื่อมโยงกัน โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือของมาเลเซีย (The Northern Corridor Economic) ในพื้นที่อำเภอสะเดา โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือของมาเลเซียมีจุดมุ่งหมายเป็นภูมิภาคเศรษฐกิจระดับโลกด้านแหล่งผลิตอาหารที่ทันสมัย ฐานการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และเป็นศูนย์กลางการค้าและการขนส่งสินค้า จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย บริเวณด่านศุลกากรในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ด่านศุลกากรสะเดาที่มีการเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษบูกิตกายูฮิมตัม ซึ่งมีฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เชื่อมโยงกับเมืองปาดังเบซาร์ (Padang Besar) ซึ่งเป็นเมืองชุมชนทางศูนย์กลางการขนส่งและการกระจายสินค้าของมาเลเซีย

⁶⁰ โครงการศึกษาวิจัยความต้องการแรงงานใน 5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://research.mol.go.th/2013/rsdat/data/doc/RBLOc10/08RBLOc10.pdf> [20 มกราคม 2563]

รูปภาพที่ 7 แสดงพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

3.2.2 กระบวนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา หนองคาย นครราชสีมา เชียงราย นครพนม และกาญจนบุรี โดย กนพ. แบ่งคณะกรรมการทำงานเป็น 6 คณะอนุกรรมการ ดังนี้

(1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ขอบเขตพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน

(2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง

(3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

(4) คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ

(5) คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

(6) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่

การแบ่งคณะทำงานออกเป็น 6 คณะอนุกรรมการ ทำให้การสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจ หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมี 4 ด้านหลัก ได้แก่ สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนและการเงิน การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่ เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคณะอนุกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นผู้จัดทำแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สำหรับจังหวัดสงขลาเป็น 1 ใน 5 ของจังหวัดตามหลักเกณฑ์และจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและเหมาะสมพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะแรก โดยจังหวัดตามหลักเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด และสงขลา ซึ่งจะเริ่มดำเนินการพัฒนาในปี ค.ศ. 2015

3.2.3 การสนับสนุนด้านการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาของรัฐบาล

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย เพื่อยกระดับจังหวัดในพื้นที่ชายแดนให้มีความพร้อมที่จะเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนให้เติบโตอย่างยั่งยืน ภาครัฐได้กำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทยให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาผ่านมาตรการต่างๆ ดังนี้

3.2.3.1 มาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้กำหนดกิจการทั่วไปที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และกิจการเป้าหมายตามที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกำหนดให้ได้รับสิทธิประโยชน์ และเงื่อนไขส่งเสริมการลงทุนของโครงการที่ตั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้⁶¹

⁶¹ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 4/2557 นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ.

1) กิจการทั่วไปตามประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 2/2557 และตั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้

1.1 ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมเป็นเวลา 3 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 8 ปี

1.2 เป็นกิจการในกลุ่ม A1 หรือ A2* ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8 ปีแล้ว ให้ได้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมโดยได้รับลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตรากปกติเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

1.3 ให้ได้รับอนุญาตหักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่าของค่าใช้จ่ายดังกล่าว เป็นเวลา 10 ปี นับตั้งแต่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการ

1.4 ให้ได้รับอนุญาตให้หักเงินลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก 25 ของเงินลงทุน นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ

1.5 ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร

1.6 ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นสำหรับส่วนที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นระยะเวลา 5 ปี

1.7 อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในโครงการที่ได้รับการส่งเสริม โดยให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด

1.8 สิทธิและประโยชน์ที่มีใช้ภาษีอากร

2) กิจการเป้าหมายตามที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนด และตั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้

2.1 ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยจำกัดวงเงินไม่เกินร้อยละ 100 ของเงินลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน

2.2 ให้ได้รับลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตรากปกติ เป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

2.3 ให้ได้รับอนุญาตหักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่าของค่าใช้จ่ายดังกล่าว เป็นระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่วันเริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการ

* กิจการ A1 หมายถึง อุตสาหกรรมฐานความรู้ ทำ R&D เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกิจการ A2 หมายถึง กิจการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ กิจการเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แต่มีการลงทุนในประเทศน้อยหรือยังไม่มีการลงทุน

2.4 ให้ได้รับอนุญาตให้หักเงินลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก 25 ของเงินลงทุน นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ

2.5 ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร

2.6 ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นสำหรับส่วนที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นระยะเวลา 5 ปี

2.7 อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในโครงการที่ได้รับการส่งเสริม โดยให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด

2.8 สิทธิและประโยชน์ที่มีใช้ภาษีอากร

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้กำหนดกิจการเป้าหมายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่แตกต่างกันตามศักยภาพ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยจัดกลุ่มประเภทกิจการได้เป็น 13 กลุ่มอุตสาหกรรม 66 ประเภทกิจการ ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง (2) เซรามิกส์ (3) อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง (4) อุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือน (5) อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ (6) การผลิตเครื่องมือแพทย์ (7) อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักรและชิ้นส่วน (8) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (9) การผลิตพลาสติก (10) การผลิตยา (11) กิจการโลจิสติกส์ (12) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม และ (13) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 6

นอกจากนี้ กนพ. ยังได้กำหนดกลุ่มกิจการเป้าหมายเพิ่มเติมที่มีการแก้ไขประเภทและเงื่อนไขการลงทุน ได้แก่ (1) กิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์ (2) กิจการผลิตวัสดุก่อสร้างและกิจการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตอัดแรงสำหรับงานสาธารณูปโภค (3) กิจการผลิตสิ่งปรุงแต่งสำหรับประติณร่างกาย เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน เครื่องสำอาง (4) กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค เช่น บรรจุภัณฑ์พลาสติก (5) กิจการผลิตสิ่งของจากเยื่อหรือกระดาษ เช่น กล่องกระดาษ และ (6) กิจการพัฒนาอาคารสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมและ/หรือคลังสินค้า ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 6 แสดงกลุ่มกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

กลุ่มกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่										
13 กลุ่มอุตสาหกรรม (66 ประเภทกิจการ)	ตาก	สระแก้ว	ตราด	มุกดาหาร	สงขลา	เชียงราย	หนองคาย	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส
	1. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์	✓							✓	✓	
3. กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	
4. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเรือน	✓	✓			✓	✓		✓	✓	
5. กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ	✓	✓				✓		✓	✓	
6. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์	✓	✓				✓		✓	✓	
7. กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน	✓	✓						✓	✓	
8. กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	✓	✓		✓				✓	✓	
9. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตพลาสติก	✓	✓				✓		✓	✓	
10. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยา	✓	✓				✓		✓	✓	
11. กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
12. กลุ่มนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
13. กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ 7 แสดงกิจการเป้าหมายที่ประกาศเพิ่มเติมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

กิจการเป้าหมายที่ประกาศเพิ่มเติมในพื้นที่										
ประเภทกิจการ	ตาก	สระแก้ว	ตราด	มุกดาหาร	สงขลา	เชียงราย	หนองคาย	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส
	1. กิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์*	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. กิจการผลิตวัสดุก่อสร้างและกิจการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตอัดแรงสำหรับงาน สาธารณูปโภค (ยกเว้นการผลิตกระเบื้องมุงหลังคาเซรามิกส์และการผลิต กระเบื้องปูพื้นหรือผนัง)*	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. กิจการผลิตสิ่งปรุงแต่งสำหรับประติณร่างกาย เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน*	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค เช่น บรรจุภัณฑ์พลาสติก*	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. กิจการผลิตสิ่งของจากเยื่อหรือกระดาษ เช่น กล่องกระดาษ*	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. กิจการพัฒนาอาคารสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมและ/หรือคลังสินค้า*	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

3.2.3.2 มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมสรรพากร

กิจการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เช่น กิจการที่ไม่เข้าข่ายประเภทที่ BOI ให้การส่งเสริม หรือไม่ผ่านเงื่อนไขขนาดการลงทุนขั้นต่ำของ BOI เป็นต้น สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการของกรมสรรพากรกระทรวงการคลังได้ โดยมาตรการของกระทรวงการคลังจะให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี สำหรับกิจการที่จัดตั้งใหม่ หรือการขยายอาคารถาวรที่ใช้ในการประกอบกิจการ สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้า หรือเพื่อการส่งออกเป็นหลัก และการผลิตสินค้าที่มีแนวโน้มจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน หรือรายได้ที่เกิดจากการให้บริการและมีการให้บริการนั้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สำหรับคุณสมบัติในการใช้สิทธิและประโยชน์ กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จะได้รับสิทธิในการลดอัตราภาษีเงินได้จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้⁶²

- 1) ได้จัดแจ้งการขอใช้สิทธิการเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษก่อนหรือในปี ค.ศ. 2017
- 2) ต้องไม่ใช่สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- 3) ต้องไม่ใช่สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและได้รับสิทธิลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 530) ค.ศ. 2011 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- 4) ต้องจัดทำบัญชีแยกรายการสำหรับกิจการที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และกิจการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษออกจากกัน

3.2.3.3 มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

(กนอ.)

- 1) สิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร ได้แก่ อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม อนุญาตให้นำคนต่างด้าว ซึ่งเป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ คู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะ เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตให้ส่งเงินออกไปนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด
- 2) สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรในเขตประกอบการเสรี ได้แก่

⁶² สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (2561), หน้า 46.

2.1 ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต สำหรับเครื่องจักรอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ รวมทั้งส่วนประกอบของสิ่งดังกล่าวที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตสินค้า หรือเพื่อพาณิชย์กรรมและของที่ใช้ในการสร้าง ประกอบ หรือติดตั้งในโรงงานหรืออาคาร สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรที่เกิดขึ้นกับเครื่องจักร อุปกรณ์ฯ ไม่ผูกพันความเป็นเจ้าของของผู้ประกอบการ และสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า หรือเพื่อพาณิชย์กรรม สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรที่เกิดขึ้นให้กับของไม่ผูกพันความเป็นเจ้าของของผู้ประกอบการ

2.2 ได้รับการยกเว้นอากรขาออก ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต สำหรับวัตถุดิบ รวมทั้งผลิตภัณฑ์สิ่งพลอยได้ และสิ่งอื่นที่ได้จากการผลิต

2.3 ได้รับการยกเว้นหรือคืนค่าภาษีอากร สำหรับของที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ได้รับยกเว้นหรือคืนค่าภาษีอากร เมื่อได้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้มีการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร แต่ได้เป็นการนำเข้าไปในเขตประกอบการเสรีสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์ฯ และวัตถุดิบ

2.4 ของที่นำเข้าไปในเขตประกอบการเสรีได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับเขตปลอดอากร

2.5 ของหรือวัตถุดิบที่นำเข้ามาในประเทศและนำเข้าไปในเขตประกอบการเสรีเพื่อผลิต ผสม ประกอบบรรจุ หรือดำเนินการอื่นใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งออกไปยกเว้นไม่อยู่ภายในบังคับของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร การครอบครองหรือการใช้ประโยชน์ การควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพ การประทับตราหรือเครื่องหมายใดๆ แก่ของนั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกฎหมายว่าด้วยศุลกากร แต่ถ้าของดังกล่าวก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง สุขภาพอนามัยของประชาชน หรือสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดหรือประเภทของของนั้นมีให้ได้รับยกเว้นตามกฎหมายดังกล่าว

2.6 การขายผลิตภัณฑ์จากเขตประกอบการเสรีเข้ามาในประเทศสามารถนำราคาวัตถุดิบที่ไม่มีสิทธิคืน หรือยกเว้นอากร หักจากราคาผลิตภัณฑ์ก่อนคำนวณราคาภาษีอากร⁶³

⁶³ เรื่องเดียวกัน.

3.2.3.4 มาตรการส่งเสริมกิจการผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้ประกาศนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผ่อนปรนเงื่อนไขการส่งเสริมการลงทุนของกิจการ SMEs ประกอบด้วย⁶⁴

- 1) เงินลงทุนขั้นต่ำของแต่ละโครงการไม่น้อยกว่า 500,000 บาท (ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน)
- 2) มีบุคลากรธรรมดาสัญชาติไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน
- 3) มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 3 ต่อ 1
- 4) อนุญาตให้นำเครื่องจักรใช้แล้วในประเทศมาใช้ในโครงการที่ขอรับการส่งเสริมได้มีมูลค่าไม่เกิน 10 ล้านบาท โดยคำนวณราคาเครื่องจักรใช้แล้วในประเทศ โดยใช้มูลค่าตามบัญชี และต้องลงทุนใหม่ในเครื่องจักรหลักเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าเครื่องจักรที่ใช้ในโครงการ
- 5) เมื่อรวมกิจการทั้งหมดทั้งที่ได้รับการส่งเสริมและไม่ได้รับการส่งเสริมแล้วผู้ขอรับการส่งเสริมต้องมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิหรือเงินลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนไม่เกิน 200 ล้านบาท

3.2.4 โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรในพื้นที่

- 1) โครงการปรับปรุงด้านบุคลากรสะเดา (ด้านใน) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการขนส่งสินค้าและการข้ามแดน โดยมีโครงการปรับปรุงที่สำคัญ ดังนี้ งานป้ายบอกทางเลี้ยวสำเร็จรูป โดยการจัดทำป้ายบอกทางและป้ายไฟใหม่ งานช่องจราจร วางด้วยแฉงกัน โดยมีการจัดทำเกาะกลางใหม่เพื่อความสวยงาม งานป้อมเจ้าหน้าที่ รปภ. โดยมีการสร้างป้อม รปภ. ใหม่ งานซ่อมแซมอาคารหลังคา โดยมีการทาสีอาคารใหม่ทั้งหมด งานปรับปรุงซ่อมแซมพื้นถนน และงานไฟฟ้าส่องสว่าง ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง
- 2) โครงการปรับปรุงด้านบุคลากรสะเดา (ด้านนอก) มีลักษณะเป็นการขยายพื้นที่ให้บริการเพื่อรองรับผู้โดยสารขาออก โดยใช้พื้นที่ของกรมป่าไม้ที่ถูกบุกรุกโดยราษฎรบริเวณหลังด่านศุลกากร ดิถรั้วชายแดนประมาณ 30 ไร่ โดยการดำเนินงานหลัก คือ การก่อสร้างอาคารผู้โดยสารขาออก ห้องน้ำ และลานจอดรถ และโครงการก่อสร้างอาคารผู้โดยสารขาเข้าเพิ่มเติม ซึ่งจากเดิมผู้โดยสารและสินค้าใช้ช่องทางเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรที่ติดขัด การปรับปรุงด้านศุลกากร

⁶⁴ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 8/2558 การแก้ไขเพิ่มเติมนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สะเดาจึงทำให้การแยกผู้โดยสารและสินค้าออกคนละช่องทางในการข้ามแดน เพื่ออำนวยความสะดวก สะดวกในการข้ามแดนและการขนส่งข้ามแดนให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น⁶⁵ ดังรูปภาพที่ 8

รูปภาพที่ 8 แสดงโครงการปรับปรุงด้านศุลกากรสะเดา (ด้านนอก)

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) โครงการก่อสร้างด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ ดำเนินการโดยบริษัท เพาเวอร์ไลน์ เอ็นจิเนียริง จำกัด (มหาชน) เนื้อที่ประมาณ 600 ไร่⁶⁶ โครงการขยายพื้นที่ด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่อยู่ห่างจากด้านศุลกากรสะเดาเดิมไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1.5 กิโลเมตร และเป็นพื้นที่ที่มาเลเซียจะทำการขยายด้านศุลกากรภายใต้โครงการโกตาเปอตานา (Kota Perdana) ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับพื้นที่ด้านศุลกากรแห่งใหม่ เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ด้านศุลกากรด้านสะเดากับด้านศุลกากรบูกิตกายูฮ์ตีตัม และบรรเทาความแออัดของรถยนต์และรถบรรทุกในปัจจุบัน รวมถึงการอำนวยความสะดวก

⁶⁵ ด้านศุลกากรสะเดา, โครงการพัฒนาด้านศุลกากรสะเดา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก

http://sadao.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?lang=th&top_menu=menu_homepage&ini_menu=&left_menu=menu_devproj_190320_01¤t_id=14232b324149505f4a [1 กุมภาพันธ์ 2563]

⁶⁶ ด้านศุลกากรสะเดา, โครงการก่อสร้างด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่, [ออนไลน์] สืบค้นจาก

http://sadao.customs.go.th/data_files/adbeeb96ebbb02731b99af501d745f300.pdf [19 กุมภาพันธ์ 2563]

สะดวกการนำเข้า - ส่งออกและการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยสถานะเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2020 การก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ได้ดำเนินการส่งมอบงานและตรวจรับเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่เปิดใช้งาน เนื่องจากอยู่ระหว่างพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณโดยรอบเพิ่มเติม และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงระบบการขนส่งสินค้าทางถนน โดยเฉพาะรถบรรทุก เพื่อเชื่อมโยงไปยังด่านบูกิตกายูฮัตัม ประเทศมาเลเซีย⁶⁷ ดังรูปภาพที่ 9

รูปภาพที่ 9 แสดงโครงการด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง

4) โครงการก่อสร้างและปรับปรุงถนนเลียบชายแดนไทย-มาเลเซีย (สายบ้านไทย จังโหล่น ตำบลสำนักขาม-ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางคมนาคมรองรับการสัญจรระหว่างด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านการลงทุน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวและรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา รวมระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร โดยมีการดำเนินการในการก่อสร้างถนน ช่องทาง

⁶⁷ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ด่านศุลกากรสะเดา, 12 ธันวาคม 2563.

จักรยาน ท่อระบายน้ำและบ่อพัก ทางเดินเท้า ระบบไฟฟ้าและซุ่มประเมือง เพื่อพัฒนาภูมิทัศน์รอบนอกให้มีความสวยงามและมีความสะดวกมากขึ้น⁶⁸

5) การปรุงด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ บริเวณพื้นที่ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ แบ่งเป็น พื้นที่อาคารที่ทำการด้านศุลกากรและด้านพรมแดน จำนวน 22 ไร่ บริเวณพื้นที่สถานีตรวจสอบสินค้าที่ 2 และสถานที่ติดตั้งระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์ ทำให้เกิดการดำเนินการปรุงด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ ดังนี้

5.1 โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการด้านศุลกากรปาดังเบซาร์พร้อมบริเวณระยะที่ 1 โดยมีการก่อสร้างอาคารผู้โดยสารขาเข้า อาคารผู้โดยสารขาออก อาคารที่ทำการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (CIQ) และปรับปรุงอาคารที่ทำการด้านบางส่วน

5.2 โครงการปรับปรุงอาคารที่ทำการด้านศุลกากรปาดังเบซาร์พร้อมบริเวณระยะที่ 2 โดยเป็นการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับประชาชนผู้มาใช้บริการทั้งด้านขาเข้าและขาออกให้ถูกสุขลักษณะ ห้องละหมาด ห้องประชุมด้านศุลกากร และห้องทำงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งครุภัณฑ์ที่ยังขาดแคลน

5.3 โครงการปรับปรุงลานตรวจปล่อยสินค้าและคลังสินค้า เป็นโครงการขยายพื้นที่ลานตรวจปล่อยสินค้าและก่อสร้างโรงพักสินค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับปริมาณรถสินค้าเข้า – ออก ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.4 โครงการติดตั้งระบบเอกซเรย์คอนเทนเนอร์แบบถาวร (Relocatable) โดยเป็นโครงการติดตั้งระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์แบบถอดประกอบเคลื่อนย้ายได้ (Relocatable System) ในหลักการให้กรมศุลกากรดำเนินโครงการจัดหาระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ ระยะที่ 5 ซึ่งปัจจุบันด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ จากระบบเครื่องเอกซเรย์ชนิดเคลื่อนที่ได้ (Mobile System) มาเป็นการติดตั้งระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์แบบถอดประกอบเคลื่อนย้ายได้ (Relocatable System) ดังรูปภาพที่ 10 ซึ่งระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์แบบใหม่ เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถรองรับปริมาณตู้คอนเทนเนอร์สินค้าที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการได้รับความสะดวกและประหยัดเวลามากขึ้น⁶⁹

⁶⁸ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, โครงการก่อสร้างและปรับปรุงถนนเลียบริมชายแดนไทย-มาเลเซีย สายบ้านไทยจังโหลน ตำบลสำนักขาม – ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://slbkb.psu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/2558/1985/%> [1 มีนาคม 2563]

⁶⁹ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, โครงการศึกษาออกแบบวางผังเมืองที่เฉพาะชุมชนด่านสะเดา จังหวัดสงขลา.(2558).

รูปภาพที่ 10 แสดงโครงการติดตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์คอนเทนเนอร์แบบถาวร

ที่มา: ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์

6) โครงการทางหลวงพิเศษหาดใหญ่-สะเดา

กรมทางหลวงได้ดำเนินการศึกษาและออกแบบทางด้านวิศวกรรมและแผนการลงทุน โดยโครงการดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นที่กิโลเมตร 26+000 บนถนนสาย สข.4034(สายเก่า) บริเวณพื้นที่บ้านทุ่งเลียบ อำเภอลองหอยโข่ง ตัดผ่านบ้านทุ่งซัน มุ่งลงใต้เข้าสู่บ้านทุ่งหมอ ตำบลทุ่งหมอ ผ่านบ้านท่าช้อย ตำบลปาดังเบซาร์ เข้าสู่บ้านทับโกบ ตำบลสำนักขาม จนถึงทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนกาญจนวนิช) ที่กิโลเมตร 57+100 ใกล้กับชุมชนบ้านพรุเดียว และเลี้ยวขวามุ่งทิศใต้ตัดตรงไปยังชายแดนไทย-มาเลเซีย ไปสิ้นสุดที่ กิโลเมตร62+596 ที่บริเวณชายแดนไทย-มาเลเซียซึ่งเป็นพื้นที่ก่อสร้างด่านสะเดาแห่งใหม่ รวมระยะทาง 36.59 กิโลเมตร สำหรับรูปแบบการพัฒนาโครงการทางหลวงพิเศษหาดใหญ่-สะเดาได้ออกแบบเป็นระบบเก็บค่าผ่านทางแบบระบบปิด (Closed System) และมีระบบอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยต่าง ๆ โดยได้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีสถานที่บริการทางหลวง ตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตร 28 - 29 โดยจะมีการก่อสร้างทางลอดในบริเวณที่มอเตอร์เวย์ตัดผ่านถนนท้องถิ่นที่มีปริมาณจราจรไม่มาก ให้รถขนาดเล็กสัญจรไปมา ตลอดจนการก่อสร้างสะพานสำหรับมอเตอร์เวย์กข้ามทางหลวงและทางหลวงชนบท ถนนท้องถิ่น รวมถึงแม่น้ำ ลำคลองต่างๆ และยังมีสะพานทางข้ามบริเวณมอเตอร์เวย์ตัดผ่านทางหลวงหรือทางหลวงชนบทที่เป็นโครงข่ายสำคัญเพื่อให้สามารถเดินทางไป-มาได้เหมือนเดิม

อีกทั้งยังมีทางแยกต่างระดับปาดังเบซาร์ บริเวณกิโลเมตร 44+800 เชื่อมต่อระหว่างมอเตอร์เวย์กับทางหลวงหมายเลข 4054 เพื่อเดินทางเชื่อมต่อไปยังด่านปาดังเบซาร์ ส่วนทางแยกต่างระดับด่านสะเดานั้นจะตั้งอยู่ประมาณ กิโลเมตร 57 เชื่อมต่อระหว่างมอเตอร์เวย์กับทางหลวงหมายเลข 4 เพื่อรองรับปริมาณจราจรจากอำเภอสะเดา และบ้านด่านนอก ดังรูปภาพที่ 11 ⁷⁰

สถานะเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 2019 นายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม พร้อมด้วย นายเจือ ราชสีห์ ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ร่วมคณะฯ นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ลงพื้นที่ตรวจด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ และจุดเชื่อมด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่-ด่านศุลกากรบูทิตกายูอิตัมของมาเลเซีย โดยได้เร่งรัดการดำเนินโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์หาดใหญ่-สะเดา ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการวิเคราะห์การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และคาดว่าจะเริ่มก่อสร้างได้ภายในปี ค.ศ. 2020⁷¹

⁷⁰ ฐานเศรษฐกิจออนไลน์, มอเตอร์เวย์เชื่อมโยงการค้า สายหาดใหญ่-ชายแดนไทย-มาเลเซีย, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/content/100485> [19 กุมภาพันธ์ 2563]

⁷¹ ประชาชาติธุรกิจ, "ถาวร"เร่งระบบราง-มอเตอร์เวย์"เชื่อมชายแดนไทย-มาเลย์, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/economy/news-366736> [19 กุมภาพันธ์ 2563]

3.2.5 โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา)

ในปี ค.ศ. 2015 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเบื้องต้นในโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรก 5 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดตาก สงขลา มุกดาหาร ตราด และสระแก้ว ตามนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนของประเทศไทย โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเบื้องต้นของโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทั้งในมิติกายภาพ (การจัดผังพื้นที่ การออกแบบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม) มิติการเงิน (การลงทุน ผลตอบแทน) มิติการจัดการ (รูปแบบการลงทุน การบริหารจัดการ) มิติการตลาด (การสนองตอบต่อนโยบายของภาครัฐและลูกค้า การรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย) เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจดำเนินการให้บรรลุตามยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลระดับทุติยภูมิ มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

- 1) การคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ
- 2) การรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ ข้อมูลนโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สภาพข้อเท็จจริงทุกด้านของศักยภาพ โอกาส ข้อจำกัดทั้งหมดในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
- 3) การกำหนดประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ
- 4) การกำหนดขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม การออกแบบนิคมอุตสาหกรรม ผังการใช้ที่ดิน
- 5) การวิเคราะห์มูลค่าการลงทุน การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินและเศรษฐศาสตร์
- 6) การจัดสัมมนานำเสนอผลการศึกษา เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่สนใจของทั้ง 5 พื้นที่

สำหรับในส่วนของจังหวัดสงขลา ในปี ค.ศ. 2016 กนอ. ได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ (EIA) การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียและชุมชนโดยรอบพื้นที่โครงการต่อการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2017 ได้เริ่มพัฒนาโครงการ โดยพื้นที่ที่ศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา คือ ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จำนวน 1,121.53 ไร่ โดยเป็นที่ดินในความครอบครองของกรมธนารักษ์ โดยนิคมอุตสาหกรรมสงขลา ห่างจากชายแดนด่านศุลกากรสะเดา 2 กิโลเมตร ห่างจากสำนักงานด่านศุลกากร

สะเดา 500 เมตร และตั้งอยู่ติดกับพื้นที่ด้านศุลาการสะเดาแห่งใหม่ ดิถนนวนกาญจนวนิชย์ ปัจจุบันใช้ประโยชน์เพื่ออยู่อาศัยและสวนยางพารา มีแหล่งน้ำใกล้พื้นที่ และมีระบบไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่

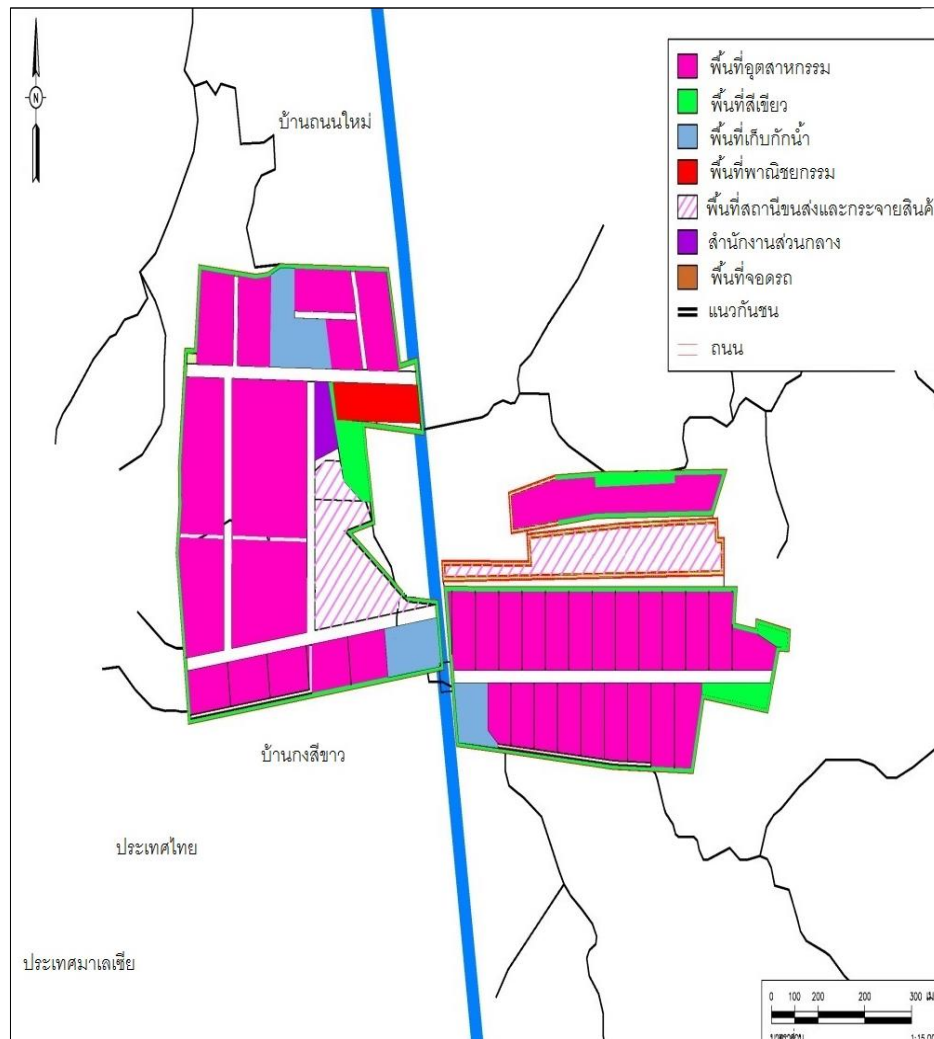
อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ การให้บริการโลจิสติกส์ ศูนย์ขนถ่ายสินค้าและคลังสินค้า อุตสาหกรรมยางพาราและผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่องกับพารา อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูป อาหารฮาลาล อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นๆที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ประกอบการโลจิสติกส์ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ภาคใต้ กลุ่มนักลงทุนจากต่างประเทศ และกลุ่มผู้ประกอบการที่ใช้พื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นฐานการกระจายสินค้าไปยังต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง อินเดีย เป็นต้น

โครงการนิคมอุตสาหกรรมสงขลาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ระยะที่ 1 พื้นที่ 629 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับรองรับอุตสาหกรรมทั่วไป เขตพาณิชย์กรรมและโรงงานสำเร็จรูป รวมทั้งสิ้น 347 ไร่ และส่วนที่เหลืออีก 283 ไร่ กนอ.จะพัฒนาให้เป็นพื้นที่สาธารณูปโภคส่วนกลางและพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่สีเขียวสำหรับให้บริการทั้งผู้ประกอบการและชุมชน ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ที่เข้ามาใช้บริการภายในนิคมฯ เพื่อความยั่งยืนของการอยู่ร่วมกันของสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิดการออกแบบไปสู่การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยโครงการในระยะที่ 1 ได้เริ่มพัฒนาในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2019 ด้วยเงินลงทุน ประมาณ 900 ล้านบาท และคาดว่าจะใช้เวลาก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน 18 เดือน และพร้อมเปิดให้นักลงทุนเข้าใช้พื้นที่ได้ภายในปี ค.ศ. 2020⁷² ดังรูปภาพที่ 12

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁷² ไทยโพสต์, นิคมสะเดาเนื้อหอมนักลงทุนจับตั้งฐานผลิต-ส่งออกเพื่อนบ้าน, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/33239> [19 กุมภาพันธ์ 2563]

รูปภาพที่ 12 แสดงโครงการนิคมอุตสาหกรรมเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

ที่มา: การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

3.2.6 การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน

คณะกรรมการจังหวัดสงขลาออกคำสั่งและประกาศเมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 2013 แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service : OSS) และมีการประกาศจัดตั้งศูนย์ OSS โดยกำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นสำนักงานศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS) โดยศูนย์จะมีการให้บริการ การให้คำปรึกษาการทำธุรกิจ การให้คำแนะนำการขอใบอนุญาตต่างๆ การรับเรื่องการขอรับใบอนุญาต การอนุมัติและอนุญาตในเรื่องต่างๆ และประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา โดยมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆเข้ามาประจำศูนย์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและให้คำปรึกษาด้านการลงทุน เช่น การนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้จังหวัดสงขลา

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา สำนักงานคลังจังหวัดสงขลา สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคที่ 12 สำนักงานสรรพากรพื้นที่สงขลา 1 ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 5 และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 เป็นต้น⁷³

3.2.7 มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน

ภาครัฐได้กำหนดมาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน เพื่อสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนอย่างถูกกฎหมายและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดการแรงงานได้อย่างมีคุณภาพและเพื่อรองรับกับการขยายตัวของกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งป้องกันและควบคุมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การดำเนินการเพื่อบริการจัดการแรงงานมีมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

3.2.7.1 การพัฒนาแรงงานฝีมือ

กระทรวงแรงงานพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและต่างด้าวเพื่อให้มีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และส่งเสริมสถานประกอบการจัดการฝึกอบรมให้แรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ทำงานในพื้นที่ รวมถึงจัดทำคู่มือการออกใบอนุญาตทำงานให้คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป - กลับหรือตามฤดูกาล

3.2.7.2 ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน

กรมการจัดหางานได้ประสานจังหวัดในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด จัดตั้งศูนย์ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน ครอบคลุมงานด้านสาธารณสุข ตรวจคนเข้าเมือง การจัดสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และการให้บริการจดทะเบียนแรงงาน

3.3 บทสรุป

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดชายแดนที่มีศักยภาพตามหลักเกณฑ์ของภาครัฐ เพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ศักยภาพที่สำคัญของจังหวัดสงขลา คือ การมีตำแหน่งที่ตั้งที่มีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สามารถเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางราง ทางถนน รวมทั้งมีท่าอากาศยานนานาชาติ และท่าเรือน้ำลึกสงขลาที่จะเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่สาม นอกจากนี้ จังหวัดสงขลายังเป็นประตูสู่การค้าชายแดน โดยสามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ผ่านด่านศุลกากร 3 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรบ้านประกอบ ซึ่งมีพรมแดน

⁷³ ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, *ความเป็นมา*, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://oss.songkhla.go.th/content/information/2> [19 กุมภาพันธ์ 2563]

ติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง และด้านศุลกากรปาตังเบซาร์ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับรัฐปะลิส จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย บริเวณด้านศุลกากรในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ด้านศุลกากรสะเตาที่เชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษบูกิตกาเยฮ์ตีตัม และด้านศุลกากรปาตังเบซาร์เชื่อมโยงกับเมืองปาตังเบซาร์ (Padang Besar) ซึ่งเป็นเมืองชุมชนทางศูนย์กลางการขนส่งและการกระจายสินค้าของประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาสามารถสรุป ดังนี้

ประการแรก คือ กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค คือ กรอบความร่วมมืออาเซียน ซึ่งมีส่วนทำให้ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อบูรณาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกในอาเซียน ดังที่ได้อธิบายในรายละเอียดในบทที่ 2 การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน จากสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของไทยที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยจะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาจะช่วยเชื่อมโยงเศรษฐกิจในบริเวณภาคใต้ของไทยกับมาเลเซียและสิงคโปร์

ประการที่สอง คือ กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ดังที่ได้อธิบายในรายละเอียดในบทที่ 2 การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1993 ความเห็นชอบร่วมกันของผู้นำ 3 ประเทศ ทำให้เกิดการพัฒนพื้นที่ชายแดนของทั้งสามประเทศ สำหรับประเทศไทยการเข้าร่วมกรอบความร่วมมือครั้งนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เชื่อมโยงสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติ โดยเฉพาะการลงทุนและการจ้างงานในพื้นที่ การเคลื่อนย้ายของแรงงานไทยไปยังประเทศมาเลเซียอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศในตลาดโลก การเชื่อมโยงด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การขนส่งคมนาคม และการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจพิเศษจึงช่วยสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่ชายแดน และการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน แรงผลักดันจากกรอบความร่วมมือทั้งระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคมีส่วนทำให้เกิดการกำหนดนโยบายของไทยในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประการที่สาม คือ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจของมาเลเซีย ที่ได้กำหนดนโยบายแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในบริเวณแนวภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region

: NCER) ประกอบด้วยพื้นที่รัฐปีนัง ปะลิส เกดะห์ และภาคเหนือของรัฐเประ ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสตูล สงขลา และยะลาของไทย โดยแผนพัฒนานี้มีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ ด้านเครื่องใช้ไฟฟ้า ด้านการเกษตร ด้านการท่องเที่ยว และด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ บริเวณภาคเหนือมาเลเซีย ซึ่งกรอบความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาชายแดนของไทย และมาเลเซีย รวมทั้งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณจังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิสของมาเลเซีย

ประการที่สี่ คือ ปัจจัยภายในของประเทศไทยด้านการกำหนดนโยบายต่างประเทศของประเทศไทย การกำหนดแนวทางพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 - 12 ที่มีการกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นรูปธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภาครัฐกำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเพื่อเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โดยได้กำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็น 1 ใน 10 ของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย สำหรับการดำเนินงานจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้แบ่งคณะกรรมการทำงานเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิประโยชน์ขอเขตพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน ด้านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และด้านการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ ในพื้นที่จังหวัดสงขลาได้มีการเน้นการพัฒนาในส่วนสำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอสะเดาและด้านศุลกากรให้มีความพร้อมต่อการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) เพื่อรองรับการผลิตอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น และการเชื่อมโยงการขนส่งและโลจิสติกส์ การจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน เพื่อให้บริการการทำธุรกิจและการให้คำแนะนำสำหรับการขอใบอนุญาตต่างๆในเขตเศรษฐกิจพิเศษ มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน รวมทั้งมาตรการการสนับสนุนการลงทุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น มาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมสรรพากร มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) มาตรการส่งเสริมกิจการผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของภาคใต้กับภาคอื่นๆ จะพบว่าการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้มักจะดำเนินการล่าช้ากว่าภาคอื่นๆ เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งมักจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนในพื้นที่ภาคใต้ และปัจจัย

ที่สำคัญอีกประการ คือ การไม่มีองค์กระระหว่างประเทศหรือประเทศมหาอำนาจขับเคลื่อน เมื่อเทียบกับการพัฒนาเศรษฐกิจตอนบนของประเทศไทย มักจะมีแรงขับเคลื่อนจากองค์กระระหว่างประเทศและประเทศมหาอำนาจ เช่น บทบาทของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ประกอบไปด้วย เมียนมา ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และมณฑลทางตอนใต้ของจีนคือ มณฑลยูนนาน และมณฑลกว่างสี เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การค้าการลงทุนข้ามพรมแดน การท่องเที่ยว และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจระหว่างกัน นอกจากนี้ บทบาทของนักลงทุนต่างชาติก็มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย จากข้อมูลโครงการที่นักลงทุนต่างชาติยื่นขอรับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนปี ค.ศ. 2019 โครงการส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออก จำนวน 429 โครงการ (393,727 ล้านบาท) ภาคกลางจำนวน 428 โครงการ (62,195 ล้านบาท) ภาคตะวันตก จำนวน 19 โครงการ (3,611 ล้านบาท) ส่วนภาคใต้มีเพียงจำนวน 40 โครงการ (17,397 ล้านบาท) ภาคเหนือจำนวน 49 โครงการ (13,349 ล้านบาท) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 โครงการ (9,197 ล้านบาท) โดยนักลงทุนต่างชาติ 5 ลำดับแรก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น ฮองกง สวิตเซอร์แลนด์ และไต้หวัน โครงการในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษตะวันออก (EEC) ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริม จำนวน 321 โครงการ มูลค่ารวม 169,608 ล้านบาท ในขณะที่โครงการต่างชาติที่ได้รับอนุมัติการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีจำนวน 7 โครงการ มูลค่ารวม 662 ล้านบาท⁷⁴ จะเห็นได้ว่านักลงทุนต่างชาติต่างชาตินิยมลงทุนในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคกลางของไทย โดยเฉพาะในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่โครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาครัฐจึงสนับสนุนการลงทุนและพัฒนาโครงการต่างๆในพื้นที่มากกว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย

⁷⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายเดือนสะสมปี 2562 (มกราคม-ธันวาคม), [ออนไลน์] สืบค้นจาก https://www.boi.go.th/upload/content/Q4%202562_5e3b87320a255.pdf [24 กุมภาพันธ์ 2563]

บทที่ 4

บทบาทของตัวแสดงในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

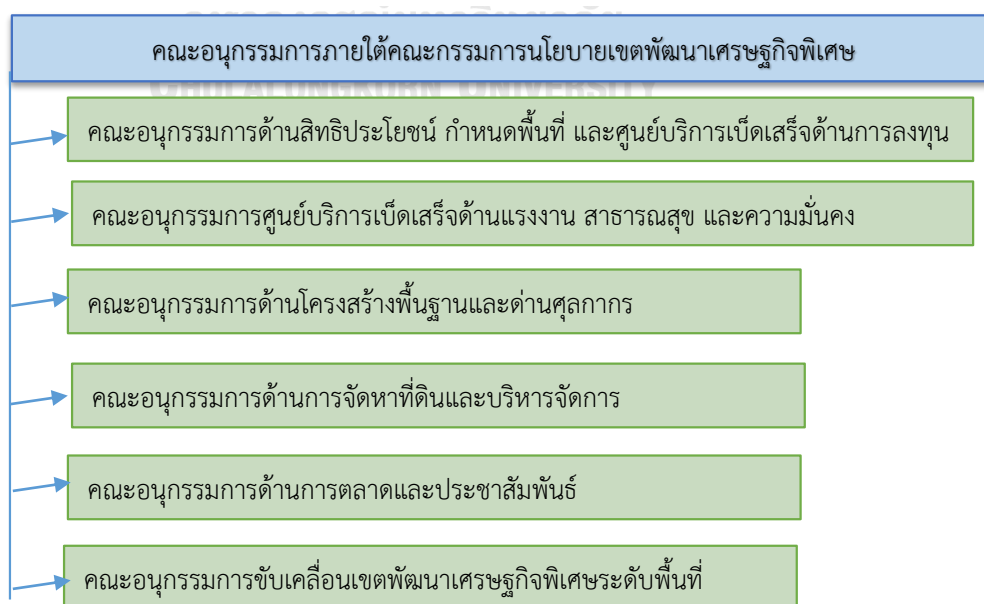
จากข้อมูลในบทที่ 3 ผู้ศึกษาได้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลาจนกระทั่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา สำหรับข้อมูลในบทนี้ผู้ศึกษาจะอธิบายถึงบทบาทของตัวแสดงทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018

4.1 หน่วยงานส่วนกลางในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษ

คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ได้กำหนดให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้มีคำสั่งที่ 1/2558 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015 และคำสั่งที่ 2/2558 ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 2015 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้แบ่งคณะอนุกรรมการออกเป็น 6 คณะ ตามรูปภาพที่ 13

รูปภาพที่ 13 แสดงคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ที่มา: เรียบเรียงโดยผู้ศึกษา

4.1.1 คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการ เบ็ดเสร็จด้านการลงทุน

มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวิเคราะห์ความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้เขตการปกครองและพิจารณาจากข้อเสนอของพื้นที่ กำหนดการให้สิทธิประโยชน์ทั้งที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร และมีใช้ภาษีอากรสำหรับการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพิจารณาจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (on site – mobile – internet) ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กระทรวงการคลัง คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ สภาคความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กรมศุลกากร กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.1.2 คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความ มั่นคง

มีอำนาจหน้าที่พิจารณากำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ พิจารณาจัดทำและขับเคลื่อนแผนการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงานต่างด้าว โดยครอบคลุมงานสาธารณสุข สวัสดิการ ค่าจ้าง และการตรวจแรงงานเข้าเมืองในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพิจารณาแนวทางการฝึกอบรมฝีมือแรงงานไทยบริเวณชายแดนและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กระทรวงแรงงาน คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ สภาคความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กรมการกงสุล กรมเอเชียตะวันออก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานประกันสังคม สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงสาธารณสุข หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมจัดหางาน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.1.3 คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร

มีอำนาจหน้าที่พิจารณาจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง กำหนดแนวทางการพัฒนาด้านศุลกากรและจุดผ่านแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐานสากล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่งสินค้าและการสัญจรของคนข้ามพรมแดน และพิจารณาแนวทางการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและแนวทางการรักษา ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กระทรวงคมนาคม คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ สภาคความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กรมศุลกากร กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมเจ้าท่า กรมการ

บินพลเรือน กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท กรมควบคุมมลพิษ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมโยธาธิการและผังเมือง การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กรมศุลกากร และ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.1.4 คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ

มีอำนาจหน้าที่พิจารณากำหนดพื้นที่ของราชการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดทำผังการใช้ที่ดินและกำหนดการนำที่ดินของราชการมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และดำเนินการเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กระทรวงมหาดไทย คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพบก สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมธนารักษ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย⁷⁵

4.1.5 คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ข้อเสนอแนะทางการตลาดที่สนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ จัดสัมมนา เพื่อเชิญชวนนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และจัดทำข้อมูลการประชาสัมพันธ์และคู่มือสำหรับการลงทุน ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กระทรวงพาณิชย์ คณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ กรมการค้าต่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4.1.6 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่

มีอำนาจหน้าที่ประสาน ติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ รายงานปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจระดับพื้นที่ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเสนอต่อ

⁷⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย กรมการจัดหางาน กรมการค้าต่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งจราจร คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้ว่าราชการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด (กาญจนบุรี เชียงราย ตาก ตราด นครพนม นราธิวาส มุกดาหาร สงขลา สระแก้ว หนองคาย) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย⁷⁶

ทั้งนี้ จากการศึกษาการจัดตั้งคณะอนุกรมขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษในข้างต้น จะสามารถแบ่งหน่วยงานส่วนกลางสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงหน่วยงานส่วนกลางสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

หน่วยงาน	บทบาทและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ
ด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน	
1. คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	สนับสนุนการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ อาทิ การให้สิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีอากร สิทธิประโยชน์อื่นๆที่ไม่ใช่ภาษีอากร และสิทธิประโยชน์สำหรับ SMEs
2. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสม เบื้องต้นโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งในมิติกายภาพ (การจัดผังพื้นที่ การออกแบบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม) มิติการเงิน (การลงทุนผลตอบแทน) มิติการจัดการ (รูปแบบการลงทุน การบริหารจัดการ) มิติการตลาด (การสนองต่อต่อนโยบายของภาครัฐและลูกค้า การรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย) เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและตัดสินใจดำเนินการให้บรรลุตามยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ⁷⁷

⁷⁶ คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558, เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

⁷⁷ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.ieat.go.th/sez> [12 มีนาคม 2564]

ด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง	
1. กระทรวงแรงงาน	จัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติ เมียนมา ลาว และ กัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตาม ฤดูกาล การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานใน 10 เขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาฝีมือแรงงานไทย การคุ้มครองแรงงาน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลลาย พิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ
2. กระทรวงการต่างประเทศ	การเจรจาแก้ไขความตกลงว่าด้วยการข้ามแดนของ แรงงาน และการจัดการแรงงานข้ามแดน
3. กระทรวงสาธารณสุข	การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุขในเขตเศรษฐกิจ พิเศษ การเพิ่มขีดความสามารถของระบบป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ระบบส่งต่อและคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เพื่อตอบโต้ปัญหา สุขภาพในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การบริการด้านสาธารณสุขในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ⁷⁸
4. ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	อำนวยความสะดวกด้านการตรวจคนเข้าเมืองบริเวณ ด้านพรมแดน
ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร	
1. กระทรวงคมนาคม	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งในพื้นที่เขต เศรษฐกิจพิเศษ และการปรับปรุงด้านศุลกากร
2. กรมศุลกากร	อำนวยความสะดวกทางการค้า การควบคุมทางศุลกากร การจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่ง สินค้าออกในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
3. กรมทางหลวง	พัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทสนับสนุนเขตเศรษฐกิจ พิเศษบริเวณชายแดน เช่น โครงการก่อสร้างเส้นทาง เชื่อมโยงจุดผ่านแดน ในบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยตรง โครงการบำรุงรักษาโครงข่ายทางหลวงชนบทใน พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

⁷⁸ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุข เพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2560 – 2564.

4. กรมโยธาธิการและผังเมือง	ดำเนินการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเขตเศรษฐกิจพิเศษ
5. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	การปรับปรุงระบบไฟฟ้าในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
6. การประปาส่วนภูมิภาค	การปรับปรุงระบบประปาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
ด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ	
1. กระทรวงมหาดไทย	การจัดหาที่ดิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค เพื่อรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. กรมธนารักษ์	การดำเนินการพัฒนาที่ดินราชพัสดุเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ การเปิดประมูลให้เอกชนเสนอโครงการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์	
1. กระทรวงพาณิชย์	เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลของเขตเศรษฐกิจพิเศษ การส่งเสริมการค้าชายแดน การจัดมหกรรมการค้าชายแดน เพื่อเชิญชวนนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	สนับสนุนภารกิจการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยประสานงานและติดตามข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเกี่ยวกับพัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ในต่างประเทศประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ⁷⁹
3. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	มีฐานะเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีบทบาทสำคัญในการประสานการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ

⁷⁹ สัมภาษณ์ นักการทูตปฏิบัติการ, "บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศต่อการส่งเสริมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ," 9 เมษายน 2563.

	<p>เป็นหน่วยงานสำคัญในการเผยแพร่ ข้อมูลของเขตเศรษฐกิจพิเศษ กลไกการขับเคลื่อน ขอบเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและนักลงทุนรับทราบข้อมูลของเขตเศรษฐกิจพิเศษ</p>
<p>4. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม</p>	<p>- ได้มอบหมายให้สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษาโครงการจัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์รายเขตเศรษฐกิจที่ยึดโยงกับแผนอื่นๆ และสอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งจัดทำแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับจุดเด่นและศักยภาพของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ</p> <p>- สำหรับในพื้นที่เขตเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา จากการวางแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์เขตเศรษฐกิจพิเศษพบว่า พื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าสูง จึงควรเน้นการสื่อสารการลงทุนกับนักลงทุนในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นขยายการลงทุนมากขึ้น รวมทั้งเน้นการสื่อสารด้วยการสร้างเนื้อหาในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่ส่งผลกระทบในระดับพื้นที่ จนกระทั่งเชื่อมโยงถึงระดับประเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป⁸⁰</p>

⁸⁰ สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "แนวทางการกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่ภายใต้เศรษฐกิจไทย หลัง COVID - 19," 9 กันยายน 2563.

4.2 หน่วยงานส่วนภูมิภาคในการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัดสงขลาได้กำหนดแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (ค.ศ. 2018 -2022) ฉบับทบทวนปี ค.ศ. 2020 โดยได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนา “สงขลา ศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคใต้ ประชาชนมีคุณภาพ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน” โดยได้กำหนดพันธกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเกษตร เพื่อรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคใต้ และกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยส่งเสริมและพัฒนาการค้า และการลงทุน⁸¹

สำหรับการดำเนินงานด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสงขลาได้ประกาศ คำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 3261/2558 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) พิจารณาจัดทำและเสนอแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง ตามแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนด

2) กำกับดูแล การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาด้านชายแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐาน รวมทั้งกิจการพัฒนาด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3) พิจารณาเสนอแนวทางการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

4) พิจารณาเสนอการรับสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ สำหรับการลงทุน

5) ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

6) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ทราบอย่างต่อเนื่อง

7) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานสนับสนุนการทำงานได้ตามความเหมาะสม

8) ปฏิบัติภารกิจอื่นใด ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลามอบหมาย⁸²

ตารางที่ 9 แสดงหน่วยงานสำคัญในส่วนภูมิภาคที่ขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

หน่วยงาน	บทบาทและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ
หน่วยงานภาครัฐ	
1. สำนักงานจังหวัดสงขลา	ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษในฐานะฝ่ายเลขานุการ

⁸¹ คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสงขลา, แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2561- 2565) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2564.

⁸² จังหวัดสงขลา, คำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 3261/2558

	และจัดทำแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ จังหวัดสงขลา	จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมสงขลา ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา บริเวณตำบลสะเดา และสนับสนุนเอกชนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม
3. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา	- บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทางการค้าและอุตสาหกรรม เพื่อหาแนวทางความร่วมมือในการขยายการค้าชายแดน - การอำนวยความสะดวกด้านการออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หนังสือรับรองประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หนังสืออนุญาตขนย้ายสินค้า หนังสืออนุญาตประกอบการค้าข้าว บัตรประจำตัวผู้ส่งออกและการนำเข้าสินค้า และการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ⁸³
4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดสงขลา	ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
5. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา	การประสานงานการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมสงขลา การจัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
6. สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา	หน่วยงานที่ส่งเสริมโครงการศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ด้านแรงงานเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
7. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่สงขลา	การบริหารจัดการที่ดินบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และโครงการนำที่ราชพัสดุมาสนับสนุนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
8. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา	จัดทำแผนบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวบริเวณด่านชายแดน โดยเฉพาะบริเวณด่านศุลกากรสะเดา ซึ่งเป็น

⁸³ สัมภาษณ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ, "บทบาทของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลาต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา," 19 กุมภาพันธ์ 2564.

	จุดเชื่อมโยงบริเวณชายแดนไทย - มาเลเซียที่สำคัญของจังหวัดสงขลา
9. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา	จัดทำข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้กับประชาชน
10. ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 5	หน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก และให้บริการแก่นักลงทุน เพื่อส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
11. ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน	บริการศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (One Stop Service: OSS) และประชาสัมพันธ์กิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและสิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
12. ด่านศุลกากรสะเดา	- หน่วยงานที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกทางการค้า การควบคุมทางศุลกากร การจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออกในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา และก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และขยายการเชื่อมโยงสินค้าระหว่างประเทศ - ประสานงานร่วมมือด้านการศุลกากรในลักษณะ “ศูนย์บริการร่วมด่านศุลกากรสะเดา (CIQ) โดยร่วมกับด้านตรวจคนเข้าเมือง ด้านควบคุมโรคระหว่างประเทศ สะเดา ด้านตรวจสัตว์น้ำสะเดา ด้านตรวจสัตว์ป่าสะเดา ด้านตรวจพืชสะเดา ด้านกักกันสัตว์สงขลา และด้านตรวจคนหางานสงขลา ⁸⁴
13. ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์	- หน่วยงานที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกทางการค้า การควบคุมทางศุลกากร การจัดเก็บภาษีอากร

⁸⁴ สัมภาษณ์ นักวิชาการศุลกากรด่านศุลกากรสะเดา, "บทบาทของด่านศุลกากรสะเดาต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา," 12 ธันวาคม 2563.

	<p>จากการนำสินค้าเข้าและส่งออกในตำบล ปาดังเบซาร์ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และขยายการเชื่อมโยงสินค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการขนส่งทางรถไฟ เชื่อมโยงกับรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย</p> <p>- ประสานงานร่วมมือด้านการศุลกากรในลักษณะ “ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ” โดยร่วมกับด่านกักกันสัตว์ สงขลา ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ ปาดังเบซาร์ ด้านตรวจคนเข้าเมืองปาดังเบซาร์ ด้านตรวจพืชปาดังเบซาร์ ด้านตรวจสัตว์น้ำปาดังเบซาร์ ด้านอาหารและยาปาดังเบซาร์ และด้านตรวจสัตว์ป่า ปาดังเบซาร์</p>
14. ด้านศุลกากรสำนักขาม	<p>หน่วยงานที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกทางการค้า การควบคุมทางศุลกากร การจัดเก็บภาษีอากร จากการนำสินค้าเข้าและส่งออกในตำบล ประกอบ และเชื่อมโยงกับโครงการอุตสาหกรรมยาง (Rubber City) นิคมอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล และ เขตปลอดอากร กับรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย</p>
15. เทศบาลเมืองสะเดา	<p>หน่วยงานที่ส่งเสริมการพัฒนาเทศบาลเมืองสะเดา ซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยเน้นส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อ ยกกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อรองรับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมและผลักดันให้พุทธ อุทยานเขาเล่สะเดาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธ ศาสนาเพื่อรองรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ⁸⁵</p>
16. เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์	<p>หน่วยงานที่ส่งเสริมการพัฒนาเทศบาลเมือง ปาดังเบซาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเน้น</p>

⁸⁵ เทศบาลเมืองสะเดา, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองสะเดา 2560-2563.

	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว
17. เทศบาลตำบลสำนักขาม	หน่วยงานที่ส่งเสริมการพัฒนาตำบลสำนักขาม ซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมและได้มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาความเจริญด้านเศรษฐกิจของตำบล ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อรัฐเกาะเต๋ ประเทศมาเลเซีย ⁸⁶
หน่วยงานภาคเอกชน	
1. หอการค้าจังหวัดสงขลา	สนับสนุนการจัดทำบันทึกข้อตกลงด้านการค้าและการลงทุน ระหว่างหอการค้าจังหวัดสงขลา และหอการค้าจีนในมาเลเซีย 4 รัฐ ได้แก่ รัฐปีนัง รัฐเกาะเต๋ รัฐปะลิส และรัฐเปรัก เมื่อวันที่ 16 – 17 กรกฎาคม ค.ศ. 2014 เพื่อรับทราบศักยภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาแสวงหาโอกาสและช่องทางในการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย กับจังหวัดสงขลา และเพื่อส่งเสริมทางด้านการค้าและเศรษฐกิจในสาขาต่างๆ ได้แก่ สาขาการค้า การลงทุน การขนส่ง การประมง การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมฮาลาล ⁸⁷
2. สมาคมโลจิสติกส์และขนส่งภาคใต้	การฝึกอบรมโครงการสร้างงาน เพื่อรองรับระบบโลจิสติกส์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
3. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	การเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ศักยภาพและความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ปลอดภาษี (duty Free) ในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา กรณีศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจ

⁸⁶ เทศบาลตำบลสำนักขาม, (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลสำนักขาม (พ.ศ. 2560- 2563)).

⁸⁷ สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง, การลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างหอการค้าสงขลาและสตูลกับหอการค้าจีนรัฐเกาะเต๋ ปะลิส ปีนัง และเประ, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://penang.thaiembassy.org/th/content/48130> [1 มกราคม 2564]

	บริเวณด้านนอกและป่าดงเบงชาร์ และการเปิดด้าน ศุลกากรสะเดา 24 ชั่วโมง ⁸⁸
4. บริษัท พี.ที.เอ. คอนสตรัคชั่น จำกัด	บริษัทผู้รับจ้างก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมสงขลา
หน่วยงานในต่างประเทศ	
1. สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง	การบูรณาการความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย เช่น ความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและการบริหาร จัดการพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการลดอุปสรรคในการ ขนส่งสินค้าและสัญจรข้ามแดน ความร่วมมือด้าน การค้าและบุคคลสองสัญชาติ ⁸⁹
2. สำนักงาน Northern Corridor Implementation Authority (NCIA) ประเทศมาเลเซีย	หน่วยงานที่กำหนดแผนงานพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือของ มาเลเซีย ได้แก่ รัฐปะลิส รัฐเกดะห์ รัฐปีนัง และรัฐ เปเราะ โดยกำหนดแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เขต เศรษฐกิจพิเศษรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย และทิศ ทางการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศ มาเลเซีย ⁹⁰

4.3 ความคืบหน้าและผลลัพธ์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

4.3.1 โครงสร้างพื้นฐาน

จังหวัดสงขลาได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา โดยมีโครงการในอนาคต ดังนี้

1) โครงการศูนย์คมนาคมขนส่งเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เนื้อที่ 126 ไร่ ภายใต้แผนงานปี ค.ศ. 2021 – 2023 ประกอบด้วยการสร้างสถานีขนส่งผู้โดยสาร งานก่อสร้างสำนักงานและศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

⁸⁸ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยนักวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, "บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา," 20 กุมภาพันธ์ 2564.

⁸⁹ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11, การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของนายกรัฐมนตรีมาเลเซียได้เยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาลระหว่างวันที่ 24-25 ตุลาคม 2561. [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.oss.songkhla.go.th/news/detail/49>

⁹⁰ Northern Corridor Implementation Authority (NCIA), "About NCER." <https://www.ncer.com.my/about-ncer/>.

2) โครงการก่อสร้างทางหลวงแนวใหม่ ตอนแยกทล.4 (พรุเตี๋ยว) – ด้านศุลาการ สะเดาแห่งที่ 2 คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 2020

3) โครงการก่อสร้างสถานีขนส่งสินค้าจังหวัดสงขลา (Truck Terminal) โดยมี แผนการก่อสร้าง ค.ศ.2023 – 2025 และจะเปิดให้บริการปี ค.ศ. 2025

4) โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหาดใหญ่ – ชายแดนไทย – มาเลเซีย โดยมี แผนการก่อสร้าง ค.ศ. 2022 – 2024

5) โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงหาดใหญ่ – ปาดังเบซาร์ โดยมีแผนการก่อสร้าง ค.ศ.2021 – 2023

6) โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมต่อทางหลวงหมายเลข 4 กับทางหลวงสายพรุเตี๋ยว – ด้านสะเดาแห่งใหม่ ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร⁹¹

4.3.2 นิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้วางระบบไฟฟ้าในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม สงขลา ระยะที่ 1 ซึ่งเป็นหนึ่งในระบบสาธารณูปโภคที่สำคัญ สำหรับให้บริการโรงงานในนิคม อุตสาหกรรม เพื่อรองรับความต้องการการใช้ไฟฟ้าของผู้ประกอบการ ปัจจุบันการก่อสร้างนิคม อุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ระยะที่ 1 มีความคืบหน้าแล้วประมาณร้อยละ 70 โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จพร้อมเปิดดำเนินการได้ประมาณปลายปี 2020⁹² ตามรูปภาพที่ 14 ส่วน ระยะที่ 2 พื้นที่ 298 ไร่ 2 งาน (อยู่ระหว่างการได้มาซึ่งที่ดิน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹¹ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา, ระเบียบวาระการประชุม เพื่อชี้แจงสถานการณ์เศรษฐกิจและการ ลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงแนวโน้มการลงทุนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ให้ผู้ประกอบการ ในพื้นที่ได้รับทราบ พร้อมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรคของนักลงทุนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่, (28 กันยายน 2563).

⁹² Industrial Estate Authority of Thailand, อัปเดตความคืบหน้าการดำเนินการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม สงขลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา [20 ธันวาคม 2563]

รูปภาพที่ 14 แสดงนิคมอุตสาหกรรมสงขลา

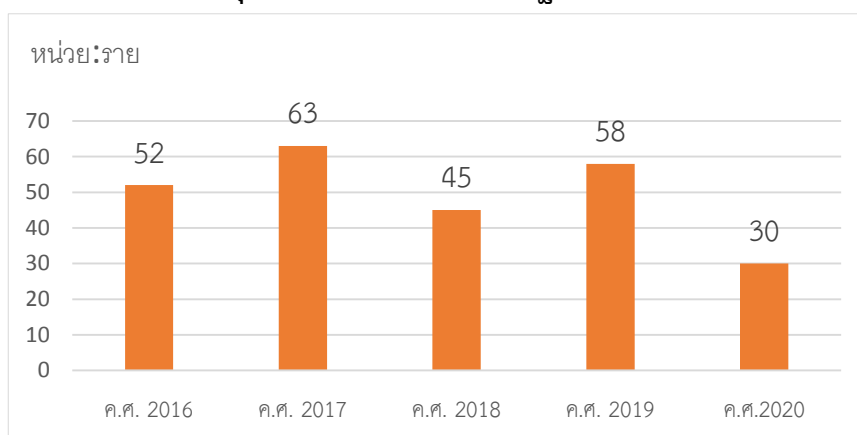

ที่มา: ผู้ศึกษา

4.3.3 การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

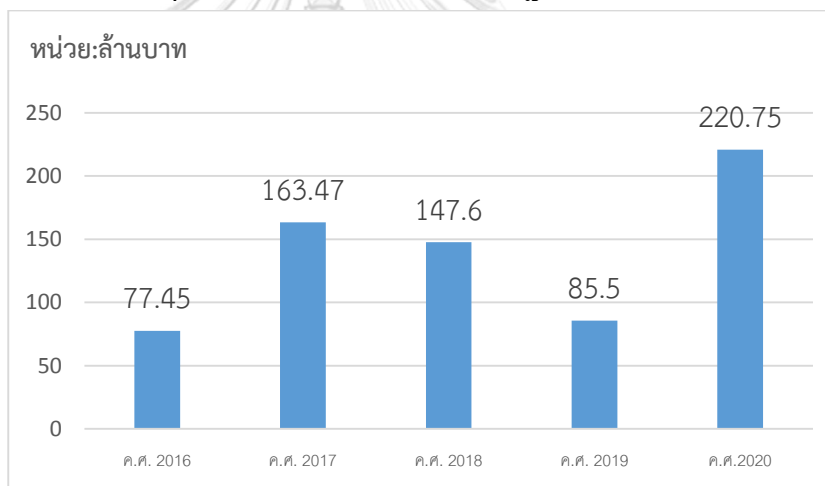
ข้อมูลธุรกิจเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา จำนวนนิติบุคคล และมูลค่าทุนจดทะเบียนของนิติบุคคลตั้งใหม่ ในเขตพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาในปี ค.ศ. 2020 มีจำนวน 30 ราย รายละเอียดตามรูปภาพที่ 15 โดยมีทุนจดทะเบียน 220.75 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นมูลค่าที่สูงที่สุดตั้งแต่จัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา รายละเอียดตามรูปภาพที่ 16 โดยธุรกิจ 3 อันดับแรกที่มีการจดทะเบียนมากที่สุด คือ ธุรกิจก่อสร้าง การขายปลีกชิ้นส่วนและอุปกรณ์เสริมใหม่ของยานยนต์ และการขนส่งและขนถ่ายสินค้า รวมถึงคนโดยสาร

รูปภาพที่ 15 แสดงจำนวนธุรกิจจัดตั้งใหม่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์

รูปภาพที่ 16 แสดงทุนจดทะเบียนจัดตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์

การลงทุนของต่างชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลามีมูลค่า 1,620.27 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.05 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมด โดยประเทศที่ลงทุนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) มาเลเซีย มูลค่าการลงทุน 1,614.01 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 99.61 ของการลงทุนทั้งหมด 2) จีน มูลค่าการลงทุน 2.54 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 0.16 ของการลงทุนทั้งหมด และ 3) สเปน มูลค่าการลงทุน 1.92 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 0.12 ของการลงทุนทั้งหมด โดยประเภทธุรกิจที่มีการลงทุน

มากที่สุด คือ อสังหาริมทรัพย์ การผลิตสิ่งของเครื่องใช้ด้านสุขอนามัยหรือเภสัชกรรมที่ทำจากยาง และโรงแรม รีสอร์ทและห้องสมุด⁹³

4.4 ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

จากการศึกษาบทบาทของตัวแสดงทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 จะเห็นได้ว่าตัวแสดงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาบทบาทของภาคประชาชนจะพบว่ามีส่วนที่ยังคัดค้านนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ดังนี้

1) การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ได้กำหนดพื้นที่ใกล้กับบริเวณแหล่งชุมชน ประชาชนในพื้นที่จึงไม่เห็นด้วยกับโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาและไม่ยอมย้ายออกจากพื้นที่ ทำให้กรมธนารักษ์ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเข้าไปพัฒนานิคมอุตสาหกรรมได้ และส่งผลกระทบต่อแผนพัฒนานิคมอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาให้เกิดความล่าช้าอย่างน้อย 6 เดือน จนถึง 1 ปี⁹⁴

2) การจัดตั้งด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ เกิดปัญหาการขอเวนคืนพื้นที่เพื่อสร้างด่านสะเดาแห่งใหม่ เนื่องจากภาคประชาชนยังมีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการเวนคืนที่ดิน โดยมีทั้งกลุ่มที่ไม่ต้องการย้ายออกจากพื้นที่ กลุ่มที่ยินยอมให้มีการเวนคืนแต่ต้องการค่าชดเชย และกลุ่มที่ต้องการค่าชดเชยต้นยางพาราที่ต้องถูกทำลาย โดยภาคประชาชนต่างไม่ต้องการให้เกิดการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง และไม่ต้องการออกจากพื้นที่ดังกล่าว⁹⁵

3) ประชาชนบางส่วนในพื้นที่ไม่เห็นถึงประโยชน์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ในประเด็นของการเพิ่มการจ้างงานในพื้นที่ เนื่องจากค่าแรงของประเทศไทยน้อยกว่ามาเลเซีย ภาคแรงงานบางส่วนจึงนิยมไปทำงานในประเทศมาเลเซียมากกว่าการทำงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เนื่องจากบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย แรงงานเหล่านี้จึงสามารถเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างสะดวก

⁹³ กรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์, ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, (2563).

⁹⁴ ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ), เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาสะเดา 6 เดือน - 1 ปี เพราะประชาชนไม่ยอมย้ายออกจากพื้นที่, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2016/03/current/6106> [19 มิถุนายน 2564]

⁹⁵ ผู้จัดการออนไลน์, เคาะ 6 มติแก้ปัญหาด่านสะเดาแห่งใหม่ หนักกลายเป็นโครงการร้าง, [ออนไลน์] สืบค้นจาก <https://mgronline.com/south/detail/9550000133735> [19 มิถุนายน 2564]

4.5 บทสรุป

การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีการดำเนินงานตามคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งได้แบ่งคณะกรรมการออกเป็น 6 คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ กำหนดพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางได้กำหนดนโยบายและมอบหมายนโยบายให้กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค คือ จังหวัดสงขลา

การขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา จังหวัดสงขลาได้มีคำสั่งจังหวัดสงขลาแต่งตั้งคณะกรรมการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การเพื่อพิจารณาจัดทำและเสนอแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง การกำกับดูแล การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพิจารณาเสนอแนวทางการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และการพิจารณาเสนอการรับสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ สำหรับการลงทุน โดยบทบาทของหน่วยงานในการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถสรุปได้ ดังนี้

หน่วยงานภาครัฐ จะเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายเป็นหลักในการปรับปรุงพื้นที่โครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การหาแนวทางความร่วมมือในการขยายการค้าชายแดน การลงทุนและการขนส่ง การสนับสนุนด้านแรงงานเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา การประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและสิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

หน่วยงานเอกชน จะเป็นผู้ส่งเสริมการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียกับจังหวัดชายแดนของประเทศไทย อีกทั้งส่งเสริมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจและความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า การลงทุน และสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

หน่วยงานในต่างประเทศ จะเป็นผู้ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย เช่น ความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะสำนักงาน Northern Corridor Implementation Authority (NCIA) ของมาเลเซีย ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดแผนงานการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐปะลิส และรัฐเกดะห์กับจังหวัดสงขลา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ สงขลา ยังมีภาคประชาสังคมบางส่วนที่ยังไม่เห็นด้วยกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้เกิด ปัญหาการเวนคืนที่ดิน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศุลกากร และนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขต เศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้การดำเนินโครงการเกิดความล่าช้าและไม่สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลการศึกษา

จากข้อมูลในบทที่ 1 – 4 ผู้ศึกษาได้อธิบายถึงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา รวมทั้งบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชน ที่มีต่อนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018” สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้ สภาพเศรษฐกิจภายหลังสงครามเย็น ทำให้ประเทศทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจแบบเสรี (Liberalization) จากการที่แต่ละประเทศมีความสามารถในการผลิตสินค้าต่างๆไม่เท่ากัน หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) แตกต่างกันมีผลต่อการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่างๆระหว่างกัน หลายประเทศต่างตระหนักว่าไม่สามารถแข่งขันได้โดยลำพังและมองเห็นประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน และภาษีศุลกากร จึงเกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคี จนนำไปสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการบูรณาการทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) เพื่อร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับอนุภูมิภาค และระดับภูมิภาค ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายหลังจากจัดตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ใน ค.ศ. 1967 ทำให้เกิดความพยายามในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดตั้งประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน และกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ เพื่อสร้างงานและอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ และดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

การพัฒนาแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นแนวคิดเพื่อการพัฒนาภาคการผลิตเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะประเทศตามหลักชายแดน แนวคิดนี้กลายเป็นที่นิยมจนกระจายไปทั่วโลก เนื่องจากประเทศต่างๆล้วนมีข้อจำกัดทางด้านการผลิตที่แตกต่างกัน การพัฒนาการค้าระหว่างพื้นที่ชายแดน จึงช่วยลดต้นทุนการผลิตและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ สำหรับแนวคิดของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) ของประเทศไทย มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับแนวคิดของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั่วโลก คือ ภาครัฐได้กำหนดพื้นที่ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างชัดเจน คือ กำหนดให้ 10 จังหวัดชายแดนของประเทศไทยเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีการจัดการพื้นที่และการ

บริหารพื้นที่โดยเฉพาะ มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีการแยกพื้นที่ศุลกากรและพื้นที่เขตปลอดภาษี รวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรให้เกิดความคล่องตัวในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) ของประเทศไทย ได้ริเริ่มมาจากการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในปี ค.ศ. 1988 เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย โดยได้เสนอประเด็นด้านเศรษฐกิจมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ซึ่งนำไปสู่การทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสปป.ลาว เวียดนาม และกัมพูชา

นอกจากนั้น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความพยายามบูรณาการภูมิภาคระหว่างกลุ่มประเทศที่มีสภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด การพัฒนาความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคอาเซียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยได้มีการจัดตั้งกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคมีความสำคัญต่อการประสานให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาค และมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกรอบความร่วมมือที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย ได้แก่ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong subregional: GMS) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน จากลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทย ที่มีพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ได้แก่ สปป.ลาว เมียนมา กัมพูชา และมาเลเซีย ประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย

พัฒนาการของเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone: SBEZ) ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาในลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่ในโครงการพัฒนาพื้นที่

ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสต์เทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 ครอบคลุมพื้นที่การพัฒนาระยะแรก 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา เพื่อเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี การดำเนินนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ภาครัฐได้มีความพยายามในการดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามลำดับ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการและขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในปี ค.ศ. 2013 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแนวทางการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นผู้ดำเนินการ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้เริ่มกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นใน ค.ศ. 2014 เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ามาบริหารประเทศและได้กำหนดให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศไทยตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียนและได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพและเหมาะสม ในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ในด้านตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความได้เปรียบพื้นที่ชายแดนทั้งในฝั่งประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้านมีศักยภาพและความพร้อมในทุกภาคส่วน โดยพื้นที่ชายแดนที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก สระแก้ว สงขลา ตรารด และมุกดาหาร ส่วนพื้นที่ชายแดนที่เหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่สอง ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส เชียงราย หนองคาย นครพนม และกาญจนบุรี สำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทย มีจัดการพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การสนับสนุนด้านการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร
- 3) การจัดตั้งศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน
- 4) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

ในส่วนของจังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดชายแดนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการเส้นทางคมนาคมไปยังต่างประเทศ และเป็นฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคใต้ของประเทศไทย รวมทั้งมีพรมแดนติดกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ และสร้างประโยชน์จากความเชื่อมโยงกับฐานการผลิตหลักของประเทศและประเทศในภูมิภาค จังหวัดสงขลามีด่านศุลกากรเปิดเป็นจุดผ่านแดนทำหน้าที่เปรียบเสมือนประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศมาเลเซีย เพื่อเชื่อมโยงการค้า การขนส่งสินค้า และการเคลื่อนย้ายของผู้คนจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรสะเดา ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ และด่านศุลกากรบ้านประกอบ โดยด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรบ้านประกอบเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์ และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เชื่อมโยงกับรัฐปะลิส

การพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาสามารถเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย คือ แผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในบริเวณแนวภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region : NCER) ประกอบด้วยพื้นที่รัฐปีนัง ปะลิส เกดะห์ และภาคเหนือของรัฐเประ ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสตูล สงขลา และยะลาของไทย โดยแผนพัฒนานี้มีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณภาคเหนือมาเลเซียและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับพื้นที่ภาคใต้ของไทย โดยสามารถเชื่อมโยงกับโครงการของมาเลเซีย เช่น โครงการโกตาเปอดานา (Kota Perdana) และโครงการโกตาปุตรา (Kota Putra)

การพัฒนาจังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษครอบคลุมพื้นที่อำเภอสะเดา 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ 4 ด้านหลัก ได้แก่

1) การสนับสนุนด้านการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาของรัฐบาล ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมสรรพากร มาตรการด้านสิทธิประโยชน์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และมาตรการส่งเสริมกิจการผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศเข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากรในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ได้แก่ โครงการปรับปรุงด่านศุลกากรสะเดา (ด้านใน) โครงการปรับปรุงด่านศุลกากรสะเดา (ด้านนอก) โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ โครงการก่อสร้างและปรับปรุงถนนเลียบริมชายแดนไทย-มาเลเซีย (สายบ้านไทยจังหว่อน ตำบลสำนักขาม-ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา) การปรุงด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ และโครงการทางหลวงพิเศษหาดใหญ่-สะเดา

3) โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) โดยพื้นที่ที่ศึกษาความเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา คือ ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ การให้บริการโลจิสติกส์ ศูนย์ขนถ่ายสินค้าและคลังสินค้า อุตสาหกรรมยางพาราและผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่องกับพารา อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูป อาหารฮาลาล อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ประกอบการประกอบการโลจิสติกส์ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ภาคใต้ กลุ่มนักลงทุนจากต่างประเทศ และกลุ่มผู้ประกอบการที่ใช้พื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นฐานการกระจายสินค้าไปยังต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง อินเดีย เป็นต้น

4) มาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน ภาครัฐได้กำหนดมาตรการสนับสนุนด้านแรงงาน เพื่อสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนอย่างถูกกฎหมายและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดการแรงงานได้อย่างมีคุณภาพและเพื่อรองรับกับการขยายตัวของกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งป้องกันและควบคุมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การดำเนินการเพื่อบริการจัดการแรงงานมีมาตรการที่สำคัญ เช่น การพัฒนาแรงงานฝีมือ การจัดตั้งศูนย์ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน ครอบคลุมงานด้านสาธารณสุข ตรวจคนเข้าเมือง การจัดสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน และการให้บริการจดทะเบียนแรงงาน

สำหรับบทบาทของตัวแสดงทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018 ตั้งแต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้กำหนดให้การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เป็นประธานกรรมการ โดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้มีคำสั่งที่ 1/2558 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015 และคำสั่งที่ 2/2558 ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 2015 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้แบ่งคณะอนุกรรมการออกเป็น 6 คณะ โดยการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ดำเนินการภายใต้คณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ซึ่งได้แบ่งคณะอนุกรรมการ 6 คณะอนุกรรมการ ได้แก่

1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ขอเขตพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวิเคราะห์ความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้เขตการปกครองและพิจารณาจากข้อเสนอของพื้นที่ กำหนดการให้สิทธิประโยชน์ทั้งที่เกี่ยวข้องกับ

ภาษีอากร และมีใช้ภาษีอากรสำหรับการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพิจารณาจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (on site – mobile – internet)

2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง มีอำนาจหน้าที่พิจารณากำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป – กลับ พิจารณาจัดทำและขับเคลื่อนแผนการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านแรงงานต่างด้าว โดยครอบคลุมงานสาธารณสุข สวัสดิการ ค่าจ้าง และการตรวจแรงงานเข้าเมืองในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพิจารณาแนวทางการฝึกอบรมฝีมือแรงงานไทยบริเวณชายแดนและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร มีอำนาจหน้าที่พิจารณาจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง กำหนดแนวทางการพัฒนาด้านศุลกากรและจุดผ่านแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐานสากล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่งสินค้าและการสัญจรของคนข้ามพรมแดน และพิจารณาแนวทางการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม

4) คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณากำหนดพื้นที่ของราชการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดทำผังการใช้ที่ดินและกำหนดการนำที่ดินของราชการมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และดำเนินการเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

5) คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ข้อเสนอแนะทางการตลาดที่สนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดสัมมนา เพื่อเชิญชวนนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และจัดทำข้อมูลการประชาสัมพันธ์และคู่มือสำหรับการลงทุน

6) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ประสาน ติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ รายงานปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน และจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจระดับพื้นที่ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

หน่วยงานส่วนกลางสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและมอบนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยจังหวัดสงขลาได้ประกาศคำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 3261/2558 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) พิจารณาจัดทำและเสนอแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและบริเวณใกล้เคียง ตามแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนด

2) กำกับดูแล การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาด้านชายแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐาน รวมทั้งกิจการพัฒนาด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3) พิจารณาเสนอแนวทางการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

4) พิจารณาเสนอการรับสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ สำหรับการลงทุน

5) ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

6) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ทราบอย่างต่อเนื่อง

7) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานสนับสนุนการทำงานได้ตามความเหมาะสม

8) ปฏิบัติภารกิจอื่นใด ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลามอบหมาย

สำหรับหน่วยงานสำคัญในส่วนภูมิภาคที่ขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม

หน่วยงานภาครัฐ จะเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายเป็นหลักในการปรับปรุงพื้นที่โครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การหาแนวทางความร่วมมือในการขยายการค้าชายแดน การลงทุนและการขนส่ง การสนับสนุนด้านแรงงานเพื่อสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา และการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและสิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา หน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ เช่น สำนักงานจังหวัดสงขลา สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้จังหวัดสงขลา สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสงขลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานธนารักษ์พื้นที่สงขลา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคที่ 5 ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11 ด้านศุลกากรสะเดา ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ เทศบาลเมืองสะเดา เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ และเทศบาลตำบลสำนักขาม

หน่วยงานเอกชน จะเป็นผู้ส่งเสริมการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐตอนเหนือของมาเลเซียกับจังหวัดชายแดนของประเทศไทย อีกทั้งส่งเสริมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจและมองหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า การลงทุน และสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา หน่วยงานภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมโลจิสติกส์และขนส่งภาคใต้ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หน่วยงานในต่างประเทศ จะเป็นผู้ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย เช่น ความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะ สำนักงาน Northern Corridor Implementation Authority (NCIA) ของมาเลเซีย ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดแผนงานการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐปะลิส และรัฐเกดะห์กับจังหวัดสงขลา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ สงขลา ยังมีภาคประชาสังคมบางส่วนที่ยังไม่เห็นด้วยกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้เกิดปัญหาการเวนคืนที่ดิน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศุลกากร และนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้การดำเนินโครงการเกิดความล่าช้าและไม่สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดไว้

ผลลัพธ์จากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศุลกากร และนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา เพื่อส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่านโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา สามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ทำให้เกิดการข้ามพรมแดนระหว่างจังหวัดสงขลา กับประเทศมาเลเซีย จากการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน บริเวณพื้นที่ชายแดน และการเชื่อมโยงข้อตกลงทางการค้าที่จะช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018” สามารถสรุปอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ได้ริเริ่มมาจากการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย สามารถแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจากบริบทภายนอกประเทศ และปัจจัยภายในประเทศ โดยปัจจัยจากบริบทภายนอกประเทศมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียน ที่ได้กำหนดการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี ค.ศ. 2015 รัฐบาลจึงได้เตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเน้นการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ภาครัฐกำหนดนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อบูรณาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกในอาเซียน จากสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทยที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายเขต

เศรษฐกิจพิเศษจะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาจะช่วยเชื่อมโยงเศรษฐกิจในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย

- 2) กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค เช่น โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great Mekong Subregions: GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย – มาเลเซีย - ไทย (Indonesia – Malaysia – Thailand Growth Triangle : IMT – GT) ซึ่งมีแผนงานที่สำคัญเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและการพัฒนาตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridor) และการเชื่อมโยงข้ามพรมแดน ทำให้เกิดการกำหนดแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและมาเลเซีย ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศในตลาดโลก เพื่อสนับสนุนการลงทุนในพื้นที่ชายแดน และการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน
- 3) ความต้องการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของประเทศมาเลเซีย ผ่านนโยบายแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในบริเวณแนวภาคเหนือ (Northern Corridor Economic Region : NCER) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณภาคเหนือมาเลเซีย ซึ่งกรอบความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาชายแดนของประเทศไทยกับมาเลเซีย รวมทั้งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณจังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิสของประเทศมาเลเซีย
- 4) บทบาทของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน รวมทั้งเป็นเลขาธิการและผู้ประสานงานโครงการ และให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการให้คำแนะนำโครงการในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนากลอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันในอนุภูมิภาค ซึ่งธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้และกำหนดแนวทางการดำเนินงานกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย – มาเลเซีย - ไทย (Indonesia –Malaysia – Thailand Growth Triangle : IMT – GT) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ ให้มี

การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์
สูงสุด

สำหรับปัจจัยภายในของประเทศไทยที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ การกำหนดนโยบายต่างประเทศในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยได้เสนอประเด็นด้านเศรษฐกิจมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” ซึ่งนำไปสู่การทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และการกำหนดแผนงานภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการค้าชายแดน จนนำไปสู่การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ซึ่งการศึกษาจะพบว่า การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยมีแรงขับเคลื่อนมาจากแรงผลักดันจากบริบทภายนอกประเทศ (External factors) เป็นหลัก ทั้งการผลักดันให้เกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจในประเทศสมาชิกอาเซียน ความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคเพื่อเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจร่วมกัน นโยบายเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของธนาคารพัฒนาเอเชีย โดยปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย การขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยจึงมีลักษณะเป็นนโยบายเชิงตั้งรับ (Reaction) ในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทภายนอกประเทศ เนื่องจากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำในภูมิภาค และการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน

การกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้กำหนดให้อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณชายแดนจังหวัดสงขลาเชื่อมโยงกับรัฐเกดะห์และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายแดนจากการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานบริเวณพื้นที่ชายแดน และการเชื่อมโยงข้อตกลงทางการค้าที่จะช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า สำหรับบทบาทของตัวแสดงในการผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา สามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน คือ

- 1) หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายเป็นหลักในการปรับปรุงพื้นที่โครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การหาแนวทางการความร่วมมือในการขยายการค้าชายแดน การลงทุนและการขนส่ง การสนับสนุนด้านแรงงาน การประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและสิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา โดยหน่วยงานส่วนกลางจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและ

ส่งมอบนโยบายให้กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา

- 2) หน่วยงานเอกชน จะเป็นผู้ส่งเสริมการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐตอนเหนือของมาเลเซียกับจังหวัดชายแดนของประเทศไทย การสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาและการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา
- 3) หน่วยงานในต่างประเทศ จะเป็นผู้ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างไทย – มาเลเซีย โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือของประเทศมาเลเซีย บริเวณรัฐปะลิส และรัฐเกดะห์เชื่อมโยงกับจังหวัดสงขลา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ยังมีภาคประชาสังคมบางส่วนที่ยังไม่เห็นด้วยกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้เกิดปัญหาการเวนคืนที่ดิน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศุลกากร และนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ทำให้การดำเนินโครงการเกิดความล่าช้าและไม่สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดไว้

สำหรับบทบาทของตัวแสดงในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ความสัมพันธ์ของตัวแสดงของภาครัฐมีลักษณะการร่วมมือขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) และคำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 3261/2558 เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ในขณะที่ตัวแสดงภาคเอกชนได้มีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเศรษฐกิจบริเวณชายแดนจังหวัดสงขลา กับรัฐเกดะห์ และรัฐปะลิส ประเทศมาเลเซีย ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการพัฒนาด่านชายแดนให้เกิดความสะดวกและได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเศรษฐกิจบริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Etel Solingen ซึ่งได้เสนอแนวคิดการประสานความร่วมมือระหว่างกัน (coalition) หมายถึง การร่วมมือระหว่างตัวแสดงทั้งรัฐ และเอกชนในการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน ซึ่งการประสานความร่วมมือจะมีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนกับภาคประชาสังคม และการสร้างโอกาสในการประสานความร่วมมือ โดยผลลัพธ์ของการประสานความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่างๆ จะทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่างๆ โดยจะเห็นว่าตัวแสดงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างส่งเสริมการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะสากล (internationalization) ที่ผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา

ตัวแสดงดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) โดยกลุ่มตัวแสดงเหล่านี้จะมีการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจให้เข้าถึงทั่วโลก โดยจะมีการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการลงทุนที่มีเสถียรภาพ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจมหภาคที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการลดความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน การประสานความร่วมมือดังกล่าวดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์ที่เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนจังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ภาครัฐกำหนดนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อบูรณาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกในอาเซียน และส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร และนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้าพรมแดน และการเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา กับเขตเศรษฐกิจพิเศษของมาเลเซีย

ในขณะที่ตัวแสดงในส่วนภาคประชาชนบางส่วนที่ยังคัดค้านนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ทำให้เกิดการดำเนินโครงการเกิดความล่าช้าและไม่สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดไว้ กลุ่มตัวแสดงเหล่านี้จึงอยู่ในกลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) โดยกลุ่มแนวร่วมกลุ่มนี้จะมีความกังวลต่อแนวคิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจว่าจะลดทอนเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชาดินนิยม ชาดิพนธ์นิยม และศาสนาของกลุ่มตนเองให้มีความกลืนกลาย จึงคัดค้านต่อการดำเนินนโยบายที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ดังนั้น บทบาทและความร่วมมือของตัวแสดงในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาจึงมีลักษณะเป็นการผสมผสานความร่วมมือ (hybrid coalitions) ของกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (internationalist coalitions) และกลุ่มแนวร่วมที่ต่อต้านการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ (backlash coalitions) ในการกำหนดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา โดยตัวแสดงภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานในต่างประเทศจะเป็นตัวแสดงที่เน้นการประสานความร่วมมือระหว่างกัน (internationalist coalition) เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา การพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสงขลา และการส่งเสริมความสัมพันธ์กับรัฐเกาะเตหะห์ และรัฐปะลิส ในขณะที่ภาคประชาสังคมบางส่วนยังไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว จะคัดค้านต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา (backlash coalitions)

จะเห็นได้ว่า นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาเป็นนโยบายที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ช่วยดึงดูดการลงทุนจากบริษัทต่างชาติ เพิ่มการส่งออกสินค้าของประเทศ และการเพิ่มการจ้างงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงมีผลต่อการเติบโตทาง

เศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ในอนาคต จึงต้องมีการบูรณาการความร่วมมือที่มากขึ้นระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานในต่างประเทศ และภาคประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบริเวณชายแดนไทย – มาเลเซียต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาเรื่อง “นโยบายของไทยในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดนในจังหวัดสงขลา ระหว่างปี ค.ศ. 2014–2018” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ การศึกษานโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นนโยบายที่สามารถเชื่อมโยงกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลาของประเทศไทย และสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย – มาเลเซียร่วมกัน

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- "Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle Implementation Blueprint (2012–2016)."
 Krainara, Choen, and Jayant K. Routray. "Cross-Border Trades and Commerce between Thailand and Neighboring Countries: Policy Implications for Establishing Special Border Economic Zone." *Journal of Borderlands Studies* (August 2015): 344-363.
- Lord, Montague J. , and Pawat Tangtrongjita. *Special Border Economic Zone (Sbez) in the Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (Imt-Gt)*. (2014).
- Northern Corridor Implementation Authority (NCIA). "About Ncer."
<https://www.ncer.com.my/about-ncer/>.
- Sano, Ibrahima Lamine, Ibrahim Narongraksakhet, and Abdullai M. Kaba. "The Socio-Economic and Political Cooperation in Thai-Malaysian Border: Opportunities and Obstacles." *College of Islamic Studies*, Prince of Songkla University: 562-573.
- Soligen, Etel. "Asean, Quo Vadis? Domestic Coalitions and Regional Co-Operation." *Contemporary Southeast Asia*, 21 (1999): 30-35.
- . "Domestic Coalitions, Internationalization, and War." *International Security* 39 (2014): 44-70.
- . "Mapping Internationalization: Domestic and Regional Impacts." *International Studies Quarterly*, 45 (December, 2001): 518-519.
- . "Southeast Asia in a New Era : Domestic Coalitions from Crisis to Recovery." *Asian Survey* 44 (2004): 190.
- Tam, Bui Thi Minh. *Sez Development in Cambodia, Thailand and Vietnam and the Regional Value Chains*. Bangkok Research Center (Bangkok: 2019).
- The World Bank Group, FIAS. *Special Economic Zones an Operational Review of Their Impacts*. Washington: The World Bank Group, 2017.
- . *Special Economic Zones Performance, Lessons Learned, and Implications for Zone Development*. United States of America: The Office of the Publisher the World Bank, 2008.

ภาษาไทย

หนังสือ

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย. นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิง.

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณจังหวัดสงขลา ประเทศไทย-เมืองบูกิตกาบูฮัตัม รัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. 2561.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สารสนเทศประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557.

สำนักยุทธศาสตร์การวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน. นนทบุรี: เซ็นจูรี่ จำกัด, 2559.

วิทยานิพนธ์

ณัฐพล ต้นตระกูลทรัพย์. "บทบาทขององค์กรรัฐและธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจเมืองชายแดน: กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

รพีพร ทานะมัย. "ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองไทย-เมียนมา: ศึกษาพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดระนอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุกรี คลองวี. "กระบวนการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของไทย ภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

สุนัย ผาสุก. "นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหาแก้มพูซา (4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991)." รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อาภาพร น่วมถนอม. "การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

การสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ด้านศุลกากรสะเดา, สัมภาษณ์. 12 ธันวาคม 2563.

นักการทูตปฏิบัติกร, สัมภาษณ์. "บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศต่อการส่งเสริมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ." 9 เมษายน 2563.

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ, สัมภาษณ์. "บทบาทของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลาต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา." 19 กุมภาพันธ์ 2564.

นักวิชาการศุลกากรด่านศุลกากรสะเดา, สัมภาษณ์. "บทบาทของด่านศุลกากรสะเดาต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา." 12 ธันวาคม 2563.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยนักวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. "บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีต่อการส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา." 20 กุมภาพันธ์ 2564.

เอกสารทางราชการ

กรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์. ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา, 2563.

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสงขลา. แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2564.

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 4/2557 นโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ.

———. ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 8/2558 การแก้ไขเพิ่มเติมนโยบายส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558. เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558. เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

———. เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

จังหวัดสงขลา. คำสั่งจังหวัดสงขลาที่ 3261/2558

เทศบาลตำบลสำนักขาม. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลสำนักขาม (พ.ศ. 2560- 2563).

เทศบาลเมืองสะเดา. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองสะเดา 2560-2563.

ราชกิจจานุเบกษา. คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ.

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา. ระเบียบวาระการประชุม เพื่อชี้แจงสถานการณ์เศรษฐกิจและการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงแนวโน้มการลงทุนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ได้รับทราบ พร้อมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรคของนักลงทุนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่, 28 กันยายน 2563.

สำนักงานการคลังจังหวัดสงขลา. รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ปี 2562, 2563.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539).

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549).

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554).

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (พ.ศ. 2561 - 2580).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฯ ฉบับที่ 12 (2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2560 – 2564.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วารสาร

นรุตม์ เจริญศรี. "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation)." จุลสารความมั่นคงศึกษา 86 (2553).

ยงยุทธ บุราสิทธิ์. "บทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างความสัมพันธ์ชายแดนไทย – กัมพูชา." วารสารภาษาและวัฒนธรรม 28 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2552): 89-115.

รายงาน

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. โครงการศึกษาออกแบบวางผังเมืองที่เฉพาะชุมชนด่านสะเดา จังหวัดสงขลา. (2558).

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2561. (2562).

ปารีชาติ อ่อนทิมวงศ์. การพัฒนาเมือง ภายใต้นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ : ชุมชนชายแดนสะเดา. ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต, ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต (ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต).

สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "แนวทางกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่ภายใต้เศรษฐกิจไทย หลัง Covid – 19." 9 กันยายน 2563.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Industrial Estate Authority of Thailand, "อัปเดตความคืบหน้าการดำเนินการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมสงขลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ", สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563.

กรมการค้าต่างประเทศ, กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน, "การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญระหว่างไทย-มาเลเซีย." สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2563,

https://www.dft.go.th/Portals/3/Users/017/17/17/4__Economic_development_of_the_area_between_Thailand_-_Malaysia.PDF.

กรมการค้าต่างประเทศ, "ภาพรวมการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มาเลเซีย-เมียนมา-สปป.ลาว-กัมพูชา ปีพ.ศ. 2561 (มกราคม-พฤศจิกายน)." สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2562 :

<http://www.dft.go.th/bts/trade-statistics>.

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, "ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: Acmeqs) ", 2561, สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2562, <http://www.mfa.go.th/main/th/articles/8424/>.

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, "โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ." สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, <https://www.ieat.go.th/sez>.

โครงการศึกษาวิจัยความต้องการแรงงานใน 5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน,"เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา." สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563,

<http://research.mol.go.th/2013/rsdat/data/doc/RBLOc10/08RBLOc10.pdf>.

ฐานเศรษฐกิจออนไลน์,"ได้พิกัด เชื่อมด่านไทย-มาเลย์." สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563,

https://www.thansettakij.com/content/Macro_econ/421419?utm_source=category&utm_medium=internal_referral&utm_campaign=Macro_econ.

———,"มอเตอร์เวย์เชื่อมโยงการค้า สายหาดใหญ่-ชายแดนไทย-มาเลเซีย." สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.thansettakij.com/content/100485>.

ด่านศุลกากรบ้านประกอบ,"ประวัติด่านศุลกากรบ้านประกอบ." สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2563,

http://banprakob.customs.go.th/content_with_menu1.php?top_menu=menu_about&ini_menu=about_leftmenu&ini_content=about_180302_03&lang=th&root_left_menu=about_leftmenu&left_menu=menu_about_001.

ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์,"ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ", สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563,

<http://padangbesar.customs.go.th/>.

ด่านศุลกากรสะเดา,"โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่." สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2563,

http://sadao.customs.go.th/data_files/adbeb96ebbb02731b99af501d745f300.pdf

———,"โครงการพัฒนาด่านศุลกากรสะเดา." สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2563,

http://sadao.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?lang=th&top_menu=menu_homepage&ini_menu=&left_menu=menu_devproj_190320_01¤t_id=14232b324149505f4a.

———,"ประวัติความเป็นมา." สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563,

http://sadao.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=about_us_161102_01&ini_menu=menu_about&left_menu=menu_about_161102_01&lang=th&top_menu=menu_about.

ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา,"เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา." สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2563,

<http://www.songkhladopa.go.th/economy/frontpage>.

ไทยโพสต์,"นิคมสะเดาเนื้อหอมนักลงทุนจับตั้งฐานผลิต-ส่งออกเพื่อนบ้าน." สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.thaipost.net/main/detail/33239>.

ประชาชาติธุรกิจ," "ถาวร"เร่งระบบราง-มอเตอร์เวย์"เชื่อมชายแดนไทย-มาเลย์." สืบค้นเมื่อ 19

กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.prachachat.net/economy/news-366736>.

ผู้จัดการออนไลน์,"เคาะ 6 มติแก้ปัญหาด่านสะเดาแห่งใหม่ หวังกลายเป็นโครงการร้าง." สืบค้นเมื่อ 19

มิถุนายน 2564, <https://mgronline.com/south/detail/9550000133735>.

เรวัต แก้วมณี. "ส่องความคืบหน้ากฎหมายเดินเครื่อง "เขตเศรษฐกิจพิเศษ". สำนักนโยบาย
อุตสาหกรรมมหภาค.

ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ),"เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลาสะดุด 6 เดือน - 1 ปี

เพราะประชาชนไม่ยอมย้ายออกจากพื้นที่." สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2564,

<https://www.tcijthai.com/news/2016/03/current/6106>.

ศูนย์บริการข้อมูลการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน. "สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน

ของประเทศไทย ปี 2560 – 2562 (มกราคม-มิถุนายน)." กองความร่วมมือการค้าและการ
ลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ.

ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา,"ทำไมต้องลงทุนที่สงขลา." สืบค้น

เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563, <https://oss.songkhla.go.th/content/role?ask=1>.

ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา,"ความเป็นมา." สืบค้นเมื่อ 19

กุมภาพันธ์ 2563, <https://oss.songkhla.go.th/content/information/2>.

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11,"การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายกรัฐมนตรียามาเลเซียได้เยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาลระหว่างวันที่ 24-
25 ตุลาคม 2561." 12 มีนาคม 2564, <https://www.oss.songkhla.go.th/news/detail/49>.

สถานกงสุล ณ เมืองปีนัง,"ข้อมูลพื้นฐานรัฐเกดะห์ รัฐปะลิส." สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2563,

<http://www.thaiembassy.org/penang/th/thai-people/1118/19355>.

สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง,"การลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างหอการค้า

สงขลาและสตูลกับหอการค้าจีนรัฐเกดะห์ ปะลิส ปีนัง และเประ." สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม
2564, <https://penang.thaiembassy.org/th/content/48130>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,"ความเป็นมาของโครงการเขตเศรษฐกิจ

พิเศษ." สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2562, <http://sez-evaluation.com/aboutprojects.html>.

———,"โครงการติดตามประเมินผลดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล",

สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2562, <http://sez-evaluation.com/structureandcustoms.html>.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน,"สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายเดือนสะสมปี

2562 (มกราคม-ธันวาคม)." 2562, สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2563,

https://www.boi.go.th/upload/content/O4%202562_5e3b87320a255.pdf.

สำนักงานจังหวัดสงขลา ศาลากลางจังหวัดสงขลา, "ข้อมูลจังหวัดสงขลา 2561." สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2563, https://www.songkhla.go.th/files/com_news_operation/2019-05_791e936c342584a.pdf.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย. "เขตเศรษฐกิจของเวียดนาม." 2560.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การพัฒนาแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ

(Economic Corridors Development)." สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562,

https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5136

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, "โครงการก่อสร้างและปรับปรุงถนนเลียบชายแดนไทย-มาเลเซีย สาย

บ้านไทยจันทโหลน ตำบลสำนักขาม – ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา." สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม

2563, <http://slbkb.psu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/2558/1985/>.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปิยนาด อัญญากรพันธ์
วัน เดือน ปี เกิด	30 เมษายน 2537
สถานที่เกิด	ตรัง
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (เกียรตินิยมอันดับ1) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

